ב״ה

אין ליכט פון תורה

ספר

דניאל בגוב האריות

אידיש

696

הוצאת אמונה
ברוקלין נוא יארק,
שנת תשנ״ט לפ״ק

דניאל בגוב האריות
דניאל אין לייבענגרוב

תורת

דניאל בגוב האריות

אשר שמע מפי המלאך הנשלח אליו ממרום לשמרהו ממלתעות האריות (דניאל ו' כ"ג), וגלה לו ענינים רבים ונפלאים העומדים ברום עולם הישראלי, ומכילים כר נרחב בפרדס המחקר האלהי. וענינים נעלים ונשגבים האלה כחם עז להשריש אמונת התורה הקדושה עמוק בלבות הקוראים.

השושנים האלה נקבצו בחרדת קודש מגנת ביתן המלך הכבוד ע"י פלא"י.
והזכות שיכת לצמיתות להמדפים הנזכר למטה.

דיא תורה פון

דניאל אין לייבענגרוב

וואס ער האט געלערנט פון דעם מלאך וואס איז געשיקט געווארען פון הימעל אב צו היטען איהם פון דיא ווילדע לייבען. ער האט איהם ענטדעקט פיעל וויכטיגע ערקלערונגען וואס פערבעטמען אגרויסען פלאטץ אין דיא יודישע וועלט, אונ פערווארצלען דיא היילגע יודישע אמונה אין דיא לעזערס הארצער.

ירושלים תשכ"ד

אני דניאל העברי, חוטר מגזע מלכי ישראל ועבד נאמן לאלהי יעקב, כאשר הושלכתי בפקודת המלך דריוש בבור האריות, יאמרתי כי כרגע יהיה בשרי לברוה לשני החיות המורפות, ולא ישאירו מגויתי גם עצם קטן, מגודל רעבונם אשר היה בוער בקרבן ביקוד אש, והנה מה מאד נפלאתי והשתוממתי למראה עיני, ולבי הנשבר כמעט פג משמחה וגיל, בראותי כי נפתחו ארובות השמים, וכחץ מקשת עף מלאך אחד אל תוך המסגר אשר ישבתי בו יחד עם האריות הרעבות, ופקודתו שמרו שופכי דם ומרצחים אכזרים אלה לבל יעשו לי שמץ רעה, וכה הבריקו קרני אורו בתוך עיני, עדי נפלתי בחיק תרדמה עזה כמות, אך פתאום נגעה בי יד המלאך הזה ויעירני משנתי המתוקה, ויאמר: „שאל נא איש

איך יודישער דניאל, וואס איז א צווייג פון דעם יודישען קייזערליכען ווארצעל. אונ א עהרליכער קנעכט צו יעקב'ס גאט. ווייא איך בין אריין געווארפען געווארען מיט דעם בעפעהל פון דעם קייזער דריוש אין לייבענגרוב, אונ איך האב געדענקט דס אין איין זעקונדע וועט מיין לייב ווערין אויפגעפרעסין צווישען דיא ווילדע טהירעס ציין. אונ זייא וועללען נישט איבער לאסען פון מיין קערפער דעם מינדעסטען קליינעם ביין. מיין צובראכען הארץ איז בענויא אבגעשטארבען פון גרוס פרייד, ווייא איך האב געזעהען ווי די הימלישע פענסטער זענען געעפינט געווארען, אונ וויא א פייל פון בויגען איז צו געפלוגען איין מלאך צו דיא שטייג וואס איך בין אין איהר געזיטצען צוזאממען מיט די הונגעריגע לייבען, אונ דעם ענגעלס בעפעהל האבען דיא בלוטפערגיסערס אונ ווילדע מערדערס געהוטען, דאס זייא זאללען מיר נישט טוהען דאס מינדעסטע בייזהייט. זיינע ליכטיגע שטראהלען האבען אזו געבלאשטשעט אין מיינע אויגען, ביז איך בין אריין געפאללען אין זעהר אשטארקען שלאף בענויא וויא דר טויט. נאר פלוצלונג האט מיך אנגעריערט דעם ענגעלס האנד אונ האט מיך אויפגעוואכט פון דעם זיסען שלאף אונ האט געזאגט: פראג גלוסטיגער מאן אלע שוועהרע פראגעס וואס דיין פערשטאנד

חמודות כל השאלות הקשות אשר בינתך קצרה למצוא עליהן תשובות נכוחות וישרות, ואני אאלפך עתה הרבה חכמה ובינה, אלמדך מזמה ודעת עליון, לבעבור תדע לעזק ולסקל את דרך החיים המאושרים, מכל המכשולים וחתחתים המפוזרים בו, ולמה תאבד עתותיך פה בין הפראים חנם? אל תירא איש חמודות ממשובת האריות הרעבות אלה, ושאל ממני את כל העולה על רוחך".

המלאך הזה הרגיע את רוחי הנבהל ממראה האריות האכזריות, ושאלתי מפיו שאלה אחת רמה ונשאה, אשר פעמים רבות דרשו הרבה חכמים תשובה נכונה עליה, מדוע רשעים עריצים המה כילדי שעשועים שבעים כל טוב עלי אדמות, וכה יהל אור ההצלחה על ראשם עדי יֵהָפֵךְ הרפש לזהב בכפם,

---

אִיז צוּ קְלַיין צוּ גֶעפִינֶען אוֹיף זַייא רִיכְטִיגֶע אוּנ וָואהְרֶע אַנְטְוָוארְטֶען, אוּנ אִיךְ וֶועלל דִיךְ יֶעצְט לֶערְנֶען פִיעֶל קְלוּגְהַייט אוּנ פֶערְשְׁטַאנְד, אִיךְ וֶועלל דִיךְ לֶערְנֶען חָכְמָה אוּנ גֶאטְלִיכֶע עֶרְקְלֶעהְרוּנְגֶען, דָאס דוּא זָאלְסְט פֶערְשְׁטֶעהְן אָבְּצוּרַייגִיגֶען דֶעם וֶועג פוּן דֶעם גְלִיקְלִיכֶען לֶעבֶּען פוּן אַלֶע שְׁטְרָאכְלוּנְגֶען אוּנ הֶערְנֶער וָואס זֶענֶען אוֹיף אִיהם פֶערְשְׁפְּרַייט, צוּא וָואס זָאלְסְט דוּא פֶערְלִירֶען דַיינֶע צַייטֶען דָא צְוִוישֶׁען דִיא ווִילְדֶע? דוּא זָאלְסְט נִישְׁט גְלוּסְטִיגֶער מֶענְשׁ אַנְגְסְטֶען פַאר דֶעם ווִילְדְקֵייט פוּן דִיא הוּנְגֶערִיגֶע לֵייבֶּען, אוּנ פְרֶעג פוּן מִיר אַלְלֶעס וָואס וֶועט דִיר נוּר אוֹיפְגֵיין אוֹיף דַיינֶע גֶעדַאנְקֶען".

דֶער מַלְאָךְ הָאט בֶּערוּהִיגְט מֵיין גַייסְט וָואס עֶר אִיז גֶעוֶועזֶען דֶערְשְׁרָאקֶען פוּן דִיא בֵייזֶע לֵייבֶּענְס גֶעזוּכְט, אוּנ אִיךְ הָאבּ פוּן זַיין מוֹיל גֶעפְרָאגְט אַיינֶע הוֹיכֶע אוּנ ווִיכְטִיגֶע פְרַאגֶע וָואס פִיעל מָאהְל הָאבֶּען פִיעל חֲכָמִים גֶעפָאדֶערְט אַ רִיכְטִיגֶען אַנְטְוָוארְט אוֹיף אִיהר. פַאר וָואס זֶענֶען דִיא אוּנְפֶערְשֶׁעהְמְטֶע רְשָׁעִים וִוי שְׁפִּיעלְקִינְדֶער אָנְגֶעזֶעטְּעט מִיט אַלֶעם גוּטֶען אוֹיף דִיא וֶועלְט, אוּנ זַייעֶרֶע לִיכְטִיגֶע הַצְלָחָה טוּהְט אַזוֹיא לַייכְטֶען אוֹיף זַייעֶר קָאפְּף, דָס דִי בְּלָאטֶע וֶוערְט אִין זַייעֶרֶע הַאנְד פֶערְקֶערְט צוּ

והצדיקים יראי־אלהים יושבים בשפל, והמה כמטרה לחצי הפגעים הרעים, והזהב יֵהָפֵךְ לרפש וטיט חוצות בידם הנקיה והטהורה מכל עַוְלָה?

המלאך הקשיב את שאלתי היטב, ויאמר:

„עת עלה משה בן עמרם אלינו למרום להוריד את התורה הקדושה ארצה, השכיל אז לבקש ולחנן מלפני אלהי הצבאות ולאמר ברגש:

„אל רחום וחנון! הלא תחפוץ לתת תורה לעם אשר בחרת בו, לא לדור אחד ולא לשני דורות, רק לכל העתידים להולד עד הדור האחרון, ובגלל זאת תפקח נא את עיני עבדך, ויראה את כל הדורות השונים העתידים להקיף את חוג העולם גם תראני את תכונת נפשם ורוחם ודעתם, לבעבור אדע ליסד

גאלד, אונ דיא צדיקים דיא גאטס פורכטיגע, זיטצען אין די פינסטער, אונ זיי זענען ווי א ציעל צו די פיילען פון דיא שלעכטע בעגעגעניססען, ביז דם גאלד ווערט פערקערט צו בלאטע אונ ליים פון די גאסען אין זייערע האנד וואס זיא איז ריין פון יעדען אונרעכט?

דר מלאך האט גוט פערנוממען מיינע פראגע אונ ער האט געזאגט:

„אין די צייט וואס משה בן עמרם איז ארויפגעגאנגען צו אונז אין הימעל אריין, ארונטער צו ברענגען דיא הייליגע תורה אויף דיא וועלט, האט ער רעכסמאהל פערשטאנען צו בעטין אונ צו פערלאנגען פון דעם אלמעכטיגען גאט, אונ צו זאגען מיט איינע ענערגי:

„ערבארמדיגער אונ ליטזעליגער גאט! דוא ווילסט דאך געבען א תורה צו דעם פאלק וואס דו האסט איהם אויסערוועהלט, נישט א תורה אויף איין דור, אונ נישט אויף צוויי דורות, נור צו אלע וואס זענען פאר־בריט געבוירען צו ווערין ביז דעם לעצטען דור. דאדורך זאלסט דוא עפענען דיא אויגן פון דיין קנעכט, דאס ער זאל זעהען אללע פערשידענע דורות וואס זענען פארבערייט ארום צו רינגלען דיא וועלט. אויך זאלסט דוא מיר צייגען זייער כאראקטער אונ זייער גייסט אויך זייער פערשטאנד,

את עמודי התורה על אדנים חזקים ויסודות מוצקים, ותהיה מאושרה וראויה לכל באי עולם, וענפיה הרעננים לא יבולו נצח".

תפלת ראש הנביאים זה עלתה לרצון לפני אלהי הרוחות, ולא אֵחַר לגלות את עיניו הבהירות ולהסיר מהן כל ערפלי המחזה, עדי ראה בכל הדורות עד אחרית תבל. הראה לו את רוח בני האדם ותכונת נפש היצורים בכל דור ודור, גם הראה לפניו כל החכמות וכל המדעים העתידים לצאת ממחבואן בכל דור ודור, וכל הצדיקים הקטנים עם הגדולים הציג לעיניו בתמונתם וצלמם בכל דור ודור. גם הראה לו מצב חיי הצדיקים רבי העליליה ומצב חיי הרשעים העריצים בכל דור ודור. ובין אלה הראה לו את מצבך אתה עתה בבור האריות. וכראות

אִיךְ זָאלל וִויסֶען צוּ גְרוּנְדֶען דִיא זַיילֶען פוּן דִיא תּוֹרָה אוֹיף שְׁטַארְקֶען שְׁוועללֶען אוּנ רִיזֶענְדֶע פוּנְדַאמֶענְטִין. זִיא זָאל זַיין נוּטְצְלִיךְ אוּנ וִויכְטִיג פַאר אַללֶע וָואס קוּמֶען אוֹיף דִיא וֶועלְט, אוּנ אִיהְרֶע זַאפְּטִיגֶע צְוַוייגֶען זָאלְלֶען עֶוִויג נִיט פוֹילֶען".

דָאס גֶעבֶּעט פוּן דֶעם עֶלְסְטֶען נָבִיא אִיז מִיט בֶּעוִוילִיגוּנְג אוֹיפְגֶענאנְגֶען פַאר דֶעם גָאט וָואס בֶּעשַׁאפְט אַללֶע נְשָׁמוֹת, אוּנ עֶר הָאט נִישְׁט גֶעזוֹימְט אוֹיפְצוּדֶעקֶען זַיינֶע קְלָאהְרֶע אוֹיגֶען, אָבְּצוּטוּהֶען פוּן זִייא אַללֶע נֶעבֶּלֶען פוּן דֶעם פָארְשְׁטֶעללוּנְג, בִּיז עֶר הָאט גֶעזֶעהֶען אַלֶע דוֹרוֹת בִּיז עֶנְדֶע וֶועלְט. עֶר הָאט אִיהם גֶעצֵייגְט דֶעם גֵייסְט פוּן דִיא מֶענְשֶׁען אוּנ דִיא נַאטוּר פוּן דִיא בֶּעשֶׁעפֶּענִיסֶען אִין יֶעדֶען דוֹר. אוֹיךְ הָאט עֶר פַאר אִיהם גֶעצֵייגְט אַללֶע חָכְמוֹת אוּנ אַללֶע וִויסֶענְשַׁאפְטֶען וָואס זֶענֶען פָארְבְּרַייט אַרוֹיסצוּגֵיין פוּן זֵייעֶר בֶּעהֶעלְטֶענִיס אִין יֶעדֶען דוֹר. אוּנ אַללֶע גְרוֹיסֶע אוּנ קְלֵיינֶע צַדִיקִים הָאט עֶר פָארְגֶעשְׁטֶעלְט פַאר זַיינֶע אוֹיגֶען אִין זֵייעֶר גֶעשְׁטַאלְט אוּנ זֵייעֶר פִּיזִיגְנָאמִי אִין יֶעדֶען דוֹר. אוֹיךְ הָאט עֶר אִיהם גֶעוויזֶען דָאס לֶעבֶּענְבֶּעשְׁטַאנְד פוּן דִי צַדִיקִים וָוס טוּהֶען פִיל וִויכְטִיגֶע זַאכֶען, אוּנ דָאס לֶעבֶּענְבֶּעשְׁטַאנְד פוּן דִי הֶעלְדִישֶׁע רְשָׁעִים אִין יֶעדֶען דוֹר. אוּנ צְווִישֶׁען זֵיי הָט עֶר אִים גֶעוויזֶען דַיין יֶעצְטִיגֶען בֶּעשְׁטַאנְד אִין לֵייבֶען גְרוּב. אוּנ ווִי משֶׁה

משה איש האלהים את המראות הגדולות האלה, לבשה חרדה גדולה את גויתו וכל עצמותיו רחפו מתוגה בדברו מנהמת לבו: „מדוע יהיו הצדיקים מצוקי ארץ הדום לרגלי הרשעים הארורים? מדוע הישרים והתמימים הנוטרים פקודיך כלם בלב טהור ונפש יקרה יאכלו בזעת אפם פת חרבה ולחם יבש במדה ובמשקל, ועיניהם רואות את הרשעים מתענגים על רוב טובה, ובחלונותיהם יאירו קרני ההצלחה?"

והנה במצות שדי עף אליו מיכאל המלאך הגדול, ויאמר: „צדק יהלוך לפני דרכי אלהי הצבאות וכל מעשיו במאזני החכמה ישָׁקֵלוּ; אם יראו בני האדם כי רק דרך הצדיקים צָלֵחָה והשומרים מצות שדי באמונה לא ידעו רע, ולעומתם דרכי הרשעים מלאות

דֶער גָאטְלִיכֶער מַאן הָאט דִיא פָארְשְׁטֶעללוּנְגֶען גֶעזֶעהֶען, הָאט אַ גְרויס צִיטֶערְנִישׁ בֶּעקְלֵיידֶעט זַיין קֶערְפֶּער, אוּנ אַללֶע זַיינֶע בֵּיינֶער הָאבֶּען גֶעשׁוינְדֶערְט פוּן טְרוֹיעֶרִיקֵייט ווִי עֶר הָאט גֶעשְׁפְּרָאכֶען פוּן זַיין צוּ רוּישְׁט הַארְץ: „פַאר וָואס זָאללֶען דִי צַדִיקִים, דִיא פוּנְדַאמֶענְטִין פוּן דִיא וֶועלְט זַיין אַ פוּסְבֶּענְקֶעלֶע צוּ דִיא פֶערְפְלוּכְטֶע רְשָׁעִים'ס פִים? פַר וָוס זָאללֶען דִיא עֶהְרְלִיכֶע אוּנ פְרוּמֶע וָואס זַייא הוּטֶען אָב אַללֶע דַיינֶע גֶעזֶעטְצֶע עֶסֶען מִיט זַייעֶר שְׁווֵייס טְרָאקֶען בְּרוֹיט פֶערְדַארְט בְּרוֹיט מִיט דִיא צָאהְל אוּנ מִיט דִיא וָואג, אוּנ זַייעֶרע אוֹיגֶען זֶעהֶען ווִיא דִיא רְשָׁעִים פֶערְווַיילֶען זִיךְ אוֹיף פִיעל גוּטְס, אוּנ אִין זַייעֶרֶע פֶענְסְטֶער טוּהֶען לַייכְטֶען דִיא שְׁטְרַאהְלֶן פוּן גְלִיק?"

אוּנ מִיט גָאטְס בֶּעפֶעהְל אִיז צוּ אִיהם צוּגֶעפְלוֹיגֶען דֶער גְרוֹסֶער מַלְאָךְ מִיכָאֵל אוּנ הָאט גֶעזָאגְט: „דָאס רִיכְטִיגְקֵייט גֵייט פַאר דֶעם אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאטְס גָאנְגֶע אוּנ אַללֶע זַיינֶע וֶוערְקֶע וֶוערִין גֶעווָאהְגֶען אוֹיף דִיא קְלוּגֶע וָואגְשָׁאהְלֶען! וֶוען דִי מֶענְטְשֶׁען וָואלְטֶען גֶעזֶעהֶען דָאס נָאר דֶר וֶועג פוּן דִי צַדִיקִים אִיז גְלִיקְלִיךְ, אוּנ דִי וָוס הוּטֶען עֶהְרְלִיךְ אָב גָאטְס גֶעזֶעץ ווַייסֶען נִישְׁט פוּן קֵיין שְׁלֶעכְטְס, אוּנ גֶעגֶען זֵיי זֶענֶען דִי וֶועגֶען פוּן דִי רְשָׁעִים פִיהְל מִיט טוֹיט־שְׁטְרָאכְלוּנְגֶען אוּנ מִיט שְׁלֶעכְטֶע גֶעטְצֶען.

מוקשי מות והתחתים רעים, אז יהיו כל יושבי תבל נרוצים
ואנוסים להיות צדיקים ותמימים לבל תאונה להם כל רעה, ולא
ישינו בעד צדקתם הרמיה זאת שכר אמת וגמול טוב בעולם
הנפשות, יען לא עשו זאת לכבוד אלהיהם רק למענם, להשיג
בזה מאויי לבם, ולהדוף מפניהם פגעי הזמן הרעים והסרים
האחוזים בעקבות הרשעים, ועתה בראותם כי דרך רשעים צלחה
ודרך צדיקים מלאה מקרים לא טובים, ובכל זאת יעזבו הנבונים
דרך נלוזים ומבלים כל שנותיהם בדרך הצדיקים, הלא המה
מראים בזה לדעת כי רק מגודל אהבתם ליוצרם הגדול והנורא
יקטירו חלבם דמם ולשד עצמותיהם לרצון ולריח ניחוח לאדון
כל הארץ, ולכן כאשר תעזוב נשמתם את גום ותבוא הנה בעולם

דאמאלס וואלטען די גאנצע וועלט מענשין געוועזן געגיים אונ געצווינגען
צו זיין צדיקים אונ עהרליכע עס זאל זיי קיין שלעכטם טרעפין, אונ זיי
וואלטען נישט בעקומען פר זייער פאלשען פרומקייט קיין ערליכן לוין אונ
קיין גוט בעצאהלונג אויף די גייסטליכע וועלט, ווייל זיי האבען דס נישט
געטאן צו ליב זייער גאט נאר צו ליב זיך, צו גרייכן דורך דעם צוא דיא
לוסטיגקייטן פון זייער הארץ, אונ צו פערטרייבען פון זיך די שלעכטע
אונ ביטערע בגעגעניסען פון די צייט וואס זיי האלטען זיך אין די טריט פון
די רשעים. אונ יעצט דורך זייער זעהן דס דר וועג פון דיא רשעים איז
גליקליך אונ דער וועג פון די צדיקים איז פוהל מיט נישט גוטע צופעלע.
אונ פון דעסטוועגן פערלאסען די פאלשטאנדיגע דעם וועג פון די אויס־
געלאסענע אונ זיי פערברענגען זייערע גאנצע יארען אין דעם וועג פון
דיא צדיקים, ציינען זייא דאך מיט דעם צו וויסען דאס נור פון
זייער גרויס ליעבשאפט צו זייער גרויסען אונ פארכטליכען בעשעפער
אפפערן זייא זייער שמאלץ זייער בלוט אונ זייער מארך פון זייערע
ביינער אלס פערגעניגען אונ אפפער צו דעם הערר פון דיא גאנצע
וועלט, אונ דורך דעם ווען זייער נשמה פערלאסט זייער קערפער
אונ זיא קומט אהער אויף דיא גייסטליכע וועלט, געמט גאט צו

הנפשות, יקדם שדי את פניה בשמחה ורב כבוד, ויאציל לה מהדו והדרת קדשו, יען שמה עלי אדמות כל מעיניה בכבודו".
אז נהרו פני משה כחמה בתקופתה ויוסף לשאול: „מאד כלתה נפשי לדעת מה הוא גמול הישרים ההולכים בדרך תמים, ומתי ישיגו את שכרם בעד מפעלותיהם הנכוחות ומעשיהם הטובים".
ויען מיכאל ויאמר: „בוא ברוך אלהים! ואראך שכר הצדיקים אשר היו בדורות הקודמים וגמולם הטוב בעד צדקותיהם אשר השכילו עשות בארץ".
מיכאל השר הגדול המושל עלינו במרום, אחז בימין משה איש האלהים, והביאהו מהרה לעדן גן הנשמות. בראשונה הכניסהו תוך ההיכל הזהב אשר בו ישב נֹחַ בֶּן לֶמֶךְ. ההיכל הזה

איהר גֶעזִיכְט מִיט פְרֵייד אוּנ פִיעל עֶהְרֶע, אוּנ עֶר שֶׁענְקְט אִיהר פוּן זַיין הֶערְלִיכְקֵייט אוּנ זַיין הֵיילִיג שֵׁיינְהֵייט, ווייל זִיא הָאט אוֹיף דִיא עֶרְד אַרַיין גֶעטוּהֶען אַלֶע אִיהרֶע גֶעדַאנְקֶען אִין זַיין עֶהְרֶע".
דַאמָאלְס הָאט מֹשֶׁה'ס גֶעזִיכְט גֶעשַׁיינְט ווִי דִיא זוּנְן אִין אִיהר שְׁטַארְקֵייט, אוּנ עֶר הָאט ווַייטֶער גֶעפְרֶעגְט: „מַיין גַייסְט גְלוּסְט זֶעהְר צוּ ווִיסֶען וָואס אִיז דֶער לוין פוּן דִיא רִיכְטִיגֶע מֶענְשֶׁען וָואס גֶעהֶען אִין דֶעם עֶהרְלִיכֶען וֶועג. אוֹיךְ וֶוען וֶועלֶען זַיי בֶּעקוּמֶען זַייעֶר לוין פַאר זַייעֶרֶע רִיכְטִיגֶע זַאכֶען אוּנ זַייעֶרֶע גוּטֶע מַעֲשִׂים?".
מִיכָאֵל הָאט גֶעעֶנְטְפֶערְט אוּנ גֶעזָאגְט: „קוּם גָאטְסְגֶעבֶּענְשְׁטֶער אוּנ אִיךְ וֶועל דִיר צֵייגֶען דֶעם שְׂכַר פוּן דִיא צַדִיקִים וָואס זַייא זֶענֶען גֶעוֶועזֶען אִין דִיא פֶערְצַייטִישֶׁע דוֹרוֹת, אוּנ זַייעֶר גוּטֶען לוין פַאר זַייעֶרֶע צִדְקוֹת וָואס זַייא הָאבֶּען פֶערְשְׁטַאנֶען צוּ טוּהֶען אוֹיף דִיא וֶועלְט".
מִיכָאֵל דֶער גְרוֹיסֶער הֶערְר וָואס רֶעגִירְט אוֹיף אוּנְז אִין הִימֶעל, הָאט אָנְגֶענוּמֶען דִיא רֶעכְטֶע הַאנְד פוּן דֶעם גָאטְלִיכֶען מַאן מֹשֶׁה, אוּנ הָאט אִיהם שְׁנֶעלל אַרַיין גֶעבְּרַאכְט אִין דֶעם גַן עֵדֶן פוּן דִיא נְשָׁמוֹת. עֶרְשְׁטֶענְס הָאט עֶר אִיהם אַרַיין גֶעבְּרַאכְט אִין דֶעם

בנוי לתלפיות מקרשי זהב טהור, בתבנית התבה אשר עשה בתבונת כפיו לפני רדת המבול הנורא על הארץ. חלונותיו היו תשע מאות וחמשים כמספר שנותיו בארץ, וכלם מאבנים יקרות בעלות צבעים שונים המענגים עין הרואה עד מאד. ובירכתי ההיכל עומד כסא־אלמוגים מעשה צעצועים, אשר אין כח בפי לתאר לפניך איש חמודות יפיו והדרו. ורצפת ההיכל היא זכוכית בהירה וצחה כבדולח, אשר בעדה נראו מימי הנהר חדקל ומרוצת הדגים והחיות השונות למיניהן המרהיבים עיני הצופים; ובארבע זויות ההיכל מתנוססים עצים יפים ורעננים המשיבים כל נפש בריחם המתוק והנעים מאד. ובכל יום ויום עת השחר

גאלדענעם פאלאס וואס אין איהם איז געווינטשען נח למך'ס זוהן. דער פאלאס איז וואונדערליך געבויערט פון ריינע גאלדענע ברעטער אין דעם זעלבען פארעם פון דיא תבה וואס ער האט געמאכט מיט זיינע פעהיגע האנד איידער דער שרעקליכער מבול איז געגאנגען אויף דיא ערד, זיינע פענסטער זענגען געוועזען ניינהונדערט אונ פופציג דיא צאהל פון זיינע יאהרען אויף דיא וועלט. אונ זייא אלע זענגען פון טהייערע שטיינער מיט פערשידענע קאלערען וואס זעטטען אן דאס זעהענדיגע אויג מיט זעהר פיעל פערגעניגען. אונ אין דיא זייטען פון פאלאס שטעהט א שטוהל פון קארעללענהאלץ מיט פערצירונגען, וואס אין מיין מויל איז נישט דא קראפטין אבצושילדערין פאר דיר גלוסטוגערמאן זיין שוינהייט אונ הערליכקייט. אונ דיא פאדלאגע פון דעם פאלאס איז ריין לאמהער גלאז וויא קרוסטאהל, וואס דורך איהר ווערט געזעהען דאס וואסער פון טייך חדקל. אונ דאס געלויף פון דיא פיש אונ דיא פערשידענע גאטונגען חיות וואס בעצויבערן דיא זעהענדיגע אויגען. אונ אין דיא פיער ווינקלען פון פאלאס שטעהען שיינע פרוכטביימער וואס דערקוויקען יעדעם גייסט מיט זייער זוסען אונ פיעל פיינעם געשמאק. אונ יעדען טאג אין דיא זעלבע צייט וואס דער מארגענ־

יגיה אורו, נשמעה שמה רננת הכוכבים בשפרירי שחקים ומנגינתם הנפלאה, אשר כל קסת סופר מהיר תיעף ולא תעציר כח לתאר העונג הנמרץ והשמחה הגדולה אשר היא תעורר בלבות השומעים.

וכראות נח את הנביא הנעלה הזה ואת קרן אור פניו, פתח פיו בעליצת נפש גדולה מאד ויאמר: „האח! מה נעים חלקי כי ממעי יצא אדם המעלה הזה העתיד להעשיר את עם ישרון בסגולות התורה הקדושה אשר על ידיהם יקנו להם שם עולם בין צבאות מרום, ויהיו תמיד מאושרים תחת השמש".

ומשה גם הוא לבש גיל ויאמר לנח: „אנא צדיק תמים! הגד לי מדוע לא חגרת שארית כחך, למה לא עמדת בפרץ

שְׁטֶערְן עֶרְשַׁיינְט, וֶוערְט דָארְט גֶעהָארְכְט דָאס גֶיזַאנְג פוּן דִיא שְׁטֶערְן אוֹיף דִיא שֵׁיינֶע הִימְלֶען אוּנ זֵייעֶרֶע וואוּנְדֶערְלִיכֶע מֶעלָאדִיֶע, וָואס יֶעדֶען פְלִינְקֶען שְׁרַייבֶּערְס פֶעדֶער וֶועט פֶערְמוּדֶעט וֶוערְן אוּנ וֶועט נִישְׁט הָאבֶּען קְרַאפְט אָבְּצוּשִׁילְדֶערְן דֶעם גְרוֹיסֶען תַּעֲנוּג אוּנ דִיא גְרוֹיסֶע פְרֵייד וָואס זִיא דֶערְוֶועקְט אִין דִיא הֶערְצֶער פוּן דִיא הֶערֶערְס.

אוּנ וִויא נֹחַ הָאט דֶערְזֶעהֶען דֶעם גְרוֹיסֶען נָבִיא אוּנ דָאס הֶערְלִיכֶע לִיכְטִיגְקֵייט פוּן זַיין גֶעזִיכְט, הָאט עֶר זַיין מוֹיל גֶעעֶפֶענְט מִיט זֶעהר אַגְרוֹיס לוּסְטִיגְקֵייט אוּנ הָאט גֶעזָאגְט: „גְלִיקְלִיךְ! וַויא וִים אִיז מַיין טְהֵייל דָאס עֶס אִיז פוּן מַיינֶע גֶעדֶערֶעם אַרוֹיס דֶער גְרוֹיסֶער מַאן וָואס אִיז פָארְבְּרֵייט בַייךְ צוּ מַאכֶען דָאס יוּדִישֶׁע פָאלְק מִיט דִיא צִירוּנְגֶען פוּן דִיא הֵיילִיגֶע תּוֹרָה, וָואס דוּרְךְ זֵייא וֶועלֶען זֵייא זִיךְ קוֹיפֶען אַעֶווִיגֶען נָאהמֶען צְווִישֶׁען דֶעם הִימְלִישֶׁען מִילִיטֶער, אוּנ זֵייא וֶועלֶען שְׁטֶענְדִיג זַיין גְלִיקְלִיךְ אוּנְטֶער דִיא זוּנְן".

אוּנ אוֹיךְ מֹשֶׁה הָאט זִיךְ אָנְגֶעקְלֵיידֶעט מִיט פְרֵייד אוּנ הָאט גֶעזָאגְט צוּ נֹחַ: „אִיךְ בֶּעט דִיךְ עֶהְרְלִיכֶער צַדִיק זָאג מִיר פַאר וָואס הָאסְט דוּ נִישְׁט אָנְגֶעגָארְט דַיינֶע לֶעצְטֶע קְרֶאפְטֶען? פַאר וָואס בִּיסְט דוּ נִישְׁט הָעלְדִישׁ גֶעשְׁטַאנֶען צוּ שְׁטְצֶען מִיט דַיין גֶערֶעכְטִיגְקֵייט

להגן בצדקתך על אחיך הרעים והחטאים ולהצילם משטף המבול הנורא, הלא אלהי הצבאות הוא אל רחום וחנון הוא מאין כמהו, ומדוע שמעו קול מליץ יושר הצועה בכח לשונו השנונה להצדיק את בניו הממרים את פיו יקשיב ברצון ויאזין את תחנוניו ועוד ישיב להמליץ גמול טוב בעבורם. כי חפץ חסדים רבים הוא, ומדוע לא התחזקת להציל אלפי יצורים ממות נורא וכליון גדול כזה?״

המלאכים הרבים אשר היו סרים למשמעת נח ועמדו נכונים לשרתו, החלו לשקשק בכנפיהם ולעוף מלמעלה רצוא ושוב, ואחד הראה להשני פנים מתמיהים על השאלה הגדולה אשר יצאה מפי ראש הנביאים, ואולם כאשר פער נח את פיו, החשו כלם כרגע, והשתוקקו לשמוע תשובתו, ויאמר:

אויף דיינע שלעכטע זינדיגע ברידער אונ רעטטען זייא פון דעם שרעקליכען פערפלייצונג פון דעם מבול? דער גאט פון אללע הערשאפטען איז דאך א גוטער ערבארמדיגער גאט וואס עס גיבט נישט זיין גלייכען, אונ ווען ער הערט דיא שטיממע פון אעהרליכען פערטיידיגער וואס ער שטארקט זיך מיט דעם קראפט פון זיינע שארפע צונג גערעכט צו מאכען זיינע קינדער וואס זעננען דער־געגען זיין געבאט. פערנעמט ער גערן אונ הארכט זיינע ביטטעס, אונ ער בעצאהלט נאך דעם פערטיידיגער א גוטען לוין פאר זייא, ווייל גאט וויל טוהען פיעל גנאדעס, אונ פאר וואס האסט דוא זיך נישט געשטארקט צו רעטטען טויזענדער בעשעפעניססען פון א שרעקליכען טויט אונ אזויא א גרויסען אונגליק?״

די פיעל מלאכים וואס זעננען געשטאנען צו נח׳ס בעדינונג, האבען אנגעהויבען צו קלאפפען מיט זייערע פליגעל אונ צו שוועבען אין דיא הייך הין אונ צוריק, אונ איינער האט געצייגט דעם צווייטען א פערוואונדערט געזיכט אויף דיא גרויסע פראגע וואס איז ארויס פון דעם עלטסטען נביא׳ס מויל, אונ אזויא ווי נח האט זיין מויל

„תאמין לי איש אלהים, תאמין לי אדם רב פעלים, כי לו נשארו רשעים אלה בחיים ולא נמחו במימי המבול העזים, אז היתה הארץ ומלואה כיער מלא חיות טורפות, וגם אתה ואביך ואחיך לא היו כמו עתה בחירי יה, רק פראים כְּעֲיָרִים לפי תכונת נפשות הדורות הקודמים לכם. וגם זאת לך לדעת, כי לו ראה אדון כל הארץ כי יש בין אנשי דורי חוח ממאיר אחד העתיד להצמיח אחריו גם פרח קטן אחד אז לא עקרהו ממקומו בזרם מימיו, והעיר בקרבי רוח דעת ממרום כי אבקש עליהם רחמים מלפניו וגם לו תארתי לפניך אדם יקר את התועבות

געפינט זענען אללע שטיל געבליבען אונ האבען געגלוסט צו הערין זיין אנטוואָרט. אונ ער האט געזאגט:

„זאלסט מיר גלייבען גאטליכער מאן, זאלסט מיר גלייבען טיכטיגער ארבייטס־מאן, דאס ווען דיא רשעים וואלטען לעבען געבליבען אונ זייא וואלטען נישט אבגעמעקט געווארען אין דיא שטארקע וואסערין פון מבול, דאמאלס וואלט דיא וועלט מיט אללעם וואס געפונט זיך אין איהר, געוועזען וויא א וואלד פוהל מיט רייצענדע טהירע, אויך דוא אונ דיין פאטער אונ דיינע ברידער וואלטען נישט געוועזען גאטס־אויסערוויילטע וויא יעצט, נור ווילד וויא מוילעזעלען לויט דעם גייסטליכען חאראקטער פון די פערצייטישע דורות. אויך ברויכסט דו וויססען, דאס ווען דער הערר פון דיא וועלט וואלט געזעהען דאס צווישען דיא מענשין פון מיין דור געפונט זיך איין פערשאלטענער דארן וואס עס איז פארברייט צו וואקסען פון איהם אויך איין קליינע בלוהם, דאמאלס וואלט ער איהם נישט אויסגעריססען פון זיין ארט מיט דעם שטראם פון זיינע וואסערין, אונ ער וואלט אין מיר דערוועקט א וויססענ־שאפטליכען געדאנק פון הימעל, דאס איך זאלל פאר איהם בעטין ערבארמקייט אויף זייא. אויך ווען איך וואלט פאר דיר טהייערער מאן פארגעשטעלט דיא פיעל שמוטציגע זאכען וואס דיא

הרבות אשר עשו בני דורי בזדון לבם העדל, אז סמרו שערות ראשך וכסית באצבעותיך את עיניך מגודל הבושה והכלמה, כי על ברכי אדם הנברא בצלם דמות עליון, יולדו פראים מתועבים וטמאי נפש באלה, אשר התערבו תערובת המשגל בהולכי על ארבע, ושחתו את זרעם בבהמות שדה וחיתו יערות, ובכל עבר ופנה נראו תהלוכות אכזריות גזל חמס עושק ורצח, זה נשא על כתפיו את הכלים אשר פעלם או קנם בזעת אפו, ובא רעהו וגזלם לעיניו בחזקה ואין מוחה. זה ארש לו אשה ובא השני ורצחו נפש ויבוז ממנו את אשת חיקו לעיני השמש ואין מושיע. פעם אחת סבבו חבר מרצחים את ביתי בחרבות מגואלות בדם,

---

מֶענְשֶׁען פון מיין דור הָאבֶּען גֶעטוּהֶען מִיט דֶעם פְלַייסִיגְקֵייט פון זַייעֶר אוּנְפֶערְשְׁטֶאנְדְלִיךְ הַארְץ, דַאמָאלְס וָואלְטֶען דַיינֶע הָאאר פון קָאפְּף גֶעוֶוע:ען וִויא גֶעגֶעל אוּנ מִיט דַיינֶע פִינְגֶער וָואלְסְט דוּא פֶערְשְׁטֶעלְט דַיינֶע אוֹיגֶען פון גְרוֹיסֶע שַׁאנְדֶע, דָאס אויף דִיא שׁוֹים פון דֶעם מֶענְשׁ וָואס אִיז בֶּעשַׁאפֶען גֶעוָוארֶען מִיט אַ גֶאטְלִיךְ גֶעשְׁטַאלְט, זָאלְלֶען גֶעבּוֹירֶען וֶוערֶען אַזָאלְכֶע אוּנְווירְדִיגֶע ווִילְדֶע אוּנ בֶּעשְׁמוּצְטֶע גֵייסְטֶען וָואס זַייא הָאבֶּען זִיךְ פֶערְאוּנְרֵיינִיגְט מִיט דִיא וָואס גֵייעֶן אויף פִיער, אוּנ הָאבֶּען זַייעֶרֶע נַאטוּר פֶערְדָארְבֶּען אִין דִיא בְּהֵמוֹת פון פֶעלְד אוּנ דִיא וַואלְד־טְהִירֶע, אוּנ אִין יֶעדֶע זַייט אוּנ ווִינְקֶעל זֶענֶען גֶעזֶעהֶען גֶעוָוארֶען אַכְזָרִישֶׁע פִירוּנְגֶען, שְׁטוֹילֶען, רוֹיבֶּען, בֶּעטְרִיבֶּען, עֶרְמָארְדֶען. דֶער הָאט אויף זַיינֶע אַקְסְלֶען גֶעטְרָאגֶען דִיא זַאכֶען וָואס עֶר הָאט זַייא גֶעמַאכְט אָדֶער גֶעקוֹיפְט מִיט דִיא שְׁוֵיים פון זַיין גֶעזִיכְט, אִיז גֶעקוּמֶען זַיין פְרַיינְד אוּנ הָאט זַייא מִיט גֶעוָואלְד אַוֶועקְגֶערוֹיבְּט פון אִיהם פַאר זַיינֶע אוֹיגֶען אוּנ קֵיינֶער הָאט נִישְׁט גֶעוֶוערְט. דֶער הָאט גֶעהֵייַראט אַ פְרוֹיא, אִיז גֶעקוּמֶען דֶער צְוֵוייטֶער אוּנ הָאט אִיהם עֶרְמָארְדֶעט אוּנ הָאט גֶעגֶען דִיא זוּן אַוֶועקְגֶערוֹיבְּט זַיינֶע לִיעבְּלִיכֶע פְרוֹיא, אוּנ עֶס אִיז קֵיין רֶעטֶער גֶעוֶועזֶען. אֵיין מָאהל הָאבֶּען אַ קָאמְפַּאנְיֶע

ויבקשו להרגני ולבוז כל רכושי, ולולא נפלו עליהם הנחשים בשצף קצפם, והצליחו לספות נפשם השובבה, אז כרתו עד מהרה את גידי צוארי, ודמי הנקי נשפך לעיניהם כמים. ורבות עמלתי ליסרם ולהשיבם מדרכיהם הנלוזים, אך המה בזו לענו עלי ועל תוכחתי וחשבוני לחסר טעם. לכן מגודל חמלתי על הדורות הבאים, נאלצתי לעמוד כאלם מרחוק, ולתת ליד שדי לחתום את עונשם הקשה, כרופא הכורת הבשר המנוגע לבל תלך כל הגויה לאבדון. ודע לך בחיר אלהים, כי בנשאך זה עתה על שכמך משרת מושל בישראל, תזהר עד מאד לבל

מערדערם ארומגערינגעלט מיין שטוב מיט פערבלוטיגטע שווערדען אונ האבען מיך געוואלט טייטען אונ אוועק רויבען מיין פערמעגען, אונ ווען עס וואלטען נישט אויף זייא ארויף געפאללען דיא שלאנגען מיט זייער בייזען צארן אונ זייא האבען בעגליקט אומצוברענגען דיער ווילדען גייסט, דאמאלס וואלטען זייא שנעלל צו שניטטען דיא אדערין פון מיין האלז, אונ מיין אונשולדיג בלוט וואלט פאר זייערע אויגען פערגאססען געווארען וויא וואססער. אונ איך האב זיך פיעל געמאטערט צו שטראפען זייא אונ זייא אוועק צו נעממען פון זייערע אויסגעלאססענע וועגען, אבער זייא האבען געשפעט אונ געלאכט אוים מיר אונ אויס מיין שטראף, אונ זייא האבען מיך גערעכענט אלס פעריקטער. דאדורך פון מיין גרוים מיטלייד אויף דיא דורות וואס זענען פארברייט געוועזען צו קוממען אויף דיא וועלט: בין איך געצווינגען געוועזען צו שטעהן פון ווייטענס וויא א שטוממער, אונ לאססען דאס גאטס האנד זאלל אונטער זינגלען זייער שוועהרע שטראף, אזויא וויא דער ארצט שניידט אב דאס קראנקע פלייש כדי דער גאנצער קערפער זאלל נישט פערלוירען געהן, אונ דוא גאטס אויסערוויילטער ברויכסט וויססען דאס מיט דיין יעצטיגען טראגען אויף דיין אקסעל דעם טיטעל יודישער־רעגירער זאלסט דוא זיין זעהר פארזיכטיג דאס דיין אויג זאלל

תהום עינך על הקוצים המכאיבים את השושנים, כי בחמלתך עלידם יהפכו גם הפרחים לקוצים והשושנים לסלונים ממאירים, ואז יסיר בעל הכרם חלילה את השגחתו ממנו".

ויהי כאשר כלה נח לדבר אחז המלאך בידי משה ויביאהו אל היכל אחר החצוב כלו מאבן שוהם אחד, וכל עין בשר לא תעצור כח להביט על יפיו והדרו, ופני משה נהרו בראותו והגה חבל מלאכים מנגנים לפני חנוך בן ירד היושב שמה על כסא רם ונשא מנגינות יקרות ורננים נעלים, אשר לו נגנו אותן באזני החיים עלי אדמות, אז מתו השומעים כרגע מגודל העונג הנפלא. ובראות חנוך איך איש עמום גו ובשר עומד איתן בהיכלו, נגש

זיך נישט ערבארמען אויף דיא דערנער וואס זייא טוהען וועה דיא רויזען, וייל מיט דיין ערבארמונג אויף זייא וועללען דיא בלומען אויך פערקערט ווערין אויף דערנער, אונ דיא רויזען וועללען ווערין פערפלוכטע דערנער, אונ דאמאלס וועט דער הערר פון גארטען חלילה אבטוהען זיין השגחה פון איהם".

אונ וויא נח האט געענדיגט זיין רעדע, האט דער מלאך אנגענומען משה'ס האנד אונ האט איהם אריין געבראכט אין א אנדערין פאלאס וואס איז אין גאנצען געקריצט פון איין ברוליאנט; אונ יעדעס מענשליכע אויג בעזיצט נישט דיא קראפטען צו קוקען אויף זיין הערליכקייט אונ שוינהייט. אונ משה'ס געזיכט האט געשיינט זעהענדיג וויא א קאמפאניע מלאכים שפיעלען פאר חנוך ירד'ס זוהן, וואס זיצט דארט אויף א הויכע געעהרטע שטוהל, מהייערע ליעדער אונ הויכע געזאנגען, וואס ווען מען זאלל זייא שפיעלען אין דיא אויערין פון דיא לעבענדיגע אויף דיא ערד, וואלטען דאמאלס אללע הערערס אין איין זעקונדע געשטארבען דורך דעם גרויסען וואונדערליכען פערגעניגען. אונ וויא חנוך האט געזעהען וויא א מענש וואס איז בעלאסטעט מיט א פליישיגען קערפער שטעהט פעסט אין זיין פאלאס, איז ער צוגעגאנגען צו

אליו בתמהון גדול וישאלהו מי הוא ומה מעשהו שמה ? ומשה ענהו כי הוא בא לקחת התורה בעד אחיו הנבערים מדעת קדושים, ולהדריכם לאט לאט בדרך ישרה. אז נתן לו חנוך תודה ויזרוק עליו נטפי מים חיים מהנהר הנפלא השוטף שמה ותאורנה עיניו, ויאמר אל משה: „ראה בני וְהֶחְכֵּם לכלכל את ממשלתך בצדק ובמשפט. השמר לך עד מאד לבל תכעוס בעת אשר ראוי לך לרחם, גם לא תרחם בעת אשר ראוי לך לקצוף, תחשוב תמיד את הגויה כמו כלוב חרש ואת הנשמה לעוף נחמד ונעים הסגור בו. וכרועה נאמן אשר יחרף נפשו בכל עת להציל גם שה קטן מפי ארי פרא וזאב טורף, כן תהיה נכון בכל עת

אִיהם מִיט אַ גְרוֹים פֶערְוואוּנְדֶערוּנְג, אוּנ הָאט אִיהם גֶעפְּרֶעגְט וֶוער עֶר אִיז אוּנ וָואס אִיז דָארְט זַיין טוּהֶען? אוּנ מֹשֶׁה הָאט אִיהם גֶעעֶנְטְפֶערְט דָאס עֶר אִיז גֶעקוּמֶען נֶעמֶען דִיא תּוֹרָה פַאר זַיינֶע בְּרִידֶער וָואס זֶענֶען לֶעהר פוּן דֶעם פֶערְשְׁטַאנְד פוּן דִיא הֵיילִיגֶע, אוּנ זֵייא אַנְגֶעוָואהְנֶען לַאנְגְזַאם מִיט דֶעם רִיכְטִיגֶען וֶועג, דַאמָאלְס הָאט אִיהם חֲנוֹךְ אַ דַאנְק גֶעגֶעבֶּען, אוּנ הָאט אוֹיף אִיהם אַ שְׁפְּרִיטְץ גֶעטוּהֶען לֶעבֶּעדִיגְסְוַואסֶער פוּן דֶעם וואוּנְדֶערְלִיכֶען טַייךְ וָואס עֶר פְלִיסְט דָארְטֶען, אוּנ זַיינֶע אוֹיגֶען הָאבֶּען אָנְגֶעהוֹיבֶּען צוּ לַייכְטֶען, אוּנ עֶר הָאט גֶעזָאגְט צוּ מֹשֶׁה: „זֶעה מַיין זוּהְן אוּנ פֶערְשְׁטֶעה צוּ פִירֶען דַיין רֶעגִירוּנְג מִיט עֶהְרְלִיכְקֵייט אוּנ רִיכְטִיגְקֵייט. זָאלְסְט זַיין זֶעהר גֶעוָוארֶענְט דָאס דוּא זָאלְסְט נִישְׁט צֶערְנֶען אִין דִיא צַייט וָואס דוּא בְּרוֹיכְסְט זִיךְ צוּ עֶרְבַּארְמֶען, אוֹיךְ זָאלְסְט דוּא דִיךְ נִישְׁט עֶרְבַּארְמֶען אִין דִיא צַייט וָואס עֶס אִיז דִיר פַּאסֶענְד צוּ צֶערְנֶען. דוּא זָאלְסְט אִימֶער רֶעכֶענֶען דֶעם קֶערְפֶּער וִויא אַ עֶרְדֶענֶע שְׁטַייג, אוּנ דִיא זֶעעלֶע פַאר אַ גְלוּסְטִיגֶען זִיסֶען פוֹיגֶעל וָואס עֶר אִיז אִין אִיהם פֶערְשְׁלָאסֶען. אוּנ אַזוֹיא וִויא אַ עֶהְרְלִיכֶער פַּאסְטוּךְ וָואס עֶר שְׁטֶעלְט אַן זַיין לֶעבֶּען צוּ יֶעדֶע צַייט, צוּ רֶעטֶען אוֹיךְ אֵיין קְלַיין שֶׁעפְּסֶעלֶע פוּן דֶעם מוֹיל פוּן אַ ווִילְדֶען לֵייבּ אוּנ אַ רַייצֶענְדֶער

מצוא לחרף נפשך גם בעד איש אחד מבני ישראל, כי לפעמים יביא איש שפל כזה ברכה רבה לכל העם יותר מן האיש אשר על פני כל עמו יִכָּבֵד והחכמה עטרה על ראשו".

משה הקשיב אמרי נועם אלה בנחת וישאל את חנוך לאמור: „אנא הגד לי קדוש עליון, במה מצאת אתה חן גדול בעיני אלהים יותר מכל בני גילך, כי העלה אותך בחייך למעון קדשו השמימה, וכל חבלי מות ומצרי שאול היו ממך והלאה, הלא בימיך עוד לא היתה התורה בארץ, ולא ידעת לשמור כל פקודיה ומצותיה כי תבא על ידם לעונג גדול ונעלה מבינת אנוש? אנא הגד לעבדך תשובה נכוחה על זאת, אולי אוכל גם

וָאלְף, אַזויא זָאלְסְט דוא זַיין פַארְבְּרַייט אין יֶעדֶע טְרֶעפֶענְדֶע צַייט. אַנְצוּשְׁטֶעלֶען דַיין לֶעבֶּען אויף פַאר אַיין מֶענְשׁ פון דֶעם יוּדִישֶׁען הויז, ווייל אָפְטְמָאהְל בְּרֶענְגְט אַזויא אַ נִידְרִיגֶער מֶענְשׁ מֶעהר וויכְטִיגֶע נוּטְצֶען צוּם גַאנְצֶען פָאלְק, פַאר דֶעם מַאן וָואס זַיין גַאנְץ פָאלְק בֶּעֶהרְט אִיהם, אונ דִיא חָכְמָה אִיז אַ קְרוין אויף זַיין קָאפְּ".

משֶׁה הָאט דִיא זִיסֶע וֶוערְטֶער פֶערְנוּמֶען מִיט פֶערְגֶענִיגֶען, אונ עֶר הָאט גֶעפְרֶעגְט חֲנוֹךְ'ן זָאגֶענְדִיג: „אִיךְ בֶּעט דִיךְ זָאג מִיר גָאטְס-הֵיילִיגֶער, מִיט וָואס הָאסְט דוא גֶעפוּנֶען אַגְרוֹיסֶען חֵן אִין גָאטְס אוֹיגֶען, מֶעהר פַאר אַלֶע דַיינֶע פֶערְגְלַייכֶענְטֶע מֶענְשֶׁען, דָאס עֶר הָאט דִיךְ לֶעבֶּענְדִיגֶערְהֵייט אַרויף גֶענוּמֶען אִין זַיין הֵיילִיג וָואהנוּנְג אִין הִימֶעל, אונ אַלֶע טוֹיט-שְׁמֶערְצֶען אונ דִי שְׁטַארְבְּלִיכֶע וֶועהֶען זֶענֶען פון דִיר ווייט גֶעוֶועזֶען, עֶס אִיז דָאךְ אִין דַיינֶע צַייט נָאךְ נִישְׁט גֶעוֶועזֶען דִיא תּוֹרָה אויף דִיא עֶרְד, אונ דוא הָאסְט נִישְׁט גֶעוואוּסְט צוּ הִיטֶען אִיהְרֶע גֶעזֶעצֶע אונ אִיהְרֶע בֶּעפֶעהלוּנְגֶען, דָאס דוא זָאלְסְט דוּרְךְ זַייא קוּמֶען צוּ אַ גְרוֹיס פֶערְגֶענִיגֶען וָואס אִיז הֶעכֶער פַאר דֶעם מֶענְשְׁלִיכֶען פֶערְשְׁטַאנְד? אִיךְ בֶּעט דִיךְ זָאג דַיין קְנֶעכְט אַ רִיכְטִיגֶען אַנְטְוָוארְט אויף דֶעם, פִילֵייכְט וֶועל אִיךְ אויךְ קֶאנֶען טוהֶען ווִיא דוא אונ גֶעהן אִין

אנכי לעשות כמוך וללכת בעקבותיך, וגם אוכל להדוף את המות האכזרי טמא השם ורב המהומה מפני ומפני אַחַי הנאהבים בבשרונותיהם אשר אלמדם ללכת בדרכיך?".

ויען חנוך בן ירד ויאמר: „הלא ידעת בחיר שדי כי אין משא פנים לפני אלהי הצבאות, רק הכל הוא לפי מפעלות האדם ומעשיו בחלד בעוד נשמתו כלואה וסגורה בגויתו, רק אחרי הגיתי ולמדתי כל החכמות וכל המדעים הספונים וכמוסים בכל מסתרי היצירה, נוכחתי לדעת כי תכלית כל הלמודים ויסוד כל המדעים הוא להיות הומל וחונן ולמשוך בכל עת חוט של רחמים על כל חי ועל כל רמש אשר תחת השמים, לחשוב את

דַיינֶע טְרִיט, אויךְ וֶועל אִיךְ קָאנֶגען אַוֶועק שְׁטוּיסֶען פוּן מִיר אוּנ פוּן מַיינֶע לִיעבֶּע בְּרִידֶער, דֶעם אַכְזָרִישֶׁען טוּיט, דֶער שְׁמוּטְצִיגֶער גְאהֶמֶען אוּנ פִיעלטוּמֶעלְדִיגֶר, דוּרְךְ זַייעֶרֶע פֶעהִיגְקַייטֶען וָואס אִיךְ וֶועלל זֵייא לֶערְנֶען גֶעהן אִין דַיינֶע וֶועגֶען?".

הָאט חֲנוֹךְ יֶרֶד'ס זוּהְן גֶעעֶנְטְפֶערְט אוּנ גֶעזָאגְט: דוּא אוֹיס־עֶרְווַיילְטֶער פוּן אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאט ווַייסְט דָאךְ דָאס עֶס גִיבְּט נִישְׁט קַיין קָאנְדְשַׁאפְט פַאר דֶעם גָאט פוּן אַלֶע הֶערְשַׁאפְטֶען, נוּר אַלֶעם אִיז לוֹיט דִיא אַרְבֵּייט פוּן מֶענְשֶׁען אוּנ זַיינֶע וֶוערְק אוֹיף דִיא וֶועלְט וֶוען זַיין זֶעעלֶע אִיז נָאךְ פֶערְשְׁפַּארְט אוּנ פֶערְשְׁלָאססֶען אִין זַיין קֶערְפֶּער, נוּר נָאכְדֶעם וִויא אִיךְ הָאבּ אַריין גֶעטְרַאכְט אוּנ דוּרְכְ־גֶעלֶערֶענְט אַלֶע חָכְמוֹת אוּנ אַלֶע ווִיסֶענְשַׁאפְטֶען וָואס זֶענֶען בֶּעהַאלְטֶען אוּנ פֶערְשְׁלָאססֶען אִין אַלֶע בֶּעהֶעלְטֶענִיססֶען פוּן דִיא וֶועלְטְהַארְמָאנִיֶע, הָאבּ אִיךְ מִיךְ אִיבֶּערְצֵייגְט צוּ ווִיססֶען דָאס דֶער צְוֶועק פוּן אַלֶע קֶענְטֶענִיסֶען אוּנ דֶער פוּנְדַאמֶענְט פוּן אַלֶע ווִיסֶענְ־שַׁאפְטֶען אִיז צוּ זַיין אַ עֶרְבַּארְמְדִיגֶער אוּנ אַ לַייטְזֶעלִיגֶער, אוֹיךְ צוּ צִיהֶען אִין יֶעדֶע צַייט אַ פָאדֶעם פוּן רַחֲמִים אוֹיף יֶעדֶען לֶעבֶּענְדִיגֶען אוּנ אוֹיף יֶעדֶען בֶּעשֶׁעפֶּענִים וָואס אִיז אוּנְטֶער דֶעם הִימֶעל, צוּ בֶּעטְרַאכְטֶען דִיא גֵייסְטְלִיכֶע קְרַאנְקֶע גְרַאדֶע וִויא דִיא קֶערְפֶּערְלִיכֶע

חולי הנפש כמו חולי הגו ולחמול על שניהם כאחד, יען כאשר יש מחלות שונות ומומים רבים לגויה, כן יש המון מחלות והרבה מומים לנפשות בני תמותה, וכל בעל נפש תמה נחוץ להביט על שניהם בעיני חמלה וחנינה".

המלאכים המטירו על ראשו גשם פרחים רעננים רגעים אחדים והוא הוסיף לאמר: „אנכי הייתי *) תופר נעלים, וכל תענוגי החיים הבשרים השלכתי הלאה מלפני כאשר ישליך איש נבלי חרש אשר אין חפץ בהם, מעודי לא עשיתי נעלים מעור בהמה הרוגה או שחוטה בידי אדם וחיות טרף, רק מעור בהמה מתה מאליה, ולא עבדתי יותר משני נעלים בכל שבוע, בידעי

קראנקע, אונ צו ערבארמען זיך אויף ביידע גלייך. ווייל אזויא וויא עם גיבט פערשידענע קראנקהייטען אונ פיעל פעהלערם צום קערפער, אזויא גיבט פיעל קראנקהייטען אונ פיעל פעהלערם צו דיא זעעלעס פון דיא שטערבליכע קינדער, אונ יעדער וואס ער האט א געזונדטע זעעלע איז געצווינגען צו קוקען אויף ביידע מיט ערבארמדיגע אונ ליטזעליגע אויגען".

יא מלאכים האבען איינינע זעקונדען געמאכט רעגענען אויף זיין קאפף א רעגען פון שמאקפאללענדע בלוהמען, אונ ער האט ווייטער געשפראכען: „איך וואהר א שוסטער אונ אללע קערפערליכע פערגעניגענס האב איך פון מיר אוועק געשטויסען גראדע וויא דער מענש שמייסט פון זיך אוועק דיא ערדענע שארבעלעך וואס זייא ברענגען מעהר קיינע נוטצען נישט. איך האב קיין מאהל נישט געמאכט א שוך פון דיא פעלל פון א בהמה וואס זיא איז געווארען געשייט אדער געקוילעט דורך מענשליכע האנד אונ דורך ווילדע שהירע, אויסער פון דיא פעלל פון א בהמה וואס זיא איז פון דיא נאטור געשטארבען. אויך האב איך נישט געארבייט מעהר פון

---

*) פי' מגיד מישרים למרן הב"י ז"ל פ' מקץ

כי מהם אמצא לי לחם יבש ומעט חלב להחיות את נפשי, וביתר עתות היום רבות עמלתי לראות ולהתבונן במפעלות אלהים ולמצוא לי מפתחות המחקר לפתוח בהם דלתות היכל הרזים הסגורות מאד, ובראותי נפלאות שדי וגבורותיו העצומות במערכת היצירה, אז התלקחה בקרבי אהבה עזה כמות לאדון כל הארץ, ובזכרי את שמו הגדול, הרגישו כל עצמותי וכלי גויתי עונג גדול עד מאד, עיני מלאו אור יקרות, קֻבָּתִי ידעה שבעה כמו ממעדני מלך, ראשי היה עלז ושמח כחתן ביום חופתו, עורקי וגידי היו כמו מיתרי כנור נעים עת ינגן המנגן עליהם מַנגינות עליזות, עדי לא האמנתי כי מחומר מזוהם קֹרצתי ובבטן אשה רֻקמתי.

צְווייא שׁוּךְ יֶעדֶע וָואךְ, ווייל אִיךְ הָאבּ גֶעוואוּקְסְט דָאס פוּן זֵייא וָועלכֶע אִיךְ הָאבֶּען צוּ עֶרְנֶעהְרֶען מַיין לֶעבֶּען מִיט טְרוּקֶען בְּרוֹיט אוּנ אַ בִּיסֶעל מִילְךְ, אוּנ אִין דִיא רֶעשְׁט צייטֶען פוּן טָאג הָאבּ אִיךְ זִיךְ פִיעֶל גֶעמַאטֶערְט צוּ קוּקֶען אוּנ אַרֵיין צוּ קְלֶעהרִין אִין גָאטֶס אַרְבֵּייט, אוּנ צוּ גֶעפוּנֶען פָאר מִיר דִיא שְׁלִיסֶלֶען פוּן וִויסֶענְשַׁאפְט צוּ עֶפֶענֶען מִיט זֵייא דִיא טִירֶען פוּן דֶעם פַּאלַאס פוּן דִיא גֶעהֵיימְנִיסֶען וָואס זֵייא זֶענֶען זֶעהר פֶערְשְׁלָאסֶען. אוּנ וִויא אִיךְ הָאבּ גֶעזֶעהֶען דֶעם אַלְמֶעכְטִיגֶען גָאטֶס וואוּנְדֶער אוּנ זַיינֶע גְרוֹיסֶע מַאכְטִיגְקֵייטֶען אִין דִיא נַאטוּרְלִיכֶע הַארְמָאנִיֶע, דַאמָאלְס הָאט אִין מִיר גֶעפְלַאקֶערְט אַ שְׁטַארְקֶע שְׁטֶארְבְּלִיכֶע לִיעבֶּע צוּ דֶעם הֶערר פוּן דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט, אוּנ וִויא אִיךְ הָאבּ דֶערְמַאנְט זַיין גְרוֹיסֶען נָאמֶען, הָאבֶּען מַיינֶע בֵּיינֶער אוּנ דִיא גְלִידֶער פוּן מַיין קֶערְפֶּער גֶעשְׁפִּיערְט זֶעהר אַ גְרוֹיס פֶערְגֶעניגֶען, מַיינֶע אויגֶען זֶענֶען פוּהל גֶעוָוארֶען מִיט אַ טְהֵייעֶרֶע לִיכְטִיגְקֵייט, מַיין מַאגֶען הָאט גֶעוואוּקְסְט זֶעט וִויא פוּן קֵייזֶערְלִיכֶע עֶסֶענְס, מַיין קָאפּ אִיז גֶעוֶועזֶען פְרֵיילִיךְ אוּנ לוּסְטִיג וִויא אַ חָתָן אִין זַיין חוּפָּה-טָאג, מַיינֶע גֶעדֶערֶען אוּנ אָדֶערִין זֶענֶען גֶעוֶועזֶען וִויא דִיא סְטְרָאנֶעס פוּן אַ זִיסֶע פִידֶעל וֶוען דֶער אַרְטִיסְטֶע שְׁפִּיעלְט אוֹיף זֵייא פְרֵיילִיכֶע לִידֶער, בִּיז אִיךְ הָאבּ

גם עמלתי תמיד עד בלי די, לבער השקר הארור מן הארץ, ולתת להאמת חוסן וחיל עוז ועצמה. לפרוש על כל חי את כנפי ממשלתו. אך היסוד הגדול בכל תהלוכותי הוא היותי תמיד מלא חמלה, עדי במרומים כי מעודי לא הכאבתי זבוב על הכותל, מעודי לא מלאני לבי להרגיז עורקי כל חי, מעודי לא הכנתי לדבר שמץ רע על בן אדם גם על רע מעללים המשתחוה ליצרו הרע וסר תמיד למשמעתו, ומדי הרגשתי רגשי הכעס והחמה בקרבי אז נפתחו ארובות עיני וגשם דמעות נתך על לחיי, בחשבי כי אך תולעים רעים ומרים התגנבו במוחי להשליכני

נִישְׁט גֶעגְלֵייבְּט דָאס אִיךְ בִּין גֶעהוֹיעֶלְט גֶעוָוארֶען פוּן אַ שְׁמוּטְצִיג מַאטְרֶעַיאל אוּנ אִיךְ בִּין גֶעוֶועבְּט אִין אַ פְּרוּיס בּוֹיךְ. אוֹיךְ הָאבּ אִיךְ מִיךְ אִימְמֶער גֶעמַאטֶערְט אוּנ הָאבּ מִיךְ נִישְׁט בֶּענִיגֶען גֶעלָאסְט, אוֹיסְצוּרֵייִנִיגֶען דֶעם פֶערְפְלוּכְטֶען שֶׁקֶר פוּן דִיא וֶועלְט, אוּנ צוּ גֶעבֶּען דֶעם אֱמֶת קְרַאפְט אוּנ שְׁטַארְקְהֵייט שְׁטָאלְץ אוּנ פֶעהִיגְקֵייט, צוּ פֶערְשְׁפְּרֵייטֶען דִיא פְלִיגֶעל פוּן זַיין רֶעגִירוּנְג אוֹיף אַלֶע בֶּעשֶׁעפֶענִיסֶען. נוּר דֶער גְרוֹיסֶער פוּנְדַאמֶענְט אִין אַלֶע מֵיינֶע וֶועגֶען אִיז מֵיין זַיין אִימְמֶער פִילל מִיט עֶרְבַּארְמִקֵייט. מֵיין צֵייגֶער אִיז אִין הִימֶעל דָאס פוּן מֵיין יוּגֶענְד אָן הָאבּ אִיךְ נִישְׁט וֵויה גֶעטְוהָען אַ פְלִיג אוֹיף דִיא וַואנְט. פוּן מֵיין יוּגֶענְד הָאט מֵיין הַארְץ מִיר נִישְׁט עֶרְלוֹיבְּט צוּ דֶערְצִיטֶערִין דִיא גֶעדֶערֶען פוּן יֶעדֶעם בֶּעשֶׁעפֶענִיס. פוּן מֵיין יוּגֶענְד אָן הָאבּ אִיךְ מִיךְ נִישְׁט אַנְגֶעשְׁטֶעלְט צוּ רֵיידֶען דָאס מִינְדֶעסְטֶע שְׁלֶעכְטֶע וָוארְט אוֹיף יֶעדֶען מֶענְשׁ, אוֹיךְ נִישְׁט אוֹיף דָעם שְׁלֶעכְטֶען וָואס בִּיקְט זִיךְ צוּ זַיין בֵּייזֶען יֵצֶר, אוּנ שְׁטֶעהְט אִימְמֶער צוּ זַיין בֶּעדִינוּנְג. אוּנ וֶוען אִיךְ הָאבּ גֶעשְׁפִּירְט אִין מִיר דִיא וֶוערְקוּנְגֶען פוּן צָארְן, דַאמָאלְס הָאבֶּען זִיךְ דִיא פֶענְסְטֶער פוּן מֵיינֶע אוֹיגֶען גֶעעֶפֶענְט, אוּנ אַרֶעגֶען מִיט טְרֶערִין הָאט גֶעפְלוֹסְט אוֹיף מֵיינֶע וַואנְגֶען, מִיט מֵיין רֶעכֶענֶען דָאס נוּר שְׁלֶעכְטֶע בִּיטֶערֶע וֶוערְם הָאבֶּען זִיךְ פֶערְגַנְבֶעט אִין מֵיין מוֹחַ,

כסלם השתלמותי לבור תחתית, ובבכיתי זאת ברח הכעס מחדרי לבי, והחמלה בת שמים ירשה מקומו".

המלאכים אשר עפו ממעל השמיעו יחד מנגינה נפלאה משיבת נפש, ואחרי רגעים אחדים שתקו, בראותם כי חנוך פער פיו ויאמר באזני משה איש האלהים:

„ולכן אתה איש חי רב פעלים, בהיותך עתה רועה צאן קדשים, הלא המה בני ישראל הנחשבים בעיני שדי ככוכבים מאירים בעולם המעשה, השמר לך מאד לבל תתן להכעס מהלכים בקרב נפשך המשכלת, כי הכעס הוא כתאומים להאולת, והחמלה היא כתאומים להדעת, והאיש המכנים בקרבו את הכעס,

---

ארויפֿגעפֿירט צוא שמייסען מיך פון מיינע בילדונגס־לייטער אין א געפֿאהרליכען גרוב אריין, אונ מיט דעם קלאגען איז דער צארן אמלאפען געווארען פון די קאמערין פון מיין הארץ, אונ דאס ערבארמקייט, די הימלישע טאכטער, האט געארבט זיין ארט".

די מלאכים וואס האבען אין די הייך געשוועבט, האבען געמאכט הערין א וואונדערליכע מעלאדיע וואס דערקוויקט יעדען גייסט, אונ נאך איניגע זעקונדען זענען זייא שטיל געווארען, זעהענדיג דאס חנוך עפענט זיין מויל אונ האט געזאגט אין די אויערין פון משה דער געטליכער מאן:

„אונ דאדורך דוא לעבענדיגער מענש גרויסער אויפֿטוהער, אזויא וויא דוא ביסט יעצט דער פאסטוך פון די הייליגע שאף, דאס זענען די יודישע קינדער וואס זייא זענען גערעכענט אין גאטס אויגען וויא די ליכטיגע שטערין אויף די ארבייטס־וועלט, זאלסט זיין זעהר געהוטען דאס דוא זאלסט דעם כעס נישט געבען קיינע גאנגע אין דיין פאלשטאנדיגען גייסט, ווייל דער כעס איז וויא א צווילינג צו דעם דומהייט, אונ דאס ערבארמקייט איז וויא א צווילינג צו דעם בילדונג. אונ דער מענש וואס ער לאסט צו זיך אריין דעם כעס, איז גלייך וויא ער ברענגט אריין מיסט אונ

הוא כמכנים רפש ומדמנה בתוך ביתו, ולא תוכל בת מלך, היא החכמה הצרופה בת שמים, להתרועע אתו יחד. ובעבור זאת עלתה בידיו לעלות חיים השמימה ולהיות מלאך נעלה בשפרירי מרום, לעמוד לימין אלהי הצבאות, ולשלוט על רבותים אלפי שנאן, כי המה התהוו במדרגתם להיות שרפי מעלה, ואני נולדתי על ברכי התאוה המזוהמה, והעפלתי עלות על סֻלַּם החכמה, ונצלתי מהמון אבני נגף וצורי מכשול, קוצים מכאיבים וסלונים ממאירים, אשר השטן צָעָה ברב כחו לפזרם בכל עת תחת רגלי".

ויהי כאשר כלה חנוך את דבריו אלה, ירד עמוד ענן כמראה הקשת בשלל צבעיו, והבדיל עד מהרה בינו ובין משה,

---

בלאטע אין זיין וואהנונג אריין, אונ די קיניגליכע טאכטער דאס איז די לאטהערע חכמה די הימלישע טאכטער, קאן זיך ניט ווילען צוזאממען מיט איהם, אונ צו ליעב דעם האט מיר געלונגען אויף צו געהן לעבענדיגערהייט אין הימעל אריין, אונ צו ווערין א אבער־ענגעל אין די הערליכע הימלען, צו שטעהן צו דעם אלמעכטיגען גאטס רעכטע האנד, אונ רעגירען אויף מיליאנען מלאכים, ווייל זיא זענען גלייך געווארען מיט זייער בעשטאנד צו זיין הימלישע ענגלען, אבער איך בין געבוירען געווארען אויף די קניען פון די שמוציגע תאוה, אונ איך האב מיך געשטארקט ארויף צו געהן אויף די וויססענשאפטליכע לייטער, אונ איך בין געראטעט געווארען פון פיעל שטראכלונגס־שטיינער אונ געפאהרליכע פעלזענס, בייזע דערנער מיט פערפלוכטע ביימער, וואס דער טייפעל האט זיך געפלייסט מיט זיין גרויסען קראפט צו פערשפרייטען זיא יעדעס מאהל אונטער מיינע פים".

וויא חנוך האט זיינע ווארטער געענדיגט, האט ארונטער גענידערט א וואלקענדיגע זייל אין דעם געשטאלט פון דעם רעגענבויגען מיט זיינע פערשידענע פארבען, אונ האט שנעלל געמאכט

והמלאך אחז בימין משה והובילהו ישר אל היכל אחר המלא מפה אל פה בכל שכיות החמדה המַענגות עין רואה. קירותיו מצופות זהב נוצץ ומשובצות ברבבות ואלפי אבני אקדח ספיר ויהלום אשר גודל כל אחת הוא כביצת היענה. הרצפה היא כלה מאבן שֹהַם אחת ועליה מפותחות תמונות החיות והעופות הנודעות בדרכיהם הישרים, ועל שני הכסאות אשר בְּתָוֶךְ, ישב אברהם העברי בימין ושרה אשתו בשמאל, ופניהם נוצצים כשמש וירח בשפרירי שחק. משה עמד מרחוק ושמע אברהם יגלה לשרה תעלומות שדי אשר האדם בעודנו אסור בגויתו לא יוכל להבין אותן. וכראות אברהם את משה, האיר אליו פנים וישאלהו

אַ אַבְזָאנְדֶערוּנְג צְווִישֶׁען אִיהם אוּנ צְווִישֶׁען משֶׁה'ן. אוּנ דֶער מַלְאָךְ הָאט אָנְגֶענוּמֶען משֶׁה'ס רֶעכְטֶע הַאנְד, אוּנ הָאט אִיהם גְלַייךְ גֶעפִירְט אִין אַ צְווייטֶען פַּאלַאס, וָואס עֶר אִיז גֶעוֶועזֶען פוּהל פוּן אֵיין זַייט בִּיז דִיא צְווייטֶע זַייט מִיט אַלֶע גְלוּסְטִיגֶע צִירוּנְגֶען וָואס זַייא גֶעבֶּען פֶערְגֶעניגֶען צוּם זֶעהֶענְדִיגֶען אויג. זַיינֶע וֶוענְט זֶענֶען בֶּעדֶעקְט מִיט בְּלַאשְׁיְן גָאלְד אוּנ בֶּעזֶעצְט מִיט מִילְיָאנֶען רָאטֶהֶען, רוּבִּינֶען, סַאפִּירֶען, אוּנ בְּרִילְיַאנְטֶען, וָואס דִיא גְרֵייס פוּן יֶעדֶען אִיז וִויא אֵיין שְׁטְרוּיס־אֵייעֶ. דִיא פָּאדְלָאגֶע אִיז אִין גַאנְצֶען פוּן אֵיין דִימַאנְט, אוּנ אוֹיף אִיהר אִיז אוֹיסְגֶעקְרִיצְט דִיא בִּילְדֶער פוּן חַיוֹת אוּנ עוֹפוֹת וָואס זֶענֶען בֶּעקָאנְט מִיט זֵייעֶרֶע פֵיינֶע חַארַאקְטָארִין. אוּנ אוֹיף צְווייא שְׁטוּהְלֶען פוּן מִיטֶען, אִיז רֶעכְטְס גֶעזִיצֶען דֶער יוּדִישֶׁער אַבְרָהָם אוּנ לִינְקְס זַיינֶע פְרוֹיא שָׂרָה, אוּנ זֵייעֶרֶע גֶעזִיכְטֶער הָאבֶּען גֶעשַׁיינְט וִויא דִי זוּנְן אוּנ דִיא לְבָנָה אוֹיף דִיא הֶערְלִיכֶע הִימְלֶען. משֶׁה אִיז פוּן וַוייטֶען גֶעשְׁטַאנֶען אוּנ הָאט גֶעהָארְכְט וִויא אַבְרָהָם עֶנְטְדֶעקְט שָׂרָה'ן גָאטְלִיכֶע גֶעהֵיימְנִיסֶען, וָואס וֶוען דֶער מֶענְשׁ אִיז נָאךְ גֶעבּוּנְדֶען אִין זַיין קֶערְפֶּער, קָאן זַייא נִישְׁט פֶערְשְׁטֶעהְן, אוּנ וִויא אַבְרָהָם הָאט דֶערְזֶעהֶען משֶׁה'ן, הָאט עֶר אִיהם גֶעצֵייגְט אַ לִיכְטִיג גֶעזִיכְט אוּנ הָאט אִיהם גֶעפְרֶעגְט וָואס עֶר

מה הוא דורש בהיכלו, ומה הוא שלום בניו עלי אדמות?

ויען משה את אברהם ויאמר: „בניך אשר יצאו על ידי מארץ מצרים, הנם חולים במחלות הנפש אשר נפלו להם בירושה מהמצרים השמים מעיניהם רק בחיי בשרים ותאוות מזוהמות ומתועבות הן מנת חלקם בתבל, ולכן נאלץ אנכי לנהות מזורם ולרפוא מחלותיהם בתורה הגנוזה בערבות. וממך אב נעלה אבקש זה עתה, כי תואל להודיעני תולדתך באר היטב, לבעבור אוכל לספר לבניך הנבערים עוד מדעת קדושים, את תולדות אביהם הנערץ והנקדש, והענפים יתגאו ויתברכו בשמעם כי צמחו והשתגשגו משורש נחמד ונעים, ויראו כי יעמוד טעמו בם לעולם".

פאדערט ביא איהם אין פאלאס, אויה וואס זיינע קינדער מאכען אויף דיא וועלט?

משה האט אברהמן געענטפערט אונ האט געזאגט: „דיינע קינדער וואס זיא זעננען דורך מיר ארויס פון עגיפטען, זעננען קראנק אויף דיא גייסטליכע קראנקהייטען וואס זעננען זייא געפאללען בירושה פון דיא עגיפטיאנער וואס זייא פערנעממען זייערע געדאנקען נור אין דעם קערפערליכען לעבען אונ דיא שמוטציגע אונווירדיגע תאוות זעננען זייער שטרעבען אויף דיא וועלט, דאדורך בין איך געצווינגען צו ערפינדען זייערע מעדיצינע אונ צו היילען זייערע קראנקהייטען מיט דיא תורה וואס זיא איז בעהאלטען אין דיא הימלען. אונ איך בעט יעצט פון דיר געעהרטער פאטער, דאס דוא זאלסט אזויא גוט זיין מיר צו מאכען וויסען דיינע ביאגראפי זעהר דייטליך, דאס איך זאלל וויססען צו ערציילען דיינע קינדער וואס זעננען נאך לעהר פון די היילינעם פערשטאנד, די ביאגראפי פון זייערין הויכגעהייליגטען פאטער, דען דיא צווייגען שטאלצירען אונ ווערין בערוהמט ווען זייא הארכען דאס זיי האבען געשפראצט אונ געוואקסען פון א גלוסטיגען אונ זיסען ווארצעל, אונ זייא זעהען דאס זייא זאללען עוויג נישט פערלירען זייער געשמאק".

המלאכים אשר שכנו ממעל לו, החלו לעוף הנה והנה מגודל שמחתם לשמוע תולדות האדם הגדול בענקים זה, ובראותם כי אברהם פער פיו, נדמו כלם כרגע, ויאמר:

„תרח בן נחור אבי, היה אחד מהשרים הגדולים אשר עמדו לימין נמרוד המלך, ומגודל אהבת המלך אליו, לא חסר לנפשו מכל תענוגי החיים, והעניקהו מכל סגולות מלכותו, עדי יצא שמו בכל הארץ לעשיר גדול אשר עפרות זהב לו, ויקח לו לאשה את אמתלאה בת כרנבו, אשר גם היא הביאה לו הון ועושר רב מבית אביה, ובהיות אבי בן שבעים שנה נולדתי אני על ברכיה, ויקרא את שמי אב־רם, כי בהיותו אב לבן נעשה

די מלאכים וואס האבען גערוהט איבער איהם, האבען אנגעהויבען צו שוועבען הין אונ צוריק פון גרויס פרייד צו הערין די ביאגראפי פון דעם גרויסען העלדישען מאן, אונ וויא זייא האבען געזעהען וויא אברהם עפענט זיין מויל, זענגען זייא אללע אויגענבליק שטילל געבליבען, אונ ער האט געזאגט:

„מיין פאטער תרח נחור'ס זוהן וואהר איינער פון די גרויסע בעאמטע וואס זענגען געשטאנען צו די רעכטע האנד פון דעם קייזער נמרוד, אונ דורך דעם קייזערס גרויסע ליעבשאפט צו איהם האט ער פון איהם נישט געמינערט פון אללע לעבענדיגע פערגעניגענס, אונ האט איהם געגעבען פון אללע קייזערליכע אנטיקען, ביז זיין נאהמען איז בעקאנט געווארען אויף די גאנצע וועלט אלס גרויסער מיליאנער וואס פערמאגט גאלד וויא ערד, אונ ער האט גענומען א פרויא אמתלאה כרנבו'ס טאכטער, וואס זיא האט איהם אויך אריין געבראכט פון איהר פאטערס הויז א גרויס פערמעגען. אונ ווען מיין פאטער איז אלט געוועזען זיבעציג יאהר בין איך געבוירען געווארען אויף איהר שויס, אונ ער האט מיך גערופען אב־רם, דאס הייסט הויכער־פאטער, ווייל ווען ער איז געווארען א פאטער פון א זוהן איז ער געווארען הויך איבער אללע

רם על כל השרים, כי בעצם היום ההוא גדלהו המלך וינשאהו להיות עליון ורם על כל שרי המלכות, לכן עשה בלילה ההוא משתה גדול, וכל השרים הגדולים עם הקטנים התאספו בביתו. ויאכלו וישתו בשמחה רבה ועליצת נפש, ויבלו עתותיהם בכנורות ומנגנים שונים עד חצי הלילה. ויהי בצאתם החוצה נשאו מרום עיניהם, ויראו והנה כוכב גדול ומזהיר מאד ירוץ בחפזון גדול ממזרח השמים, ובמרוצתו בלע אל קרבו את ארבעת הכוכבים אשר הפיצו אורם בארבע רוחות העולם. השרים והחרטומים נבהלו עד מאד מהמחזה המוזר הזה ויתמהו, וכלם פתרו ואמרו כי הוא אות נאמן על הילד אשר נולד לתרח אבי, ומורה לדעת

שָׂרִים, דֶעם זֶעלְבֶּען טָאג הָאט אִיהם דֶער קֵייזֶער גְרוֹיס גֶעמַאכְט אוּנ הָאט אִיהם עֶרְהוֹיבֶּען צוּ זַיין הֶעכֶער אוּנ עֶרְהוֹיבֶּענֶער אוֹיף אַללֶע קֵייזֶערְלִיכֶע בֶּעאַמְטֶע, דַאדוּרְךְ הָאט עֶר דִיא זֶעלְבֶּע נַאכְט גֶעמַאכְט אַ גְרוֹיסֶען בַּאלל, אוּנ אַללֶע גְרוֹיסֶע אוּנ קְלֵיינֶע שָׂרִים הָאבֶּען זִיךְ אִין זַיין הוֹיז פֶערְזַאממֶעלְט, אוּנ הָאבֶּען גֶעגֶעססֶען אוּנ גֶעטְרוּנְקֶען מִיט גְרוֹיס פְרֵייד אוּנ מִיט אַ גֵייסְטְלִיכֶען מוּטְה, זֵייא הָאבֶּען פֶערְבְּרַאכְט זֵייעֶרֶע צֵייטֶען מִיט פִידְלֶען אוּנ מִיט פֶערְשִׁידֶענֶע גֶעזַאנְגֶען בִּיז הַאלְבֶּע נַאכְט. אוּנ וִויא זֵייא זֶענֶען אַרוֹיס אוֹיף דִיא גַאס, הָאבֶּען זֵייא אוֹיפְגֶעהוֹיבֶּען זֵייעֶרֶע אוֹיגֶען צוּם הִימֶעל אוּנ הָאבֶּען דֶערְזֶעהֶען דָאס אַ גְרוֹיסֶער אוּנ זֶעהר אַ לִיכְטִיגֶער שְׁטֶערְין לוֹיפְט זֶעהר גֶעשְׁנֶעלל פוּן מִזְרַח זַייט הִימֶעל, אוּנ אִין זַיין לוֹיפֶען הָאט עֶר אִין זִיךְ אַיינְגֶעשְׁלוּנְגֶען דִיא פִיער שְׁטֶערְין וָואס הָאבֶּען פֶערְשְׁפְּרֵייט זֵייעֶר לִיכְטִיגְקֵייט אִין דִיא פִיער זַייטֶען פוּן דִיא וֶועלְט. דִיא שָׂרִים אוּנ דִיא צוֹיבֶּערְקוּנְסְטְלֶערְס זֶענֶען זֶעהר דֶערְשְׁרָאקֶען גֶעוָוארֶען פוּן דֶעם אוּנְבֶּעקַאנְטֶען פָארְשְׁטֶעללוּנְג אוּנ זֵייא הָאבֶּען זִיךְ זֶעהר פֶערְוואוּנְדֶערְט, אוּנ אַללֶע הָאבֶּען בֶּעשֵׁייד אוּנ גֶעזָאגְט, אַז דָאס אִיז אַ רִיכְטִיגֶער בֶּעוַוייז אוֹיף דֶעם קִינְד וָואס אִיז גֶעבּוֹירֶען גֶעוָוארֶען צוּ מַיין פָאטֶער תֶּרַח, אוּנ עֶר צֵייגְט צוּ וִויססֶען דָאס עֶר

כי יכבוש בכחו וחכמתו את כל הארץ, והוא עם צאצאיו יכניע מלכים אדירים איתני תבל המושלים על ארבע רוחות העולם. השרים והחרטומים הו.פרדו איש מאחיו בעצבון גדול ודאבון נפש וכל איש מהם הלך לביתו, אך לא נמו שנתם ולא יכלו לסגור אשמורות עיניהם, כי פחדו ומאד רהו להעלים פתרון המראה הזה מהמלך, יען לבם היה בטוח עד מאד כי הוא אות מגיד עתידות גדולות, ואם יעלימוהו, אז בהגיע המועד יצוה המלך לשרפם חיים בכבשן והצדק יהיה אתו. וכאשר האיר אור הבקר, התאספו השרים האלה בחצר המלך, והרצו ביניהם לגלות אוזן המלך ולספר לפניו את פתרון המראה אשר ראו כלם

וועט אנגעטמען מיט זיין קראפט אונ מיט זיין חכמה די נאנצע וועלט, אונ ער מיט זיינע קינדער וועללען אונטערטאן מאכען די שטארקסטע מלכים די וועלט־ריזען וואס רעגירען אויף אללע פיער זייטען פון די וועלט.

די שרים אונ די צויבערקונסטלערס זענגען זיך צו נאנגען מיט אגרוים טרויערקייט אונ מיט א פערטרובטען גייסט אונ יעדער איז צו זיך אהיים געגאנגען, אבער זייא זענגען נישט געשלאפען אונ האבען נישט געקאנט פערשליססען זייערע ברעמען פון די אויגען, ווייל זייא האבען געשראקען אונ זעהר געאנגסט צו פער־הוילען פון קייזער דעם בעשיידונג פון דעם זעהעכסט, דען זייער הארץ איז זעהר זיכער געוועזען אז דאס איז א צייכען וואס זאגט גרויסע צוקונפטען, אונ ווען זייא וועללען איהם פערהוילען דאמאלס ווען די צייט וועט קוממען וועט זייא דער קייזער הייסען לעבענדיגערהייט פערברענגען אין קאלכאויפען אונ ער וועט גערעכט זיין. אונ ווייא דער טאג האט אנגעהויבען צו לייכטען האבען זיך די בעאמטע פערזאממעלט אין קייזערליכען הויף, אונ זייא האבען צווישען זיך בעשלאסען צו ענטדעקען דאס דעם קייזער אונ ער־ציילען איהם דעם בעשיידונג פון דעם זעהעכסט וואס זייא האבען

התיצבו כאיש אחד לפני המלך ויגידו לו את כל המראה אשר הראה אותם אלהים, גם ספרו לו את פתרונם, כי הבן הנולד לתרח יהיה לגוי גדול ועצום מאד, וצאצאיו יכניעו בגבורתם את כל מלכי האדמה תחת רגליהם ויאדימו את חרבותיהם בדם מלכים אדירים. השרים האלה נתנו עצתם לשקול לתרח אבי כסף רב מחירי, ולספות את נפשי בטרם אהיה לאיש. ועצתם זאת מצאה חן בעיני המלך אשר עששו מגודל יראתו ופחדו ממני, ויצו להביא לפניו עד מהרה את תרח אבי, ויאמר אליו המלך: „שמעתי כי נולד לך בן, גם שמעתי כי החרטומים הגדולים ראו אמש במערכת הכוכבים, כי הבן הזה עתיד לשפוך

גֶעזֶעהֶען. אַללֶע הָאבֶּען זִיךְ גֶעשְׁטֶעלְט וִויא אֵיין מַאן פַאר דֶעם קֵייזֶער אוּנ הָאבֶּען אִיהם גֶעזָאגְט פוּן דֶעם זֶעהֶעכְסְט וָואס גָאט הָאט זֵייא גֶעוִויזֶען, אוֹיךְ הָאבֶּען זֵייא אִיהם דֶערְצֵיילְט זֵייעֶר בֶּעשֵׁיידוּנְג, דָאס דֶער זוּהְן וָואס אִיז גֶעבּוֹירֶען גֶעוָוארֶען בֵּייא תֶּרַח וֶועט זַיין אַגְרוֹיס אוּנ זֶעהר אַ שְׁטַארְק פָאלְק, אוּנ זַיינֶע קִינְדֶער וֶועלֶען מִיט זֵייעֶר הֶעלְדִישְׁקֵייט אוּנְטֶערְטַאן מַאכֶען אוּנְטֶער זֵייעֶרֶע פִים אַללֶע מְלָכִים פוּן דִיא וֶועלְט, אוּנ זֵייא וֶועלֶען רוֹיט מַאכֶען זֵייעֶרֶע שְׁוֶוערְדֶען מִיט דִיא רוֹזֶענְדֶע קֶענִיגֶענְס בְּלוּט. דִיא שָׂרִים הָאבֶּען זֵייעֶר עֵצָה גֶעגֶעבֶּען דָאס מֶען זָאלל מַיין פָאטֶער תֶּרַח אָבְּוֶועגֶען פִיעל גֶעלְד פַאר מִיר אוּנ מֶען זָאלל מִיךְ אוּמְבְּרֶענְגֶען אֵיידֶער אִיךְ וֶוער אַ מֶענְשׁ. אוּנ זֵייעֶר עֵצָה הָאט חֵן גֶעפוּנְגֶען אִין דֶעם קֵייזֶערְס אוֹיגֶען וָואס הָאבֶּען גֶעצִיטֶערְט דוּרְךְ זַיין גְרוֹיסֶע שְׁרֶעק פַאר מִיר, אוּנ עֶר הָאט גֶעהֵייסֶען מֶען זָאלל פַאר אִיהם שְׁנֶעלל בְּרֶענְגֶען מַיין פָאטֶער תֶּרַח, אוּנ דֶער קֵייזֶער הָאט פַאר אִיהם גֶעזָאגְט: „אִיךְ הָאבּ גֶעהֶערְט דָאס עֶס אִיז דִיר אֵיין זוּהְן גֶעבּוֹירֶען גֶעוָוארֶען, אוֹיךְ הָאבּ אִיךְ גֶעהֶערְט דָאס דִיא גְרוֹיסֶע צוֹיבֶּערְקוּנְסְטְלֶערְס הָאבֶּען גֶעסְטֶערְן בֵּייא נַאכְט גֶעזֶעהֶען אִין דֶעם שְׁטֶערֶענְאוֹיסְשְׁטֶעללוּנְג, דָאס דֶער זוּהְן אִיז פֶארְבְּרֵייט צוּ פֶערְגִיסֶען דָאס בְּלוּט פוּן דִיא

זם מלכים כמים ולעשות שערוריות נוראות בארץ, לכן נכון
נכי לשקול לך מחיר הילד מלא ארמונך כסף וזהב, ואני אצוה
להרוג את הילד כרגע בלי מכאוב קל".

ויען תרח אבי ויאמר:

בטרם אענה על בקשתך, מלכי אהובי! תעשה נא עמדי
חסד ותשמע את אשר קרה לי עבדך אתמול. בין הקרואים
אשר באו על המשתה אשר עשיתי היה אעיון בן מורד, והוא
בקש ממני לתת לו את הסוס היקר אשר נתת לי ביום שמתני
לראש השרים, והוא חפץ לתת לי מחירו מלא ארוה תבן
וכספוא, ועניתי לו, כי נחוץ לי לקחת רשיון על זה ממך מלך
יקר, וכל אשר תאמר לי אמהר לעשות. ועתה אדני המלך, תן

מְלָכִים וִויא וַואסֶער אונ צוּ מַאכֶען שְׁרֶעקְלִיכֶע מִלְחָמוֹת אויף דִיא
וֶועלְט, דַאדוּרְךְ בִּין אִיךְ פָּארְבְּרֵייט אַב צוּ וֶועגֶען דִיר דֶעם וֶוערְט
פוּן דֶעם קִינְד דַיין פוּלֶען פַּאלַאץ מִיט זִילְבֶּער אוּנ גָאלְד, אוּנ אִיךְ
וֶועל הֵייסֶען טֵייטֶען דַיין קִינְד אִין אֵיין אוֹיגֶענְבְּלִיק אָהן דֶעם
מִינְדֶעסְטֶען שְׁמֶערְץ".

הָאט מַיין פָּאטֶער תֶּרַח גֶעעֶנְטְפֶערְט אוּנ גֶעזָאגְט:

„בֶּעפוֹיעֶר אִיךְ וֶועל עֶנְטְפֶערְן אויף דַיין פֶערְלַאנְג, לִיעבֶּער
קֵייזֶער! זָאלְסְט דוּא מִיט מִיר טוּהֶען אַ גְנַאדֶע אוּנ זָאלְסְט פֶערְ־
נֶעמֶען דָאס וָואס עֶס הָאט מִיר דַיין קְנַאכְט גֶעסְטֶערְן גֶעטְרָאפֶען,
צְווִישֶׁען דִיא גֶערוּפֶענֶע גֶעסְט וָואס זֵיינֶען גֶעקוּמֶען אויף דֶעם
בַּאלל וָואס אִיךְ הָאב גֶעמַאכְט, אִיז גֶעוֶועזֶען „אַעֵיוֹן" מוֹרַד'ס זוּהן,
אוּנ עֶר הָאט פוּן מִיר פֶערְלַאנְגְט אִיךְ זָאלל אִיהם אַוֶועק גֶעבֶּען
דָעם טְהֵייעֶרְן פֶערְד וָואס דוּא הָאסְט אִיהם מִיר גֶעגֶעבֶּען אִין דֶעם
טָאג וָואס דוּא הָאסְט מִיךְ פַאר אָבֶּער־הֶערר גֶעמַאכְט, אוּנ עֶר
הָאט מִיר גֶעווָאלְט גֶעבֶּען פַאר אִיהם אַ פוּלֶע שְׁטַאלל מִיט שְׁטְרוֹיא
אוּנ אָבְּרִיג. הָאב אִיךְ אִיהם גֶעעֶנְטְפֶערְט דָאס אִיךְ בִּין גֶעצְווִינְגֶען
צוּ בֶּעקוּמֶען אויף דָעם אַ עֶרְלוֹיבְּנִיס פוּן דִיר טְהֵייעֶרֶער קֵייזֶער,

לי עצתך הישרה אם אֵאות לבקשתו ואתן לו את הסוס היקר הזה בעד מלא ארוה תבן ומספוא ?"

ויהי כשמוע המלך הדברים הריקים האלה, נמלא חמה וידבר רתת: „השאלה ההיא ראויה לאיש סכל אשר רעיוניו לָעוּ ולא לאיש תבונות ושר שרים כמוך, כי מה לך מספוא, מה לך תבן, ומה לך ארוה, אם הסוס אין ? וגם הנך יודע, כי הסוס הזה אשר נתתי לך אין על עפר כמהו ליופי, ובמלוא ארוה כסף וזהב לא יסולא, ומה גם בתבן ומספוא".

אז ענהו אבי בפנים שוחקים, ויאמר:

„ועתה ישמע נא אדוני המלך את מוצא שפתיו, כי בעתך

און אַלֶעס וָואס דוּא וֶועסְט מִיר זָאגֶען וֶועלל אִיךְ וִויא אַמְשֶׁנֶעלְּלְסְטֶען טוּהֶען. אונ יֶעצְט הֶערר קֵייזֶער גִיבּ מִיר דַיין רִיכְטִיגֶע עֵצָה אוֹיבּ אִיךְ זָאלל אַיינְוִוילְלִיגֶען צוּ זַיין פֶערְלַאנְג אונ גֶעבֶּען אִיהם דֶעם טְהַייעֶרְן פֶערְד פַאר אַ פוּללֶע שְׁטַאלל מִיט שְׁטְרוֹיא אונ אָבְּרִיג ?"

אונ וִויא דֶער קֵייזֶער הָאט דִיא פוּסְטֶע וֶוארְטֶער גֶעהֶערְט אִיז עֶר פוּלל גֶעוָוארֶען מִיט צָאר֗ן אונ הָאט בֵּייז גֶעזָאגְט: „דִיא פְרַאגֶע אִיז פַּאסֶענְד פַאר אַ נַארִישֶׁען מֶענְשׁ וָואס זַיינֶע גֶעדַאנְקֶען זֶענֶען צוּ־מִישְׁט, אָבֶער נִישְׁט פַאר אַ וִויסֶענְשַׁאפְּטְלִיכֶען מַאן אונ אַ אָבֶּערְהֶערר וִויא דוּא, וַוייל צוּ וָואס נוּצְט דֶען דִיר שְׁטְרוֹיא אוֹיךְ וָואס נוּצְט דִיר דֶען אַ שְׁטַאלל וֶוען דָאס פֶערְד אִיז נִישְׁט דָא ?" אוֹיךְ וֵוייסְט דוּא אַז דָאס פֶערְד וָואס אִיךְ הָאבּ אִיהם דִיר גֶעגֶעבֶּען, גִיבְּט נִישְׁט אוֹיף דִיא וֶועלְט זַיין שׁוֹינְהֵייט, אוֹיךְ מִיט אַ פוּללֶע שְׁטַאלל זִילְבֶּער אונ גָאלְד קָאן מֶען זַיין וֶוערְט נִישְׁט בֶּעצָאהלֶען, וִויא נָאךְ מִיט שְׁטְרוֹיא אונ אָבְּרִיג".

דַאמָאלְס הָאט אִיהם מַיין פָאטֶער גֶעעֶנְטְפֶערְט מִיט אַ שְׁמֵייכֶעלְדִיג גֶעזִיכְט אונ הָאט גֶעזָאגְט:

„אונ יֶעצְט זָאלל דֶער הֶערר קֵייזֶער אַזוֹיא גוּט זַיין אונ הָארְכֶען וָואס זַיינֶע לֶעפְּצֶען שְׁפְּרֶאכֶען, דָאס דוּא דֶענְקְסְט מִיר צוּ

לתת לי מלא ארמוני כסף וזהב כי אתן נפש בני לממיתים, למה לי כסף וזהב אם בן אין לי לרשת את עשרי אחרי רדתי שאולה? הלא הזקנה החלה להראות אותותיה על גויתי, והמות הולך ומתקרב אלי לטאטאני מעל עפר האדמה, וביד מי אעזוב את כל רכושי והוני אם תניח חרב על צואר פרי בטני?"

המשל הזה הרתיח את דם המלך כמרקחה ורשפי חמה ושביבי קצף נורא בערו מעיניו, עדי נבעת אבי בראותו פניו כלפידי אש, ולא אחר להרגיע את רוחו הסוער בדברים רכים מחמאה ויאמר:

„הלא נפש עבדו הנאמן ונפש פרי בטנו האהוב גם נפשות כל אנשי ביתו למקטנם ועד גדולם מסורות תמיד ביד המלך

געבען מיין פוללען פּאלאס מיט זילבער אונ גאלד אז איך זאלל מיין זוהנס לעבען איבערגעבען צו דיא טויטשלאגערס, צו וואס נוצט מיר דיין זילבער אונ גאלד ווען איך האב נישט קיין זוהן ער זאלל מיין פערמעגען ארבען נאך דעם וויא איך וועלל נידערן אין גרוב אריין? דיא עלטער האט דאך שוין אנגעהויבען צו צייגען איהרע צייכענס אויף מיין קערפּער, אונ דער טויט גייט נעהע צו מיר אב צו ריינינגען מיך פון דיא ערד, אונ אין וועמאנס האנד וועלל איך מיין גאנץ פערמעגען אונ מיין רייכטהום פערלאססען, ווען דוא לייגסט דיא שווערד אויף מיין קינדס האלז?"

דער משל האט צוקאכט דעם קייזערס בלוט וויא א קעססעל אונ פינקען צארן מיט פלאממען פון א פערכטליכען גרעס האבען פון זיינע אויגען געפלאקערט, ביז מיין פאטער איז דערשראקקען געווארען זעהענדיג זיין געזיכט וויא פייערדיגע שטאלקאצען, אונ ער האט זיך נישט געזוימט צו בערוהיגען זיין שטארמדיגען גייסט מיט ווייכע רייד וויא פוטער אונ האט געזאגט:

„זיין ערליכען קנאכטס לעבען אויך דאס לעבען פון זיין ליעב קינד אונ דאס לעבען פון זיין גאנצען הויזגעזונד פון קליינסטען

לעשות עמהן כטוב בעיניו הרחמניות, לכן כל אשר יחפוץ לעשות יוכל עשות גם בלי רשיון מעבדו הדורש תמיד שלומו ומקטיר חלבו ודמו בעד צפרני אצבעותיו, דלתי ביתי פתוחים בכל עת בעד פקידיו הסרים למשמעתו, והם יכולים לקחת את בני הנקי ולהשים כור המות על מתניו, אך לדרוש ממני רשיון על זה ולשקול כסף נמאס בעד חיתו, זאת ממני והלאה".

ויען המלך ויאמר:

„ידעתי בן נחור ידעתי כי כלכם מסורים בידי החזקה, והנכם נאלצים לסור בכל עת למשמעתי, ולחרף נפשכם בעד כל הגה ומלה קטנה אשר תצא מפי, אך לבי לא ירשני להרוג את פרי בטנך בלא כסף מחירו, ורק כאשר יהיה קנין כספי אז אך

ביז דעם גרעסטען איז דאך איבערגעגעבען אימער אין קייזערס האנד, צו מאכען מיט זיא וואס עס געפעלט זיינע ערבארמדיגע אויגען, דאדורך אללעס וואס ער פערלאנגט קאן ער דאך טוהען אהן דיא ערלויבניס פון זיין קנאכט וואס ער פאדערט אימער זיין פרידע אונ אפפערט זיין שמאלץ אונ זיין בלוט פאר דיא נעגעל פון זיינע פינגער. דיא טירען פון מיינעם הויז זענגען דאך צו יעדע צייט אפפען פאר זייניג בעאמטע וואס זענגען געהארכזאם צו איהם, אונ זיא קאננען נעמען מיין אונשולדיגען זוהן אונ אנטוהען דיא שטארבליכע טעסט אויף זיינע פלייצעס, אבער צו פערלאנגען פון מיר א ערלויבניס אויף דעם אונ בעצאהלען אונווירדיג געלד פאר זיין לעבען, דאס איז ווייט פון מיר".

דער קייזער האט געענטפערט אונ געזאגט:

„איך וויים, נחור'ס זוהן! איך וויים דאס איהר אללע זענט איבערגעגעבען אין מיינע שטארקע האנד, אונ איהר זענט געצווינגען צו זיין געהעריג יעדע צייט צו מיין פערלאנג, אונ צו אפפערן אייער לעבען פאר דעם מינדעסטען ווארט אונ זילבע וואס געהט ארוים פון מיין מויל, נור מיין הארץ ערלויבט מיר נישט צו טייטען

אז אוכל לעשות בו כטוב בעיני, ואם תמרה את פי ולא תֵאוֹת לבקשתי זאת, אז אדע כי אהבתך אותי היא אהבה בלתי זכה וצפורן בנך אהובה לך יותר מכל גויתי אני"

אבי התחלחל מאד לשמע הדברים האלה, ומעטה ירוקה כסתה את הוד פניו ויאמר:

"יואל נא אדוני המלך לחכות עוד שלשה ימים, ואדבר רכות על לב אשתי ואפצור אותה פעמים רבות עדי תנעגע בראשה גם היא ותאמר הן לבקשתך, פי אם אוציא את פרי בטנה להורג בלי רשיונה, אז תמרר בצדק את חיי עבדך האוהב אותך בלב ונפש והיא לא תתן מנוחה ומרגוע לעצמותי הזקנות, ואני נשבע בשם האלילים הקדושים כי אהבתי לך היא זכה

דַיין קִינְד וֶוען אִיךְ בֶּעצָאהְל נִישְׁט זַיין וֶוערְט, אוּנ נוּר וֶוען עֶר וֶועט זַיין מַיין גֶעקוֹיפְטֶער דַאמָאלְס נוּר דַאמָאלְס קָאן אִיךְ טוּהֶען זוִיא עֶס וֶועט מִיר גֶעפֶעלֶען, אוּנ וֶוען דוּא וֶועסְט מִיר זַיין דֶערְגֶעגֶען אוּנ דוּא וֶועסְט נִישְׁט בֶּעווִילִיגְט זַיין צוּ מַיינֶע בִּיטֶטֶע זָועל אִיךְ דַאמָאלְס וִויסֶען דָאס דַיין לִיעבְּשַׁאפְט צוּ מִיר אִיז נִישְׁט אַ רַיין לִיעבְּשַׁאפְט, אוּנ דַיין זוּהְנְס גַאנְגֶעל אִיז דִיר פִיעל לִיעבֶּער פַאר מַיין גַאנְצֶען קֶערְפֶּער".

מַיין פָאטֶער הָאט זֶעהר גֶעצִיטֶערְט הֶערֶענְדִיג דִיא וָוארְטֶער אוּנ אַ גְרִינֶע דֶעק הָאט פֶערְדֶעקְט זַיין גֶעזִיכְט אוּנ הָאט גֶעזָאגְט:

דֶער הֶערר קֵייזֶער זָאלל אַזוִיא גוּט זַיין אוּנ וַוארְטֶען נָאךְ דְרַייא טָאג, אוּנ אִיךְ וֶועלל וַוייךְ רֵייבֶען אוֹיף מַיינֶע פְרוֹי'ס הַארְץ, אוּנ אִיךְ וֶועל זִיא פִיעל מָאהל בֶּעטִין בִּיז זִיא וֶועט מִיט אִיהר קָאפְּף צוּ שָׁאקְלֶען אוּנ זִיא וֶועט זָאגֶען יָא צוּ דַיין פֶעלַאנְג, וַוייל וֶוען אִיךְ וֶועלל אִיהר קִינְד אַרוֹיס גֶעבֶּען צוּם טוֹיט אָהן אִיהר עֶרְלוֹיבְּנִיס, וֶועט זִיא דַאמָאלְס פֶערְבִּיטֶערְן דָאס לֶעבֶּען פוּן דַיין קְנַאכְט וָואס עֶר לִיעבְּט דִיךְ מִיט הַארְץ אוּנ זֶעלֶע, אוּנ זִיא וֶועט נִישְׁט קֵיין רוּהֶע גֶעבֶּען צוּ מַיינֶע אַלְטֶע בֵּיינֶער. אוּנ אִיךְ

ומהורה, ונכון אנכי בכל עת להשרף חי בעד אחת משערות ראשך ובעיניך ראית כי חרפתי נפשי בעדך ובעד מלכותך, ויצאתי בראש צבאותיך ללחום מלחמותיך הנוראות ולהדוף אויביך מפניך"

המלך, נאות לדברי אבי ויתן לו זמן שלשה ימים, אבי הלך לביתו ויספר באזני אמי את כל דברי המלך, והיא כשמעה בקשת המלך האכזריה, אבדה כמעט כל עשתנותיה ותהי כמשוגעה וסרת טעם מרוב בכיתה ודאבון נפשה על האסון הנורא העומד לספות נפש בנה, אך באחרונה השכילה תת לאבי עצה ישרה, להונות את המלך ולמסור לידו את הילד

שוועהר מיט דעם נאהמען פון דיא היילינע גאטער דום מיין ליעבשאפט צו דיר איז קלאהר אונ ריין, אונ איך בין צו יעדע צייט פערברייט פערברענט צו ווערין לעבענדיגערהייט פאר איינם פון דיינע האאר פון קאפף, אונ דוא האסט מיט דיינע אויגען געזעהען דאס איך האב איינגעשטעלט מיין לעבען פאר דיר אונ פאר דיין קאניגרייך, אונ איך בין ארויס פאר דיין מיליטער צו שטרייטען דיינע שרעקליכע מלחמות אונ אוועק צו שטויסען דיינע פיינד פון דיר".

דער קייזער האט איינגעווילינט צו מיין פאטערס ווארטער אונ ער האט איהם דרייא טאג צייט געגעבען, מיין פאטער איז צו זיך אהיים געגאנגען אונ ער האט אין מיינע מוטטערס אויערין ערצעהלט אללע ווארטער פון קייזער, אונ וויא זיא האט דערהערט דעם קייזערס אכזרישע ביטטע, האט זיא בעניא פערלוירען אללע איהרע געדאנקען אונ זיא איז געווארען וויא א פערוקטע אונ אהנזינענדיגע פון איהר פיעל וויינען אונ איהר גייסטליכען טרויער אויף דעם גרויסען מארד וואס ער שטעהט אומצוברענגען איהר זוהן, נור צום ענדע האט זיא פערשטאנען צו געבען מיין פאטער א ריכטיגע עצה, צו גענארען דעם קייזער אונ צו געבען צו זיינע האנד דאס יונגע קינד וואס מיין פאטערס דיענסט האט צו איהם

הרך הנולד על ברכי שפחתו ביום אשר נולדתי אני
ויהי ביום השלישי, והנה שליח המלך דפק על דלתי אבי ויאמר בשם המלך : „דע שר יקר ונכבד ! אם לא תתן לי את חיי בנך במחיר אשר תשית עלי, אז אצוה להרוג את כל אשר בהיכלך האנשים ונשים וטף, וגם אתה תשא עונך".

ולא אחר אבי לתת ביד השליח את בן השפחה, וילך ויתיצב יחד עם השליח לפני המלך, והמלך שמח שמחה גדולה עד מאד על הילד, ויצו לשקול לאבי ארגז מלא זהב טהור מחירו, ואחרי כן לקח את הילד בידיו וינפץ את גלגלתו על רצפת שיש אשר בהיכלו וימת כרגע מתבוסס בדמו הנקי, ויצו

געבוירען אין דעם זעלבען טאג וואס איך בין געבוירען געווארין.
און ווי עס איז געוועזען דער דריטער טאג, האט דעם קיזערס שליח אנגעקלאפט אויף מיין פאטערס טירען און האט מיט דעם קיזערס נאהמען געזאגט : „זאלסט וויססען טהייערער און געעהרטער הערר! ווען דוא גיבסט מיר נישט דיין זוהנ'ס לעבען פאר דעם פרייז וואס דוא וועסט שטעללען, וועלל איך דאמאלס הייססען מען זאלל אויסטייטען אללע פון דיין פאלאס, מאנגער און פרויען אויך קינדער, און אויך דוא וועסט לידען פאר דיינע זינד".
מיין פאטער האט זיך נישט געפוילט צו געבען אין דעם שליח'ס האנד דיא דיענסטס זוהן, און ער איז געגאנגען און האט זיך צוזאממען מיט דעם שליח געשטעלט פאר דעם קייזער, און דער קייזער האט זיך געפרייד זעהר אגרויסע פרייד אויף דעם קינד, און האט געהייסען אבוועגען פאר מיין פאטער א קאסטען ריין גאלד פאר זיין פרייז, און נאכדעם האט ער דאס קינד גענוממען מיט זיינע האנד און האט זיין שארבען פון קאפף צו שמעטערט אויף דיא מארמארשטיינערנע פאדלאגע פון זיין פאלאס, און ער איז אין איין סעקונדע געשטארבען פערגעצט אין זיין אונ־שולדיג בלוט, און ער האט געהייסען זיינע בעאמטע וואס שטעהען

להפקידים הנצבים על ימינו לבשל את בשר הילד ולתתו לאכלה לפני האלילים, והפקידים מהרו לעשות מצותו, ולא הפילו מדבריו צרור ארצה.

ואבי חש וימהר להסתיר אותי ואת אמי במערה אחת אשר היתה נעלמה מעיני כל איש, ושם היינו עשר שנים, עדי שכח המלך את כל המקרה ההיא וזכרה נכחד מרעיוניו, ואז עזבתי את המערה ויצאתי לאור העולם, ולמדתי הרבה חכמה ודעת מפי נח ושם בנו, עדי התעוררתי מתרדמת הבערות והכרתי כי יש אדון רם ונשא במרום אשר ברצונו נבראו כל היצורים, ועיני השגחתו משוטטות בכל תעלומה, ובעת ההיא עבדו כל יושבי

בַּייא זַיינֶע רֶעכְטֶע הַאנְד מֶען זָאלל דֶעם קִינְדְס קֶערְפֶּער אַבְּקָאכֶען אוּנ דֶערְלַאנְגֶען אִיהם אַלְס שְׁפַּייזֶע פַאר דִיא אָבְּגָאטטֶער, אוּנ דִיא בֶּעאַמְטֶע הָאבֶּען שְׁנֶעלל גֶעטוּהֶען זַיין גֶעבָּאט, אוּנ הָאבֶּען נִישְׁט גֶעלָאסְט פַאללֶען דָאס מִינְדֶעסְטֶע פוּן זַיינֶע וָוארְטֶער.

אוּנ מַיין פָאטֶער הָאט זִיךְ גֶעפְלַייסְט אוּנ גֶעאַיילְט צוּא בֶּעהַאלְטֶען מִיךְ מִיט מַיינֶע מוּטטֶער אִין אַ הֵייל וָואס זִיא אִיז פֶערְהוּילֶען גֶעוֶועזֶען פוּן דִיא מֶענְשֶׁלִיכֶע אוֹיגֶען, אוּנ מִיר זֶענֶען דָארְט צֶעהן יָאהר גֶעוֶועזֶען, בִּיז דֶער קֵייזֶער הָאט פֶערְגֶעסֶען דִיא גַאנְצֶע גֶעשִׁיכְטֶע אוּנ אִיהר גֶעדֶעכֶענִיס אִיז אָבְּגֶעמֶעקְט גֶעוָוארֶען פוּן זַיינֶע גֶעדַאנְקֶען, דַאמָאלְס הָאבּ אִיךְ פֶערְלָאסְט דִיא הֵייל אוּנ אִיךְ בִּין מִיר אַרוֹיס אוֹיף דִיא לִיכְטִיגֶע וֶועלְט, אוּנ אִיךְ הָאבּ גֶעלֶערְנְט פִיעל קְלוּגְהֵייט אוּנ וִויסֶענְשַׁאפְט פוּן נֹחַ אוּנ פוּן זַיין זוּהְן שֵׁם׳ס מוֹיל, בִּיז אִיךְ הָאבּ מִיךְ עֶרְוַואכְטֶעט פוּן דֶעם לֶעהְרֶען שְׁלָאף אוּנ אִיךְ הָאבּ עֶרְקָאנְט דָאס עֶס גִיבְּט אַ הוֹיכֶער גֶעעֶהְרְטֶער הֶערר אִין הִימֶעל, וָואס מִיט זַיין ווִילּלֶען זֶענֶען אַללֶע בֶּעשֶׁעפֶּענִיסֶען בֶּעשַׁאפֶען גֶעוָוארֶען, אוּנ דִיא אוֹיגֶען פוּן זַיינֶע הַשְׁגָּחָה שְׁוֶועבֶּען אַרוּם אִין יֶעדֶען גֶעהֵיימְנִיס, אוּנ אִין דִיא צַייט הָאבֶּען אַללֶע וֶועלְטְבֶּעזִיטְצֶערְס פוּן דֶעם קְלֵיינְסְטֶען בִּיז דֶעם גְרֶעסְטֶען גֶעדִינְט צוּ

הארץ למקטנם ועד גדולם לאלילים שתים החצובים מעץ ואבן והיו בעיניהם העצומות כאלהים, וגם המלך ושריו כלם, וביניהם גם תרח אבי, הלכו כעורים אחרי הבלי הפסילים האלה, ויאמינו בכל לבם ובכל נפשם בעצבים ההם, ולאבי אשר היה ראש שרי המלך היו שנים עשר פסילים שונים, אשר עבד בכל חודש וחודש לפסל אחר, והקריב לו זבח ונסכים הרבה ברגשי קודש, ורק נח ובניו בלבד הכירו את אלהי האלהים למושל ושליט יחיד בעולם, והבינו כי זולתו הבל, ואנכי בשבתי בבית נח, בערה בלבי תשוקה עזה עד מאד ללמוד תושיה ולהתבשם בפרדס החכמה העליונה, עדי נפקחו עיני החשכות וראיתי, כי הפסילים האלה הבל ועובדיהם הבל הבלים, ועד מהרה הקדשתי את כל

פערשידענע אבגאטטער וואס זענען געמאכט פון האלץ און שטיין, און זייא זענען אין זייערע פינסטערע אויגען געוועזען וויא מאכטיגע גאטטער, אויך דער קייזער מיט אללע זיינע בעאמטע און צווישען זייא אויך מיין פאטער תרח זענען געגאנגען וויא בלינדע נאך דיא נארישע בילדער, און זייא האבען געגלייבט מיט זייער הארץ און זעלע אין דיא אבגאטטער. און מיין פאטער וואס ער איז געוועזען דער עלטסטער פון דיא קייזערליכע הערען האט געהאט צוועלף פערשידענע בילדער, וואס יעדען חודש האט ער געדיענט צו א אנדער בילד, און האט פאר איהם געברענגט א אפפער און פיעל געטראנקען מיט היילינע געוויססען, נור נח מיט זיינע זאהנע אליין האבען ערקאנט דעם אבער־גאט אלס רעגירער און איינציגער געוועלטיגער אויף דיא וועלט, און זייא האבען פערשטאנען דאס אויסער איהם איז נארהייט. און איך זיטצענד אין נח'ס הויז, האט אין מיין הארצען געפלאקערט זעהר א שטארקע לוסט צו לערנען וויססענשאפטען און צו בעשמעקען זיך אין דעם גארטען פון דיא גאטליכע חכמה, ביז מיינע פינסטערע אויגען זענען געעפינט געווארען און איך האב געזעהען, דאס דיא אבגאטטער זענען

כחותי ושארית אוני לאלהי העברים, וכל אשר הוספתי להתבונן במפלאות היצירה, הכרתי יותר קדושת ואמתת אלהי הצבאות הנעלה הנשא והמרומם מבינת בן תמותה.

ויהי בהיותי בן חמשים שנה, עזבתי את בית נח הצדיק והלכתי לראות את שלום אבי, אולי אוכל להוכיח על פניו משוגת אמונתי באלילים, והוא היה אז עוד השר הגדול מכל שרי המלך נמרוד, והמון תענוגיו עם כבודו הרב החשיכו את עיניו ולא ראה מגרעות באלה האלילים, כי הבל ותהו המה, ומהבילים רבבות אלפי בני אדם הראוים לעלות מעלה על כלם

נַארִישׁ, אוּנ דִיא וָואס דִיעֶנֶען צוּ זֵייא זֶענֶגֶען נָאךְ מֶעהר דוּם, אוּנ וִויא אַמְשֶׁנֶעלְלְסְטֶען הָאבּ אִיךְ אַלֶּע מַיינֶע קְרֶאפְּטֶען גֶעהֵיילִינְט אוֹיךְ מַיין לֶעצְטֶען מַאכְט צוּ דֶעם גָאט פוּן דִיא יוּדֶען, אוּנ וָואס אִיךְ הָאבּ גֶעמֶעהרְט אַרַיין צוּ קְלֶעהרִין אִין דִיא וואוּנְדֶער פוּן דִיא נַאטוּר, הָאבּ אִיךְ מֶעהר עֶרְקֶאנְט דָאס הֵיילִיגְקֵייט אוּנ דִיא וַואהרְהֵייט פוּן דֶעם גָאט וָואס אִיז אִיבֶּער אַלֶּע הֶערְשַׁאפְטֶען, וָואס עֶר אִיז הֶעכֶער אוּנ גֶעהוֹיבֶּענֶער אוֹיךְ גְרֶעסֶער פוּן דֶעם שְׁטֶארְקְלִיכֶען מֶענְשֶׁעֶנְס פֶערְשְׁטַאנְד.

אוּנ וִויא אִיךְ בִּין אַלְט גֶעוָוארֶען פוּנְפְצִיג יָאהר הָאבּ אִיךְ פֶערְלָאסְט דֶעם צַדִיק נֹחַ'ס הויז אוּנ אִיךְ בִּין גֶעגַאנְגֶען זֶעהֶען מַיין פָאטֶערְס בֶּעשְׁטַאנְד, פִילֵייכְט וֶועלל אִיךְ אִיהם קָאנֶען אִיבֶּערְצֵייגֶען דֶעם גְרַייז פוּן זַיין גְלוֹיבֶּען אִין דִיא אָבְּגֶעטֶער, אוּנ עֶר אִיז דַאמַאלְס נָאךְ גֶעוֶועזֶען דֶער גְרֶעסְטֶער הֶערר פוּן דִיא הֶערְרִין פוּן דֶעם קֵייזֶער נִמְרוֹד, אוּנ זַיינֶע פִיעל פֶערְגֶענִיגֶענְס מִיט זַיינֶע גְרוֹיסֶע עֶהרֶע, הָאבֶּען זַיינֶע אוֹיגֶען פֶערְדוּנְקֶעלְט אוּנ הָאט נִישְׁט קֵיינֶע פֶעהלֶערְס גֶעזֶעהֶען אִין דִיא אָבְּגֶעטֶער דָאס זֵייא זֶענֶען פוּסְט אוּנ נַארִישׁ, אוּנ זֵייא פֶערְנַאהרֶען צֶעהנֶער טוֹיזֶענְדֶער מֶענְשֶׁען וָואס זֵייא בֶּעזִיטְצֶען פֶעהִיגְקֵייטֶען אַרוֹיף צוּ גֶעהן הֶעכֶער אוֹיף דִיא פִילָאזָאפִישֶׁע לֵייטֶער אוּנ אַרוֹיס צוּ בְּרֶענְגֶען דָאס לִיכְטִיגְקֵייט פוּן דִיא

ידעת ולהוציא את אור החכמות הטמון באלפי היצורים. ומה מאד דאבה נפשי ודמעות רבות הרטיבו את לחיי, בראותי, כי בהיכל אבי עודם עומדים שנים עשר פסילים הנעלים בעיניו וקדושים לאמי גם היא, והם נכונים בכל עת למות בעדם, עדי התלקחה בקרבי אש קצף נורא על אבי המבלה גם אחרית ימיו בהבלי האלילים ותעתועי הפסילים הנמבזים והשפלים, ולא ידאג להכין לנפשו צדה לדרך אל מות, ואז נשבעתי בשם אלהי העברים, כי בעוד שלשת ימים אשבר לרסיסים את כל הפסילים, ואבקש תחבולות שונות להאיר את עיני אבי החשכות, לבעבור יכיר את אדון כל הארץ, ולא יוסיף תת כבוד אלהים למעשה אנוש, והלכתי מהרה אל החצר החצונה וראיתי, והנה אבי

חכמות וואס איז בעהאלטען אין דיא טויזענדער בעשעפעניססען, אונ וויא שטארק האט מיין גייסט געטרויערט אונ פיעל טרערין האבען בעפייכטעט מיינע וואנגען, וויא איך האב געזעהען דאס אין מיין פאטערס פאלאס שטעהען נאך דיא צוועלף אבגאטטער וואס זייא זענגען הויך אין זיינע אויגען אונ אויך הייליג בייא מיינע מוטטער, אונ זייא זענגען צו יעדע צייט פארברייט געטייט צו ווערין פאר זייא, ביז עס האט אין מיר אנגעהויבען צו פלאקערן א שרעקליכער צארן אויף מיין פאטער וואס ער פערברענגט אויך זיינע לעצטע טאג מיט דיא דוממע אבגאטטער אונ מיט דיא פערבלאנדזיעטע אונווירדיגע אונ נידריגע בילדער, אונ ער זארגט נישט אנצוברייטען שפייז פאר זיינע זעלע אויף דעם אונשטארבליכען וועג. דאמאלס האב איך געשוואהרען בייא דעם נאהמען פון יודישען גאט, דאס נאך דרייא טאג וועלל איך דיא אללע אבגאטטער צוברעכען אויף שטיקקער, אונ איך וועלל זוכען פערשידענע מיטלען צו בעלייכטען מיין פאטערס פינסטערע אויגען, דאס ער זאלל ערקאננען דעם הערר פון דיא גאנצע וועלט, אונ ער זאלל מעהר נישט געבען א גאטליכע עהרע צו א מענשליכע ארבייט. אונ איך בין שנעלל

יושב בחצר על כסא כבודו ושרים רבים ונכבדים יושבים מימינו ומשמאלו, לבושים בגדי זהב מרהיבי עין, ולא יכולתי להתאפק ולחכות עד יקרא אבי אותי לגשת אליו כדת ונגשתי אליו, ומה מאד התאבלה נפשי בשמעי ברגעים אלה שבועת אבי באזני השרים בשם האליל, ופתחתי את פי בלי מגור ופחד ושאלתיו: אדוני אבי! הורני ואדע מי הוא הפועל הראשון אשר ברא כל אלפי היצורים? איה מקום משכן האלהים אשר ברא שמים וארץ וכל אשר בהם?

ויען אבי ויאמר: „האלהים אשר ברא את כל הנבראים השונים עומד אתנו בבית, ובכחו הנעלם והנראה כאין הכל נוצר".

געגאנגען אין דעם פארהויף אונ האב געזעהען, דאס מיין פאטער זיצט זיך אין הויף אויף א עהרע־שטוהל אונ פיעל געעהרטע הערען זיטצען רעכטס אונ לינגסט, געקליידעט אין גאלדענע קליידער וואס בעצויבערן דאס אויג, אונ איך האב מיך נישט געקאנט איינהאלטען אונ ווארטען ביז מיין פאטער וועט מיך צו רופען איך זאלל צו געהן צו איהם אזויא וויא דער דרך־ארץ איז, אונ איך בין צו איהם צו געגאנגען, אונ וויא האט מיין גייסט געטרויערט הערענדיג אין דיא זעקונדען וויא מיין פאטער שווערט אין דיא הערענס אויערין ביא דעם אבגאטס נאהמען, אונ איך האב מיין מויל געעפינט אהן אנגס אונ שרעק אונ האב איהם געפרעגט: „הערר פאטער! לערן מיך איך זאלל וויססען ווער איז דאס דער ערשטער ווערקמייסטער וואס ער האט בעשאפען אללע טויזענדער בעשעפע־ניססען? וויא איז דאס ארט וואס דארט רוהט דער גאט וואס האט בעשאפען הימעל אונ ערד אונ אללעס וואס געפינט זיך אין זייא?"

מיין פאטער האט געענטפערט אונ געזאגט: „דער גאט וואס האט אללע פערשידענע בעשעפעניססען בעשאפען. שטעהט מיט אונז אין צימער. אונ מיט זיין פערהוילטען קראפט וואס ער זעהט

ואני בשמעי תשובתו זאת אשר העירה צחוק גדול בקרבי, בקשתיו, כי יראני בביתו את אלוה זה, והוא לא אחר ללכת עמדי ולבוא אל חדרו אשר בחצר הפנימית, וראיתי והנה הוא מלא פסילים רבים ואלילים שונים, אשר תאר פניהם הנוראים מעורר אימה וזועה בלב המביטים עליהם. פסל זה אוחז תבנית השמש בידו, ופסל השני אוחז את תבנית הארץ בין שניו הגדולות, ועליהם עמד פסל אחד בעל שני ראשים הרוכב על ארי פרא ותנין נורא בידו, ואבי שלח אצבע ויאמר: „ראה בני את האלהים האלה אשר עשו בחכמה גדולה את כל המעשים הרבים והעצומים, ידיהם ידים נעלמות, עיניהם עינים נעלמות.

זיך אוים וויא גָארנִישְׁט, אִיז אַלֶעס בֶּעשַׁאפֶען גֶעוָוארֶען".

אונ אִיך הֶערֶענְדִיג זַיין אַנְטְוָוארְט וָואס עֶר הָאט אִין מִיר דֶערְוֶועקְט אַגְרוֹים גֶעלֶעכְטֶער, הָאבּ אִיך אִיהם גֶעבֶּעטִין, דָאס עֶר זָאלל מִיר אִין זַיין הויז צֵייגֶען דֶעם גָאט, אונ עֶר הָאט זִיך נִישְׁט גֶעזוּימְט צוּ גֶעהֶן מִיט מִיר אונ צוּ קוּמֶען אִין זַיין צִימֶער וָואס אִיז אִין אִינְוֶוענְדִיגֶען הויף, אונ אִיך הָאבּ גֶעזֶעהֶען דָאס עֶר אִיז פוּלל מִיט פִיעל אָבְּגֶעטֶער אונ פֶערְשִׁידֶענֶע בִּילְדֶער, וָואס דֶער גֶעשְׁטַאלְט פוּן זֵייעֶרֶע שְׁרֶעקְלִיכֶע גֶעזִיכְטֶער דֶערְוֶועקְט אַ שְׁרֶעק אונ אַ שָׁאדֶערְנִיס אִין הַארְץ פוּן דִיא וָואס קוּקֶען אוֹיף זֵייא. דֶער אָבְּגָאט הַאלְט דִיא זוּנְן אִין זַיינֶע הַאנְד, אונ דֶער צְוֵוייטֶער אָבְּגָאט הַאלְט דֶעם עֶרְדְקוּגֶעל צְווִישֶׁען זַיינֶע גְרוֹיסֶע צֵיין, אונ אִיבֶּער זֵייא אִיז גֶעשְׁטַאנֶען אֵיין אָבְּגָאט מִיט צְווֵייא קֶאפְּ אונ עֶר רַייט אוֹיף אַ ווִילְדֶען לֵייבּ אונ אַ שְׁרֶעקְלִיכֶער שְׁלַאנְג אִין זַיינֶע הַאנְד, אונ מַיין פָאטֶער הָאט אוֹיסְגֶעשְׁטְרֶעקְט זַיין פִינְגֶער אונ הָאט גֶעזָאגְט: „זֶעה מַיין זוּהְן דִיא גֶעטֶער וָואס זֵייא הָאבֶּען מִיט אַ גְרוֹים קְלוּגְשַׁאפְט גֶעמַאכְט דִיא אַלֶע פִיעלֶע אונ שְׁטַארְקֶע וֶוערְק, זֵייעֶרֶע הֶענְד זֶענֶען פֶערְהוּילְטֶע הֶענְד, זֵייעֶרֶע אוֹיגֶען זֶענֶען פֶערְהוּילְטֶע אוֹיגֶען, אונ זֵייעֶר רֶעגִירוּנְג אִיז אִימֶער פֶערְשְׁפְּרֵייט אוֹיף יֶעדֶען לֶעבֶּעדִיגֶען

וממשלתם פרושה תמיד על כל חי ועל כל יציר הנמצא בשמים ובארץ בימים וכל הנהרות, ורק הכהנים הקדושים המה רואים את הנפש החיה השוכנת בפסילים אלה, ואזניהם השונות מאזנינו שומעות את הקול היוצא חרישי מפיהם".

ובעת דבר אבי דברי הבל אלה, התעוררו בקרבו רגשי קודש ויפול מלא קומתו ארצה וישתחוה לפני האלילים ביראה ופחד, ומנהמת לבו אמר: „אלילים קדושים! אלילים גדולים! פתחו נא בידיכם הנעלמות את אוצרות מרום, ותריקו לי ולכל אנשי ביתי ברכה וישע חיים וכל טוב, לבעבור אוכל לעבדכם ברב עונג ועליצת נפש, גם תפקחו עיני בני העומד לפניכם ויראה קדושתכם ולבבו לא יסור מכם כל ימיו"

אונ אויף יעדען בעשעפעניס וואס געפינט זיך אין הימעל אונ אויף דיא ערד אין דיא מעערין אונ אין אללע טייכען, אונ נור דיא הייליגע גייסטליכע זעהען דעם לעבענדיגען גייסט וואס רוהט אין דיא גאטטער, אונ זייערע אויערין וואס זענגען אנדערס פון אונזערע אויערין הערין דיא שטיממע וואס געהט שטילל ארויס פון זייער מויל".

אונ אין דיא צייט וואס מיין פאטער האט געשפראכען דיא נארישע ווארטער, האבען זיך אין איהם דערוועקט הייליגע געדאנקען, אונ איז מיט איינמאהל אנידער געפאללען אויף דיא ערד אונ האט זיך געביקט פאר דיא אבגאטטער מיט אנגס אונ שרעק, אונ פון דעם ברוממונג פון זיין האדין האט ער געזאגט: „גרויסע גאטטער! עפענט אזויא גוט מיט אייערע פערהוילטע הענד דיא אוצרות פון הימעל, אונ איהר זאלט ליפערן צו מיר אונ צו אללע מענשען פון מיין הויז גליק אונ הילף לעבען אונ אללעס גוטעס, איך זאלל אייך קאנען דיענען מיט פיעל פערגעניגען אונ א פרייליכען מוטה, אויך זאלט איהר עפענען דיא אויגען פון מיין זוהן וואס ער שטעהט פאר אייך דאס ער זאלל זעהען אייער

אני שמתי עיני על אבי השוכב סרוח על הרצפה כמו משתגע אשר עורקי מוחו נתקו ממקומם, ומאד חרה אפי עליו בראותי כי בקומו נשק את כל פסל ופסל באימה וכבוד גדול מאד, ואני עזבתי אותו והלכתי אל חדר אמי ואמרתי לה: „הנה זה עתה הראני אבי את האלילים הרבים אשר בחדרו וקדושתם בעיניו גדולה היא עד מאד, לכן אמי אהובתי קחי נא בעדי גדי אחד ועשי מבשרו מטעמים טובים, ואני אביאם בידי לפני האלילים האלה למנחה. והיה באכלם אותם אמצא חן בעיניהם".

ואמי הקשיבה בקשתי ברצון, ותמהר לעשות מטעמים טובים מבשר גדי רך, ואני הבאתי את המטעמים האלה לפני

הֵיילִיגְקַייט, אוּנ זַיין הַארְץ זָאלל נִישְׁט וֶוערִין אָפְּגֶעטוּהָען פוּן אַייךְ אִין זַיינֶעם גַאנְצֶען לֶעבֶּען".

אִיךְ הָאבּ מַיינֶע אוֹיגֶען גֶעגֶעבֶּען אוֹיף מַיין פָאטֶער וָואס לִיגְט אוֹיסְגֶעצוֹיגֶען אוֹיף דִיא פָאדְלָאגֶע אַזוֹיא וִויא אַ פֶערִיקְטֶער וָואס דִיא גֶעדְוֶוען פוּן זַיין מוֹחַ זֶענֶען אַוֶועקְגֶערוּקְט פוּן זֵייעֶר אָרְט, אוּנ מַיין פֶערְדְרוּס אִיז אוֹיף אִיהם זֶעהר גְרוֹיס גֶעוֶועזֶען זֶעהֶענְדִיג דָאס וִויא עֶר אִיז אוֹיפְגֶעשְׁטַאנֶען הָאט עֶר יֶעדֶען אָבְּגָאט גֶעקוּשְׁט מִיט שְׁרֶעק אוּנ מִיט זֶעהר אַגְרוֹיסֶע עֶהרֶע, אוּנ אִיךְ הָאבּ אִיהם פֶערְלָאסְט אוּנ בִּין מִיר גֶעגַאנְגֶען אִין מַיינֶע מוּטֶערְס צִימֶער אַרַיין אוּנ הָאבּ אִיהר גֶעזָאגְט: „וִוירְקְלִיךְ יֶעצְט הָאט מַיין פָאטֶער מִיר גֶעצֵייגְט דִיא אַללֶע פִיעלֶע אָבְּגֶאטֶער וָואס אִין זַיין צִימֶער, אוּנ זֵייעֶר הֵיילִיגְקֵייט אִיז זֶעהר גְרוֹיס אִין זַיינֶע אוֹיגֶען, דַארוּם לִיעבֶּע מוּטֶער נֶעם גוּטִיגְסְט פַאר מִיר אֵיין קָאזֶעלֶע אוּנ מַאךְ פוּן זַיין פְלֵייש גוּטֶע שְׁפֵּייזֶע אוּנ אִיךְ וֶועלל זֵייא אֵייגֶענְהֶאנְדִיג בְּרֶענְגֶען פַאר דִיא אָבְּגֶאטֶער אַלְס אָפְּפֶער, אוּנ וִוי זֵיי וֶועלֶען דִיא שְׁפֵּייזֶע עֶסֶען וֶועלל אִיךְ אִין זֵייעֶרֶע אוֹיגֶען גֶעפוּנֶען חֵן".

אוּנ מַיינֶע מוּטֶער הָאט גֶערְן פֶערְנוּמֶען מַיין גֶעבֶּעט, אוּנ זִיא הָאט שְׁנֶעלל גֶעמַאכְט גוּטֶע שְׁפֵּייזֶע פוּן דֶעם פְלֵייש פוּן אַ יוּנְגֶעס

האלילים, וראיתי והנה גם אליל אחד לא ישלח יד ולא יפתח פה שאכול מהמטעמים אשר הבאתי, ואמרתי אולי לא ישרו המטעמים האלה בעיניהם, ובקשתי את אמי שנית, כי תעשה מטעמים יותר טובים וגדולים מהקודמים, ותמהר לעשות מטעמים חרשים מבשר שלשה גדיים יקרים, ותתן אותם בידי, ואני הבאתים מהרה לפני האלילים, וישבתי אצלם כל היום, ונוכחתי יותר לדעת, כי האלילים האלה הנה הנם כמו האבנים אשר בהרצפה, אשר באלה כמו באלה לא נמצא רוח חיים, ואז נכמרו רחומי יותר על רבבות אלפי בני דורי, ומה גם על אבי ואמי, ההולכים אחרי ההבל הזה בעינים עצומות, וקראתי אז מנהמת

קאַזעלע, אונ איך האב דיא שפּייזע געבראַכט פאר דיא אָבּ־גאטטער, אונ איך האב געזעהען דאס אויך איין אָבּגאָט שטרעקט נישט אוים זיין האַנד אונ עפענט נישט זיין מויל צו עססען פון דיא שפּייזעס וואס איך האב געבראַכט, אונ איך האב געטראַכט פיליייכט געפעללען נישט דיא שפּייזעס אין זייערע אויגען, האב איך מיינע מוטטער דאס צווייטע מאהל געבעטין דאס זיא זאלל מאַכען בעססערע שפּייזעס אונ גרעססערע פון דיא פאריגע, אונ זיא האט זיך געאיילט צו מאַכען פרישע שפּייזע פון דעם פלייש פון דרייא טהייערע קאַזעלעך אונ זיא האט זייא געגעבען אין מיינע האַנד, איך האב זייא געבראַכט שנעלל פאר דיא אָבּגאָטטער, אונ בין בייא זייא געזיטצען איין גאַנצען טאג, אונ האב מיך זיבער־צייגט צו וויססען, דאס דיא אָבּגאָטטער זענען וויר־קליך וויא דיא געפלאַסטערטע שטיינער פון דיא פאדלאגע, וואס אין דיזע גראַדע וויא אין דיזע געפונט זיך נישט קיין לעבּהאַפטיגען גייסט, אונ דאַמאלס האט זיך אין מיר מעהר דערוועקט מיין ערבּאַרמקייט אויף דיא צעהנטויזענדער מענשען פון מיין דור, וויא נאך אויף מיינעם פאטער אונ מוטטער, וואס זייא געהען נאך דעם נאַרישקייט מיט פערמאַכטע אויגען, אונ איך האב דאַמאלס גערופען פון דעם

לבי הכואב: „הוי על שנות אבי ואמי! אבוי על בני דורי! רוח שגעון התגנב כקוץ מכאיר בקרבם, להאמין באלילי הבל ופסילי תהו, המחוטבים מעץ רקב ואבן חול, אשר אין בהם גם הכשרונות הנמצאים בפרעושים וזוחלי עפר. איך הועבו עיני השרים, ואיך נחשכו עפעפי הרוזנים מראות, כי האל הנאמן היושב בשפריר מרום ישחק עליהם, בתתם כבוד אלהים לעצים ואבנים הקרוצים וחצובים בידי בני תמותה, ועשוים בכלי מחצב אשר החרשים עושים בהם מצבות זכרון על קברי המתים?"

ואז לבשה אותי רוח אלהים, ומהרתי לקחת שני קרדומות בידי, ושברתי לרסיסים את כל הצלמים והפסילים אשר עמדו

בְּרוּמְמוּנְג פוּן מֵיין שְׁמֶערְצְלִיכֶען הַארְץ: „וֶועה צוּ דִיא יָאהרֶען פוּן מֵיין פָאטֶער אוּנ מוּטטֶער! וֶועה צוּ דִיא קִינְדֶער פוּן מֵיין דוֹר! אַ פֶערִיקְטֶער גֵייסְט הָאט זִיךְ פֶערְגַנְבֶט ווִיא אַ פֶערְפְלוּכְטֶער דָארְן אִין זֵייא, צוּ גְלֵייבֶּען אִין דִיא נַארִישֶׁע אָבְּגֶאטטֶער אוּנ דִיא פוּסְטֶע בִּילְדֶער, וָואס זֶענֶגען גֶעמַאכְט פוּן פֶערְפוּילְט הָאלְץ אוּנ זַאמְד שְׁטֵיינֶער, וָואס עֶס גֶעפִינְט זִיךְ נִישְׁט אִין זֵייא אוֹיךְ דִיא פֶעהִיגְקֵייטֶען וָואס גֶעפוּנֶען זִיךְ אִין דִיא פְלֵייא אוּנ דִיא וָואס קְרִיכֶען אוֹיף דִיא עֶרְד. ווִיא אַזוֹיא זֶענֶגען פֶערְוָואלְקֶענְט גֶעוָוארֶען דִיא הֶערֶענְס אוֹיגֶען? אוֹיךְ ווִיא אַזוֹיא זֶענֶגען פֶערְפִינְסְטֶערְט גֶעוָוארֶען דִיא בְּרֶעהמֶען פוּן דִיא גְרֶאפִין נִיכְט צוּ זֶעהֶען דָאס דֶער רִיכְטִיגֶער גָאט וָואס זִיצְט אִין דִיא שֵׁייגֶע הִימְלֶען טוּהְט אוֹיס זֵייא לַאכֶען, מִיט זֵייעֶר גֶעבֶען אַ גֶעטְלִיכֶע עֶהרֶע צוּ הֶעלְצֶער אוּנ שְׁטֵיינֶער וָואס זֶענֶגען גֶעהוֹילְט אוּנ גֶעהַאקְט דוּרְךְ דִיא שְׁטֶארְבְּלִיכֶע מֶענְשֶׁענְס הָאנְד, אוּנ זֶענֶגען גֶעמַאכְט מִיט דִיא זֶעלְבֶּע כֵּלִים וָואס דִיא מֵייסְטֶערְס מַאכֶען מִיט זֵייא מַצֵבוֹת אוֹיף דִיא קְבָרִים פוּן דִיא טוֹיטֶע?"

דַאמָאלְס הָאט מִיךְ אָנְגֶעקְלֵיידֶעט אַ גֶעטְלִיכֶער גֵייסְט, אוּנ אִיךְ הָאבּ זִיךְ גֶעהֵיילְט צוּ נֶעמֶען אִין מֵיינֶע הָאנְד צְווֵייא הֶעק, אוּנ אִיךְ הָאבּ צוּבְּרָאכֶען אוֹיף שְׁטִיקֶער דִיא אַללֶע אָבְּגֶאטטֶער אוּנ

בחדר אבי, רק את האליל הגדול השארתי ולא הנפתי עליו גרזן, ונתתי בידיו את הקרדומות האלה, ויצאתי מן החדר עלז ושמח.

ויהי כאשר בא אבי החדרה לקול מהלומות הקרדומות ומפץ שברי הצלמים, והנה פלצות גדולה אחזתו, ואימה חשכה נפלה עליו, ידיו רעדו מאין הפוגות, רגליו התנועעו בלי מרגוע, עיניו התחלחלו בחוריהן הממולאים בדמעות, בראותו הפסילים מפוזרים ומונחים כשברי חרש על הרצפה ואין בהם מתום, והקרדומות שלופים בידי האליל הגדול, ולולא ראה אבי את המטעמים הראשונים והאחרונים אשר השארתים שמה, אז האמין

אללע בילדער וואס זענען געשטאנען אין מיין פאטערס צימער, נור דעם גרויסען אבגאט האב איך איבערגעלאזט און איך האב אויף איהם ניכט אויפגעהויבען די האק, און איך האב אין זיינע האנד די העק געגעבען, און איך בין מיר ארויס געגאנגען פון צימער לוסטיג און פריילִיך.

און וויא מיין פאטער איז אריין געקומען אין צימער הערענדיג די קלאפ פון די העק און דאס שפאלטונג פון די צובראכענע בילדער, האט איהם אנגעכאפט אגרויס ציטערניס, און א שרעקליך פינסטערניס איז אויף איהם געפאללען, זיינע האנד האבען געציטערט אהן אויפהערונג, זיינע פיס האבען זיך געשאקעלט אהן רוהע, זיינע אויגען האבען זיך געווארפען אין זייערע לעכער וואס זענען פולל מיט טרערין, וויא ער האט געזעהען די אבגאטטער זענען צושפּריים און ליגען וויא צובראכענע שארבעלעך אויף די פאדלאגע און עס איז אין זייא ניכט דא איין גאנצעס, און די העק זענען אויסגעשטרעקט אין די האנד פון דעם גרויסען אב־גאט. און ווען מיין פאטער זאלל ניכט זעהען די ערשטע און לעצטע שפייזעס וואס איך האב זייא דארט איבערגעלאזט, וואלט ער דאמאלס געגלייבט דאס דער גרויסער אבגאט האט זייא דאס

כי האליל הגדול הזה עשה בהם שפטים מטעם כמום עמדו, אך בראותו את המטעמים האלה, הבין, כי אך ידי היתה במעל הזה, ולכן התלקחה אש נקם בכל עורקיו, וכלביא רץ אל הבית אשר ישבתי בו אז, ובראותי את פניו הבוערים כלפידים, יראתי כי בא להרגני, וכה דבר אלי בקצף נורא: „איך העז העזת פרעוש קטן, לשלוח יד באלילים הקדושים בעיני רבבות אלפי חכמים ונבונים מלכים ונסיכים? הלא חִיַּבְתָּ ראשך למלכנו הנעלה, העובד את האלילים האלה בכל לבו ונפשו? מי יצילך עתה מחרבו המרוטה, ומי יושיעך מאש הכבשן?"

ואנכי עניתי לו בלשון רכה אשר התרוצצה בפי ביראה

גערירבטעט דורך א אורזאכע וואס איז ביי איהם אין געהיים, נור זעהענדיג די שפייזע, האט ער פערשטאנען, דאס נור מיינע האנד איז אין דעם פעלשונג געוועזען, דאדורך האט אנגעהויבען צו פלאקערן א פייערדיגע ראכע אין אללע זיינע נערווען, אונ וויא א לעמפערט איז ער געלאפען אין דעם צימער וואס איך בין דאמאלס געזעסען, אונ וויא איך האב געזעהען זיין געזיכט פלאקערט וויא שטאלקאצען, האב איך געשראקען דאס ער איז געקוממען מיך טויטען, אונ ער האט אזויא געשפראכען מיט א שרעקליכען צארן: „וויא אזויא האסט דוא קליינער ווארם געהאט דעם שטאלץ אוים צו שטרעקין א האנד צו די אבגאטטער וואס זייא זעננען הייליג אין די אויגען פון טויזענדער חכמים אונ פילאזאפען קאניגע אויך גראפין? דוא האסט דיין קאפף בעשולדיגט צו אונזער געעהרטען קייזער, וואס ער דיענט די זעלבע גאטטער מיט זיין הארץ אונ זעלע! ווער וועט דיך יעצט ארוים רעטטין פון זיינע שארפע שווערד? אונ ווער וועט דיר ארויסהעלפין פון דעם פייער פון קאלכאויפען?"

אונ איך האב איהם געענטפערט מיט א וויכע צונג וואס זיא האט אין מיין מויל געציטערט פון שרעק אונ אנגס: „מאך

ואומה: „שכך נא אבי יקירי את כעסך הנורא, ודע, כי לא יד בנך היתה במעל הזה, ולא אצבעות פרי בטנך נגעו בהם לרעה, אך בהביאי המטעמים לפני האלילים הקדושים האלה, שלחו כלם את ידיהם לקחת מהם לאכול, וכראות האליל הגדול את עזותם ופחזותם לקחת מהמטעמים בטרם יקח הוא מהם, חרה אפו עליהם עד מאד, וילך ויקח בחפזון גדול את הקרדומות בידו וישברם לרסיסים, ומקול בכיתם אחזני כמעט השבץ, ויראתי פן אהיה גם אני בנופלים, הגד נא לי אבי בידי מי מצאת את הקרדומות?"

ואבי שחק ובכה יחד על תשובתי הבדויה הזאת הנאמרה בערמה להוציא אור האמת מחשכת הבערות, ויוסף דבר אלי

גומינסט שטילל טהייערער פאטער דיין שרעקליכען צארן, אונ זאלסט וויססען דאס נישט דיין זוהנ'ס האנד שטעקט אין דעם פעלשונג, אונ נישט דיא פינגער פון דיין קינד האבען אנגערירט אין זייא צום שלעכטען, נור וויא איך האב דיא שפייזען געבראכט פאר דיא הייליגע געטטער, האבען זייא אללע אויסגעשטרעקט זייערע האנד צו נעממען פון זייא צום עססען, אונ וויא דער גרויסער אבגאט האט געזעהען זייער שטאלץ אונ זייער אונגעלאססענהייט צו נעממען פון דיא שפייזען איידער ער נעמט פון זייא, האט זיין צארן זעהר געפייערט אויף זייא, אונ ער איז געגאנגען אונ האט שנעלל גענוממען דיא העק אין זיינע האנד אונ האט זייא אויף שטיקקער צוברָאכען, אונ דורך זייער געוויין האט מיך בעניא אנגעחאפט דיא קרעמפפען, אונ איך האב געשראקען פילייכט וועלל איך אויך זיין צווישען דיא געפאללענע. זאג מיר פאטער אין וועהמאנס האנד האסט דוא דיא העק געפונגען?"

אונ מיין פאטער האט צוזאממען געלאכט אונ געוויינט אויף מיין אויסגעטראכטען אנטווארט וואס ער איז פלייסיג מיט פאלשקייט געזאגט געווארען ארום צו ציהען דיא ליכטיגקייט פון אמת פון

בהמה עזה: „היש באלילים האלה נפש פועלת כי יעשו ככל אשר אמרת? איך העזת שנית להוגות את צור ילדך בלשון שקר ולהפיח כזב, כי האליל הגדול שבר וינפץ לרסיסים את האלילים הקטנים העומדים בצלו זה הרבה שנים ושלשים ביניהם? אתה רק אתה לבדך שברתם, ובערמה נתת הקרדומות בידי האליל הגדול להתעות אותי בשקר ותרמית, אתה נבראת לחלל את כבודי בארץ, ונאלץ אנכי להמיתך בחרב או בקרדומות האלה הנתונים בידי האליל הגדול בטרם יודע הדבר למלך".

ואני עניתי לו בנחת ובלב אמיץ, ואמרתי: „אם נתת תודה במו פיך, כי האלילים האלה אינם רק גולמים שפלים בלא נפש

דעם פינסטערן נארישקייט, און ער האט ווייטער געשפראכען צו מיר מיט א שטארקען צארן: „צו עס געפונט זיך דען אין דיא גאטטער א לעבהאפטיגער גייסט דאס זייא זאללען מאכען אללעס וואס דוא האסט געזאגט? וויא אזוי א ביסט דוא שוין דאס צווייטע מאהל אזויא פערשייט צו גענארען מיט א פאלשע צונג דעם וואס האט דיך געבוירען און צו רעדען ליגענד, דאס דער גרויסער אבגאט האט צוברעכען און צושמעטערט אויף שטיקקער דיא קלייגערע אבגאטטער וואס זייא שטעהען שוין אין זיין שאטטען פיעל יאהרען און עס איז צווישען זייא שלום? נור דוא נור דוא זעלבסט האסט זייא צוברעכען, און מיט פאלשקייט האסט דוא דיא העק ארייין געשטעקט אין דעם עלסטען אבגאטס האנד צו גענארען מיך מיט ליגענד און פאלשקייט! דוא ביסט בעשאפען געווארען אויף דיא וועלט צו פערשוואכען מיין עהרע, און איך בין געצוואונגען צו טייטען דיך מיט א שווערד אדער מיט דיא זעלבע העק וואס זייא זענען געגעבען געוואָרען אין דעם עלסטען אבגאטס האנד איידער דער קייזער וועט פון דעם געוואהר ווערין".

און איך האב איהם לאנגזאם מיט א פעסטע הארץ געענטפערט און געזאגט: „ווען דוא האסט מיט דיין אייגען מויל מודה געוועזען,

ורוח, ואין בהם כח לעשות שמץ דבר, איך מלאך לבך לתת למו כבוד אלהים ולעבדם ברגשי קודש? האם יעמידו לך רוח והצלה בעת צרה? אם יכרו אזן קשבת לתפלתך לפניהם? האם יהיה אחד מהם לך למגן וצנה בפני שונאיך? הלא הבושה תכסה כענן חושך פני ראש שרי המלך כמוך, אשר יחליף וימיר כבוד אלהי הצבאות ואדון שמים וארץ, בתבנית אלילי עץ ואבן, עצבי זהב וכסף, אשר לא יראו ולא יאזינו, לא ילכו ולא יעשו מאומה? הגד לי נכוחה, היש כח לאלילך הגדול להניע אצבע ולגרש את הזבוב העומד על אפו להקיא גללי צואתו? הלא ידעת אבי יקירי בגלל מה הביא שדי את מי המבול להשחית את כל ברואי

דאס דוא אבגאטטער זענען נישט מעהר וויא דיא נידריגע שקעלעטין אהן א זעעלע אונ אהן א גייסט, אונ עס איז נישט אין זייא קיין קראפט צו טוהען דיא מינדעסטע זאך, וויא אזויא האט דיך דיין הארץ ערלויבט צו געבען זייא א געטליכע עהרע אונ צו דיענען זייא מיט היילינע געוויסען? צו זייא וועללען דיר צו שטעללען א הילף אונ א רעטטונג אין דיא שלעכטע צייט? צו זייא וועללען גראבען א הערענדיג אויער צו דיין געבעט פאר זייא? צו איינער פון זייא וועט זיין צו דיר וויא א שיטץ אונ א פאנצער פאר דיינע פיינד? דיא שאנדע בעדעקט דאך וויא א פינסטערער וואלקען דאס געזיכט פון א עלטסטען איבער דעם קייזערס הערען וויא דוא, וואס ער טוישט אונ וועקסעלט איבער דעם כבוד פון דעם גאט וואס איז איבער אללע הערשאפטען אונ דער הער פון דיא הימלען אונ דיא ערד, מיט דיא בילדער פון האלצענע אונ שטיינערנע אבגאטטער, גאלדענע אונ זילבערנע סאמבאלען וואס זעהען נישט אונ הערין נישט, געהען נישט אונ טוהען נישט דאס מינדעסטע? זאג מיר ריכטיג, צו דיין גרויסער אבגאט האט קראפטען צו שאקלען מיט א פינגער אונ צו פערטרייבען דיא פליג וואס שטעהט אויף זיין נאז אוים צו שפייען זיין אונריינקייט? דוא ווייסט דאך

הלד ! יען עבדו לעץ ואבן כמוך, ועזבו את מצות אדון התולדה, ואתה הקשה את ערפך ותעבוד עד זקנה ושיבה למעשה ידי בן תמותה, ולא תבין כי תעורר בזה חרון אף אלהי האלהים, אשר יראה בעיניו הבהירות כל סתום וכל חתום ? לכן אבי מחמדי חוסה נא על נפשך המשכלת ועזוב מהרה את ההבל הזה בעוד מועד, בטרם ישפוך אלהים את חמתו בצדק ובמשפט עליך ועלינו, קבץ נא רעיוניך וחקור היטב בפלאי יה, אז תוכח לדעת כי אין אלהים זולת אלהי העברים הנערץ והנקדש השוכן ברקיע עזו ומנהיג את כל היצירה כלה בדברו".

ויהי בדברי את הדברים הנכונים האלה באזני אבי, בא

טהייערער פאטער פאר וואס האט דער אלמעכטיגער גאט געבראכט דעם מבול צו פערניכטען אללע בעשעפעניססען פון דיא וועלט ? ווייל זייא האבען געזינדיגט צו האלץ אונ שטיין וויא דוא, אונ זייא האבען פערלאסט דעם געבאט פון דעם הערר פון דיא נאטור, אונ דוא מאכסט הארט דיין נאקען אונ דיענסט ביז דיין עלטער צו א שטארבליכען מענשענס ארבייט, אונ דוא פערשטעהסט נישט דאס דוא וועסט מיט דעם דערוועקען דעם צארן פון דעם גאט איבער אללע געטטער, וואס ער זעהט מיט זיינע קלאהרע אויגען יעדען געהיים אונ יעדעם פערבארגענים ? דאדורך גליסטיגער פאטער ערבארם דיך אויף דיינע קלוגע זעעלע אונ פערלאס שנעלל דאס נארישקייט קוים דוא האסט נאך צייט, איידער גאט וועט מיט ריכטיגקייט אונ עהרליכקייט אויסגיססען זיין צארן אויף דיר אונ אויף אונז. נעם צוזאממען דיינע געדאנקען אונ קלעהר גוט אריין אין גאטטעס־וואונדער, דאמאלס וועסט דוא דיך איבערצייגען אונ וויססען דאס עס גיבט נישט קיין גאט אויסער דער יודישער גאט דער שטארקער אונ געהייליגטער וואס רוהט אין זיין שטארקען הימעל אונ פירט מיט זיין ווארט דיא גאנצע נאטור".

אונ וויא איך האב דיא עהרליכע ווערטער געשפראכען אין

אחד מפקידי המלך הביתה ויקרא את אבי אל מקום אספת השרים כי יתן עצה נחוצה בעניני המלכות. ואני לא התמהמהתי ימהרתי ללכת אל החדר אשר האלילים הנשברים שוכבים שמה, ולקחתי הקרדום ושברתי גם את האליל הגדול אשר השארתיו. ויהי כבוא אבי שנית החדרה וראה את אשר הוספתי לעשות, לא יכול להתאפק וילך אל המלך נמרוד בחיל ורעדה, ויספר באזניו את המעל הגדול אשר מעלתי בזדון לאליליו הקדושים. שרי המלך הבהילו והביאו אותי בחפזון גדול לפני המלך בעת שבתו על כסא מלכותו, ובין השרים אשר ישבו סביבו הכרתי את פני אבי הזועפים עד למאד, והמלך דבר אלי רתת איך לא יראתי לשלוח יד ולשבור את האלילים הקדושים, ואני עניתי

מיין פאטערס אויערין, איז אריין געקומען אין צימער איינער פון קיזערס דינערס אונ האט גערופען מיין פאטער אויף דעם ארט פון דיא מיניסטארענס־צוזאמענקונפט, דאס ער זאלל געבען א נייטיגע עצה אין דעם קיזערליכען פאליטיק, אונ איך האב מיך נישט אויפגעהאלטען צו געהן שנעלל אין דעם צימער וואס דיא צובראכענע אבגאטטער ליגען דארט, אונ האב גענומען דיא האק אונ האב אויך צובראכען דעם גרויסען אבגאט וואס איך האב איהם איבערגעלאסט, אונ וויא מיין פאטער איז דאס צווייטע מאהל אריין געקומען אין צימער אונ האט דערזעהען וואס איך האב נאך צו געטוהען, האט ער זיך נישט געקאנט איינהאלטען אונ מיט ציטערניס אונ אנגס איז ער געגאנגען צום קיזער, אונ האט אין זיינע אויערין ערצעהלט דאס גרויסע פעלשונג וואס איך האב געפעלשט פלייסיג צו זיינע היילגע אבגאטטער, דיא קיזערליכע העררין זענען דער שראקען געווארען אונ האבען מיך שנעלל געבראכט פאר דעם קיזער אין דיא צייט וואס ער איז זיך געזעסען אויף זיינע קיזערליכע שטוהל, אונ צווישען דיא הערען וואס זענען ארום איהם געזעסען האב איך דערקאנט מיין פאטערס צארנדיגע געזיכט, אונ

לו בשאט נפש כי לא אני רק האליל הגדול שבר בחמתו את האלילים הקטנים ממנו על אשר כהרו לחטוף מהמטעמים אשר הבאתי פעמים לפניהם ולא חכו עליו. והמלך גער בי ויבעט ברגליו באמרו, כי אפס כח באלילים לעשות זאת.

אז מצאתי און לי לדבר גבוהה: „אם האלילים האלה חסרי כח ונעדרי חיל המה, מדוע תעבדו אותם ברגשי קודש כאלהים, הלא טוב לכם לעבוד במקומם את אלהי השמים והארץ אשר ברצונו הגיחה הבריאה כלה מרחם התכלית וידו הנעלמה מעין בשר תמשול תמיד על כל היקום? שומו שמים! הלא עון מלך אדיר כמוך גדול הוא מנשוא יען לא תמהר לגרש מארצך את

דער קייזער האט צו מיר זעהר בייז געשפראכען, וויא אזויא איך האב נישט געשראקען אוים צו שטרעקען א האנד אונ צוברעכען דיא היילינע אבגאטטער? אונ איך האב איהם מיט א שטאלצען גייסט געענטפערט, דאס נישט איך נור דער גרויסער אבגאט האט מיט זיין צארן צובראכען דיא קליינע אבגאטטער, ווייל זייא האבען פריהער געהאפט פון דיא שפייזע וואס איך האב פאר זייא צווייא מאהל געבראכט אונ האבען נישט געווארט אויף איהם.
אונ דער קייזער האט מיך אנגעשריגען אונ האט מיט זיינע פים געקאפעט זאגענדיג, דאס עס איז אין דיא אבגאטטער נישט דא קיין קראפט צו טוהען דאס.

דאמאלס האב איך מיך קראפטיג געפונגען צו ריידען מיט שטאלץ: „ווען דיא אבגאטטער זענען אהן קראפטונג אונ אהן מאכטונג, פאר וואס דיענט איהר זייא מיט היילינע געוויסען וויא גאטטער, עס איז דאך אייך ליעבער צו דיענען אויף זייער ארט דעם גאט פון הימעל אונ ערד, וואס מיט זיין ווילען איז דיא גאנצע נאטור פון געהיים ארוים, אונ זיינע האנד וואס זיא איז פערהוילען פון דעם מענשליכען אויג רעגיערט עווינ אויף דעם גאנצען בעשטאנד? זיים וויסט הימלען! דיא זינד פון א העלדישין

חשבת האמונה הכוזבת ההיא ולא תציל בכחך חיי ועתות אלפי עבדיך לבל יבלו מבחר שנותיהם בתהו ? הלא שמעת מלך יקר, כי המבול עשה שמות בארץ באשמת הרעים ובעון הזמאים, אשר זדו לעשות כמעשיך אתה, ויעבדו אלילי הבל ועצבי כזב ? איעצך מלכי, כי לא תנום ולא תישן עזי תמהר להסיר אמונת האלילים בעוד מועד, בטרם יפתחו ארובות השמים וחרון אף ירד בעולם, השמר לך פן תהיה מדינתך בגלל זאת כמטרה לחצי הפגעים הרעים והמרים, אשר יחפיץ אלהי האמת לשלחם עליה, הדורות אשר יבואו אחריך יהללוך וישימו אותך על נס,

---

קייזער וויא דוא איז דאך צו גרוים צו דערטראגען, וויל דוא פלייסט זיך נישט צו פערטרייבען פון דיינעם לאנד דיא פינסטערנים פון דיא פאלשע רעליגיע, אונ דוא רעטעסט נישט מיט דיין קראפט דאס לעבען אונ דיא צייטען פון דיינע טויזענדער קנעכט, דאס זייא זאללען נישט פערברענגען זייערע בעסטע יאהרען מיט פוסטקייט ? דוא טהייערער קייזער האסט דאך זיכער געהערט, דאס דער מבול האט גרויסע חורבות געמאכט אויף דיא וועלט דורך דיא שולד פון דיא שלעכטע מענשען, אונ דיא זינד פון דיא פערדארבענע חאראקטארען, וואס זייא האבען זיך געפלייסט צו טוהען וויא דיינע זאכען אונ האבען געדינט נארישע אבגאטטער אונ פאלשע בילדער ? איך ראטהע דיר קייזער דאס דוא זאלסט נישט רוהען אונ שלאפען ביז דוא וועסט זיך היילען צו פערניכטען דאס נארישע גלויבען אין דיא אבגאטטער קוים עס איז נאך דא צייט, איידער די הימלישע פענסטער וועלען געעפינט ווערין אונ דער בייזער צארן וועט נידערן אויף דיא ערד, זאלסט זיין פארזיכטיג דאס דיין לאנד זאלל נישט דורך דעם זיין וויא א ציעל צו דיא פיילען פון דיא שלעכטע אונ ביטערע צוקונפטען, וואס דער וואהרער גאט וויל זיא אויף איהר שיקען דיא דורות וואס זייא וועלען נאך דיר קומען וועלען דאך לויבען אונ זייא וועלען דיך אויף א פאהן

אם תצליח לבער האלילים עם העצבים מן הארץ. גם דע בחכמתך, כי לא איש חי הרגתי, ושמץ דם לא שפכתי בחדר אבי, הלא רק פסלי עץ ואבן שברתי, אלילי הבל ותהו, אשר על ידיהם יאבדו רבבות אלפי חכמים את עתותיהם, ואת שמם ישאירו לדראון עולם, לחרפה ולכלמה, לכל הדורות הבאים, וצאצאיהם יבושו בזכרם, כי על ברכי הורים פתאים כאלה נולדו, הורים עורים מוכי סנורים, אשר לא ראו ולא הבינו תבלית שדי וישתחוו למעשה ידיהם".

האמונה באלילים אשר נשרשה עמוק בלב המלך נמרוד, הרתיחה את כל דמו אשר בעורקיו כאש מתלקחת עלי, כקבר פתח את

טראגען, ווען דיר ווערט לונגען אוים צו רייניגען דיא גאטטער מיט דיא סאמבאלען פון דיא וועלט. אויך זאלסט דוא מיט דיין פערשטאנד וויססען, דאס איך האב נישט קיין לעבענדיגען ערמארדעט, אונ איין טראפפען בלוט האב איך אין מיין פאטערס צימער נישט פערגאססען, נור האלצענע אונ שטיינערנע בילדער האב איך צובראכען, נארישע אונ פוסטע אבגאטטער, וואס דורך זיא פערלירען צעהנטויזענדער חכמים זייערע צייטען, אונ זייא לאססען איבער זייער נאהמען מיט א עוויגע שאנדע, בעשמוצט אונ פערשעהמט, צו אללע צוקונפטיגע דורות, אונ זייערע קינדער וועללען זיך שעהמען ווען זייא וועללען דערמאנען, דאס אויף דיא נארישע עלטערנס שוים זענען זייא געבוירען, בלינדע פאטערס, געשלאגען מיט א פערבלענדונג, וואס האבען נישט געזעהען אונ נישט פערשטאנען דעם אלמעכטיגען גאטס צוועק, אונ האבען זיך געביקט צו זייערע אייגענע ארבייט".

דאס גלויבען אין דיא אבגאטטער וואס דאס איז זעהר טיעף איינגעוואָרצעלט געוואָרען אין דעם הארץ פון קייזער נמרוד, האט דאס גאנצע בלוט אין זיינע אדערין צוקאכט אויף מיר וויא א פלאקערדיגעם פייער, ער האט זיין מויל וויא א קבר געעפינט

פיו, ועד מהרה חרץ משפטי, להשליכני בבית האסורים הקשה. עבדיו מהרו לעשות רצונו, וכרגע הביאוני ביתה האסורים. שמה ישבתי עלז ושמח, ולמדתי את כל התורות אשר שמעתי מפי נח. ויהי בחצי הלילה, נגלה אלי מלאך אחד ויאמר: „אל תירא אברם ואל תחת מיד בן תמותה אשר ימיו חרוצים, איִמת בשר ודם לא תבעתך כי הוא כמוץ נדף לפני סופה, אנכי מגן לך בכל שנות חייך, וגערתי בשטן לבל יתן לנגוע בך לרעה".

ובימי שבתי כה בבית הסהר, קרא המלך אליו את הכמיו ושופטיו, ויתיעצו יחד מה לעשות עמדי, אך באחרונה חרצו

אויף מיר, אונ האט מיך שנעלל פעראורטהיילט, מען זאלל מיך אריין ווארפען אין א שווערען קערקער. זיינע קנעכט האבען זיך שנעלל געפלייסט צו טוהען זיין ווילען. אונ אין איין זעקונדע האבען זיא מיך אין קערקער געבראכט, דארט בין איך מיר פריילך אונ לוסטיג געזעסען, אונ האב געלערנט דיא אללע תורות וואס איך האב פון נחים מויל געהערט, אונ וויא עס איז האלבע נאכט געוואָרען, האט זיך צו מיר בעוויזען איין ענגעל אונ האט געזאגט: „אברם זאלסט נישט אנגסטען אונ זאלסט נישט פארכטען פאר דיא האנד פון דעם שטערבליכען מענש וואס זיינע טאג זענגען געצעהלט, דיא שרעק פון בלוט אונ פלייש זאלל דיך נישט דערשרעקקען וויל ער איז וויא א פערשטויסענע פלעווע פון דעם שטארמווינד. איך שיטץ אויף דיר אין דיינעם גאנצען לעבען, אונ איך האב שוין אנגעשריגען דעם טייפעל דאס ער זאלל נישט לאססען דיך אנרירען צום שלעכטען"

אונ אין דיא טאג וואס איך בין מיר אזויא געזעסען אין קערקער, האט דער קייזער גערופען זיינע קלוגע אויך זיינע ריכטערס, אונ זייא האבען צוזאמען א ראטה געהאלטען וואס עס איז מיט מיר צו טוהען, נור צום ענדע האבען זייא אויף מיר א ביטערן ווידאק ארויס געגעבען, מען זאלל אנצינדען אגרויס פייער

עלי משפט מר, להבעיר בערה גדולה שלשה ימים ושלשה לילות בכבשן הגדול אשר בעיר כשדים ולהשליכני בתוכו.

הפקידים הבהילוני פתאום והוציאוני מבית כלאי, והובילוני בחרפה ערום ביום הולדי אל מקום הכבשן, אלפי בני אדם אנשים ונשים וטף, באו אל המקום ההוא, ורבים עמדו על הגגות ועל המעקות ועל המגדלים, לראות אחרית האיש אשר מָעַל ושבר האלילים הקדושים. ויהי כאשר ראוני החרטומים אשר עמדו שמה אצל המלך, צעקו כלם מנהמת לבם ויאמרו: „הלא זה הוא האיש אשר ביום הולדתו בבית תרח ראינו מלחמת הכוכבים במרום, ומהרנו לגלות ביום המחרת את אזן המלך, ועתה הלא נוכחנו לדעת ועינינו הרואות, כי תרח אבי החליף

אין קאַלְכאויפֶען אין דיא שְׁטאַדְט כַּשְׂדִים דְרַייא טָאג אונ דְרַייא נֶאכְט אונ מִיךְ אַריין וואַרְפֶען אין איהם.

דיא פָּאלִיצַייא הָאבֶּען מִיךְ פְּלוּצְלִינג דֶערְשְׁרָאקֶען אונ הָאבֶּען מִיךְ אַרוֹיס גֶענוּמֶען פון מַיין קֶערְקֶער אונ הָאבֶּען מִיךְ גֶעפִיערְט מִיט שַׁאנְדֶע נַאקֶעט וִויא דֶעם טָאג וָואס אִיךְ בִּין גֶעבּוֹירֶען, צוּ דֶעם אָרְט פון קאַלְכאויפֶען. טוֹיזֶענְדֶער מֶענְשֶׁען מֶאנֶער אונ פְרוֹיעֶן אויךְ קִינְדֶער זֶענֶען גֶעקוּמֶען צוּ דֶעם אָרְט, אונ פִּיעל זֶענֶען גֶעשְׁטַאנֶען אויף דיא דַאכֶער אונ אויף דיא גַאנֶקֶעס אונ אויף דיא טָארְמֶען צוּ זֶעהֶען דֶעם סוֹף פון דֶעם מֶענְשׁ וָואס הָאט גֶעפֶעלְשְׁט אונ צוּבְּרָאכֶען דיא הֵיילִיגֶע אָבְּגֶאטֶער, אונ וִויא דיא צוֹיבֶּער־קוּנְסְטְלֶערְס וָואס זֶענֶען דָארְט בַּייא דֶעם קֵייזֶער גֶעשְׁטַאנֶען הָאבֶּען מִיךְ דֶערְזֶעהֶען, הָאבֶּען אַלֶע אָנְגֶעהוֹיבֶּען צוּ שְׁרַייֶען מִיט דֶעם בְּרוּמֶמוּנג פון זֵייעֶר הַארְץ אונ הָאבֶּען גֶעזָאגְט: „דָאס אִיז דָאךְ דֶער זָעלְבֶּער מֶענְשׁ וָואס אִין דֶעם טָאג וָואס עֶר אִיז גֶעבּוֹירֶען גֶעוָוארֶען אין תֶּרַח׳ס הויז הָאבֶּען מִיר גֶעזֶעהֶען אויף דֶעם הִימֶעל דיא שְׁטְרֵייט פון דיא שְׁטֶערְן. אונ מִיר הָאבֶּען זִיךְ גֶעאַיילְט צוּ אַנְטְדֶעקֶען דָאס אויף דֶעם מָארְגֶענְדִיגֶען טָאג צוּם קֵייזֶער, אונ יֶעצְט

אותו בילד אחר ויקח תמורתו הון עתק, שומו שמים! הלא אך ילד נקי הרגנו תחתיו!".

והמלך חרד חרדה גדולה לשמע השערוריה הזאת, ויצו בחרון אפו להביא לפניו מהרה את תרח אבי, ולא ארכו הרגעים והנה אבי עומד לפני המלך, ומדבר באזניו דברים קשים לאמר: „הבעד בנך נתתי כופר נפש או בעד ילד זנונים? אם לא תגיד עתה האמת תהיה אחריתך מרה עד מאד, ואם לא תכחד מאומה, חי ראשי! כי אעמיד לך רוח והצלה".

ואבי הודה עלי פשעו ויאמר: „מה יכולתי עשות אב החמלה צדתני כצפור ברשתה, ומאד נכמרו רחומי על בני

זענען מיר איבערצייגט געוואָרען צו וויסען אונ אונזערע אויגען זעהען, דאס זיין פאטער תרח האט איהם אויסגעטוישט מיט א פרעמד קינד, אונ האט פאר איהם גענומען אגרויס פערמעגען. דיא הימלען ווערין וויסט! מיר האבען דאך אויף זיין ארט געטייט א אונשולדיג קינד!"

דער קייזער האט געציטערט אגרויס ציטערניס הערענדיג דעם איבערראשונג, אונ האט מיט זיין צארן געהייסען מען זאלל פאר איהם שנעלל ברענגען מיין פאטער תרח, אונ נישט אין לאנגע מינוטען איז שוין מיין פאטער געשטאנגען פאר דעם קייזער, אונ ער האט אין זיינע אויערין געשפראָכען הארטע ווארטער: „צו פאר דיין זוהנ'ס לעבען האב איך בעצאהלט אדער פאר א אונ־עהרליך קינד? ווען דוא וועסט מיר יעצט נישט זאגען דיא וואהרהייט וועט דיינע ענדע זעהר ביטטער זיין, אונ ווען דוא וועסט מיר נישט זאגען דיא מינדעסטע ליגענד, שווערע איך ביי מיינעם קאפף דאס איך וועלל דיר צו שטעללען א בעשערמונג אונ א רעטטונג".

אונ מיין פאטער האט מודה געוועזען אויף זיין זינד אונ האט געזאגט: „וואס קאן איך דען טוהען ווען דאס ערבארמקייט

האהוב, ונתתי תמורתו את בני הנולד לי על ברכי שפחתי, להרגיע את רוחך, ולהסיר מלבך הפחד והמורא אשר עוררו החרטומים בקרבך? ועתה בראותי כי בני זה שבר את האלילים ונפשו תתעב את דתנו, גליתי את אזנך במו־פי ולא חסתי על חייו ועל עצב אמו האוהבת אותו עד מאד?"

המלך שאל אותו, מי נתן לו העצה הזאת להחליף אותי בבן השפחה, ויאמר כי הרן אחי היה היועץ, ויצו המלך להשליך אותי יחד עם הרן אחי תוך כבשן האש. והפקידים מהרו והפשיטו את הבגדים מעלי ומעל הרן אחי, ויאסרו את ידינו ורגלינו

הָאט מִיךְ וִויא אַ פוֹיגֶעל גֶעפַאנְגֶען אִין אִיהר גֶעטְץ, אוּנ מַיין עֶרְבַּארְמִקַייט הָאט זִיךְ זֶעהר עֶרְוַוארֶעמְט אוֹיף מַיין זוּהְנְ'ס לֶעבֶּען, אוּנ אִיךְ הָאבּ אוֹיף זַיין אָרְט גֶעגֶעבֶּען מַיין זוּהְן וָואס מַיינֶע דִינְסְט הָאט צוּ מִיר גֶעבּוֹירֶען, צוּ בֶּערוּהִיגֶען דַיין גַייסְט אוּנ אָבְּצוּטוּהֶען פוּן דַיין הַארְץ דִיא שְׁרֶעק אוּנ דֶעם אַנְגְם וָואס דִיא צוֹיבֶּערֶר־קוּנְסְטְלֶערְם הָאבֶּען אִין דַיין הַארְץ דֶערְוֶועקְט? אוּנ יֶעצְט וִויא אִיךְ הָאבּ גֶעזֶעהֶען דָאס דֶער זוּהְן מַיינֶער הָאט דִיא אָבְּגֶאטְטֶער צוּ־בְּרָאכֶען, אוּנ זַיין גַייסְט פֶערְאוּנְוֶוירְדִיגְט אוּנְזֶערֶע רֶעלִיגְיֶע, הָאבּ אִיךְ מִיט מַיין מוֹיל עֶנְטְדֶעקְט דַיין אוֹיעֶר, אוּנ הָאט גִישְׁט חַס גֶעהַאט אוֹיף זַיין לֶעבֶּען אוּנ אוֹיף דֶעם טְרוֹיעֶרְקַייט פוּן זַיינֶע מוּטֶער וָואס זִיא לִיעבְּט אִיהם זֶעהר?"

דֶער קֵייזֶער הָאט אִיהם גֶעפְרֶאגְט, וֶוער עֶס הָאט אִיהם דֶעם רַאטְה גֶעגֶעבֶּען דָאס עֶר זָאלל מִיךְ אוֹיסְטוֹישֶׁען אוֹיף דִיא דִיעְנְסְטְס קִינְד. אוּנ עֶר הָאט גֶעזָאגְט דָאס מַיין בְּרוּדֶער הָרָן הָאט אִיהם דֶעם רַאטְה גֶעגֶעבֶּען. הָאט דֶער קֵייזֶער גֶעהֵייסֶען מֶען זָאלל מִיךְ צוּזַאמְמֶען מִיט מַיין בְּרוּדֶער הָרָן אַרַיין וַוארְפֶען אִין פַייעֶרְדִיגֶען קַאלְכְאוֹיפֶען. אוּנ דִיא פָאלִיצֵייא הָאבֶּען זִיךְ גֶעהַיילְט אוּנ הָאבּ׳ן פוּן מִיר אוּנ פוּן מַיין בְּרוּדֶר הָרָן אוֹיסְגֶעטוּהֶען דִיא קְלֵיידֶער, אוּנ הָאבֶּען אוּנְזֶערֶע הָאנְד אוּנ פִים גֶעבּוּנְדֶען מִיט גְרָאבֶּע שְׁטְרִיק,

בחבלים עבותים, והשליכונו יחד תוך הכבשן הבוער. הרן אשר עבד גם הוא את האלילים, נשרף כרגע, וגויתו נהפכה עד מהרה לאפר, וממנו יצאה לשון אש, ותשרוף שנים עשר פקידים אשר השליכו אותי תוך הכבשן, ואחרי כן שרפה האש את החבלים אשר היו על ידי ועל רגלי, ובכל עור בשרי לא נגעה לרעה, ועבדי המלך ושריו ראו בעיניהם, והנה אנכי הולך שָׁלֵו ושאנן בתוך הכבשן שלשה ימים ושלשה לילות, בכל מקום אשר דרכה כף רגלי, ברחה האש מפני, והשביבים נסוגו אחור. וירוצו הפקידים כאילים מוכים בתמהון, ויגידו למלך לאמר: „עינינו רואות והנה אברם בן תרח הולך וישוח בתוך הכבשן הבוער כמו בגן, ונפשו צהלה!”.

און האָבּען אונז צוזאַממען אַריין געוואָרפען אין דעם בּרענענדיגען קאַלכאויפען. הרן ווייל ער האט אויך געדיענט דיא אָבּגעטטער איז ער אין איין זעקונדע פערבּרענט געוואָרען, און זיין קערפער איז זעהר שנעלל פערקעהרט געוואָרען אויף אַש, און פון איהם איז ארויס אַ פייערדיגע צונג, און האט פערבּרענט צוועלף זעלנער וואס האָבּען מיך אַריין געוואָרפען אין קאַלכאויפען. נאָכדעם האט דאס פייער פערבּרענט דיא שטריק וואס זיינען געוועזען אויף מיינע האַנד און פיס, און דאס פייער האט ניכט אָנגעריהרט צו שלעכטין אין דיא גאַנצע הויט פון מיין לייב. און דעם קייזערס קנעכט אויך זיינע הערען האָבּען מיט זייערע אויגען געזעהען, וויא איך געה מיר רוהיג און לאַנגזאם אין קאַלכאויפען דרייא טאג און דרייא נאַכט, אויף יעדען אָרט וואס מיין פוס האט געטרעטין, איז דאס פייער אַטלאָפען, און דיא פינקען האָבּען זיך צוריק אָבּגעריקט. דיא דיענערס זיינען געלאָפען וויא הירשען דערשלאָגען מיט אַ פערוואונדערונג, און האָבּען דעם קייזער געזאָגט: „אונזערע אויגען זעהען דאס אַבּרם תרח'ס זוהן געהט און שפּאַצירט זיך אין בּרענענדיגען אויפען וויא אין גאָרטען און זיין גייסט איז פריילּיך!”

ויתמה המלך עד מאד על מוצא שפתם, וימהר לשלוח רבים משריו הגדולים והנאמנים לראות אם כנים דבריהם. וישיבו למלך דבר: „בעינינו ראינו את אברם הולך ערום בעליצת נפש בתוך האש, וגם אחד מחלקי גויתו לא היה לברות לשני הלהבה הנוראה". ויפג לב המלך, וישא את רגליו וירץ מהרה אל הכבשן, וירא, והנה אנכי הולך סמוך ובטוח בתוך הכבשן, ועורי אשר על בשרי הוא יפה כעור הילד השוכב שקט ושאנן בערשו. ויצו את עבדיו לשלוח יד חרוצים ולכבות עד מהרה את האש, ולהוציא אותי חי מתוך הכבשן, והפקידים לא יכלו לעשות מצותו, כי האש היתה גדולה ונוראה עד מאד. אז נער

דער קייזער האט זיך זעהר פערוואונדערט אויף זייער געשיכטע, אונ האט זיך געאיילט צו שיקקען פיעל פון זיינע גרויסע אונ טרייע הערן, צו זעהען אויב זייערע ווארטער זענגען ריכטיג. אונ זייא האבען דעם קייזער בענאכריכט: „מיר האבען מיט אונזערע אויגען געזעהען וויא אברם געהט נאקעט אין פייער מיט א פריילינען מוטה, אונ אויך איין אבר פון זיין קערפער איז נישט אויפגעפרעססען געווארען דורך דיא צינן פון דעם שרעקליכען פלאם". דעם קייזערס הארץ איז בענויא אוועק פון זיין ארט, אונ האט געהויבען זיינע פיס אונ איז שנעלל געלאפען צום קאלכ־אויפען, אונ האט געזעהען דאס איך געה מיר זיכער פעסט אין קאלכאויפען, אונ דיא הויט וואס איז אויף מיין לייב, איז שיין וויא דיא הויט פון דעם קינד וואס ליגט זיך רוהיג שטילל אין זיינע וויעג, ער האט זיינע קנעכט בעפוילען דאס זייא זאללען שטרעקען א פלייסיגע האנד אונ פערלעשען וויא אמשנעללסטען דאס פייער, אונ ארויס רעטטין מיך פון קאלכאויפען לעבענדיג, אונ דיא דיענערס האבען זיין בעפעהל נישט געקאנט טוהען, וויל דאס פייער איז זעהר גרויס אונ שרעקליך געוועזען. דאמאלס האט דער קייזער אויף זייא געשריגען מיט זיין צארן, אונ זייא זענגען

בהם המלך בשצף קצפו, ויגשו שנית להשקיע את האש, והנה פרצה הלהבה החוצה, ותשרוף את עור פניהם, וימותו שמונה מהם לעיני המלך במכאובים נוראים.

אז נגש המלך אל פתח הכבשן, ויקרא אלי בקול גדול: „שמע נא אברם בחיר אלהי השמים! עזוב נא את האש וצא אלי החוצה!"

ואנכי בשמעי תהלת אלהי השמים יוצאת מפי המלך העובד מנעוריו עצבים ואלילים, בביתי מרוב שמחה, וששתי עד מאד, יען על ידי נקדש שם אלהי הצבאות בשער בת רבים, ויצאתי מתוך הכבשן כאיש היוצא עלז ושמח מגן פרחים,

---

דאס צווייטע מאהל צו געגאנגען פערלעשען דאס פייער, איז דער פלאם ארויס פון אויפען, אונ האט פערברענט דיא הויט פון זייער געזיכט, אונ אכט פון זייא זענען פאר דעם קייזערס אויגען געשטארבען מיט שרעקליכע שמערצין.

דאמאלס איז דער קייזער צו געגאנגען צו דיא טיער פון אויפען, אונ האט צו מיר גערופען מיט אגרויסע שטימע: „זאלסט הארכען נוטיגסט אברם דער אויסערוויילטער פון דעם גאט פון הימעל! פערלאס נוטיגסט דעם פייער אונ געה ארויס אין דרויסען צו מיר!"

אונ וויא איך האב געהערט וויא דער לויב פון דעם גאט פון דיא הימלען געהט ארויס פון דעם קייזערס מויל וואס ער דיענט פון זיין יוגענד אן אבגעטטער אונ בילדער, האב איך פון גרויס פרייד געוויינט אונ בין געווארען זעהר לוסטיג, ווייל דורך מיר איז געהייליגט געווארען דער נאהמען פון דעם גאט פון אללע הערד־שאפטען אויף א פובליטשנע ארט, אונ איך בין ארויס געגאנגען פון קאלכאויפען גראדע וויא א מענש געהט ארויס לוסטיג אונ פריילי פון א בלומענגארטען, אונ איך בין מיר העלדיש צו געגאנגען צום קייזער, אונ ער האט מיך מיט גרויס וואונדער געפרעגט, צו

והלכתי מעדנות אל המלך . וישאלני בתמהון גדול , אם עצמותי ברזל ובשרי נחושה , כי לא שלטה בי האש , והלהבה הנוראה לא נגעה גם בצפורן אצבעי הקטנה ? ועניתי לו רכות : „האלהים אשר בשמים , הוא שלח מלאכו לפני דנן עלי מפני האש , יען הכרתי ונוכחתי לדעתי הבל האלילים המתעתעים ; ואולי יאבה אלהי הצבאות זה לדטנה את יצוריו מדרך עקלתין זה ולהורותם דעת עליון" ויוסף המלך לשאלני איה הרן אחי ? ואני אמרתי לו בצחוק : „האלילים אשר עבד להם לא עצרו כח לגרש מפניו את האש , והנה שורף" . אז נפל המלך ושריו ארצה , וישתחוו כלם לפני ברתת וחלחלה , ואני דברתי באזניהם קשות : „לא

מיינע ביינער זענען אייזען און אויב מיין פלייש איז קופפער דאס עס האט אין מיר נישט רעגירט דאס פייער און דער שרעקליכער פלאם האט נישט אנגעריערט דעם נאגעל פון מיין קליינעם פינגער ? און איך האב איהם ווייך געענטפערט : „דער גאט וואס איז אין הימעל ער האט געשיקט זיין מלאך פאר מיר צו שיטצען אויף מיר פון דעם פייער, ווייל איך האב ערקאנט און איך בין איבער־צייגט געווארען צו וויסען דאס נארהייט פון דיא אבגאטטער וואס זייא פערבלאנדזשען מענשען , און פיליכט וועט דער גאט פון דיא הערשאפטען וועלען אוועק נייגען זיינע בעשעפעניססען פון דעם קרוממען וועג און זייא לערנען דיא געטליכע חכמה".

און דער קייזער האט מיך ווייטער געפרעגט וויא איז מיין ברודער הרן ? און איך האב איהם מיט געלעכטער געזאגט : „דיא אבגאטטער וואס ער האט צו זייא געדיענט האבען קיינע קראפטין געהאט צו פערטרייבען פון איהם דעם פייער און ער איז פער־ברענט געווארען". דאמאלס איז דער קייזער מיט זיינע הערען געפאללען אויף דיא ערד , און זייא אללע האבען זיך פאר מיר געביקט מיט ציטערניס און שוידערניס , און איך האב אין זייערע אויערען זעהר שארף געשפראכען : „איהר זאלט אייך נישט ביקען

תשתחוו לבן תמותה, ולא תכרעו ברך לגוש עפר כמוני, גם לא תוסיפו להשתחוות לפני אלילי עץ ואבן כסף וזהב, רק תנו כבוד אלוה לאדון כל הארץ, אשר ברצונו ברא הכל, וידו החזקה הנעלמת מעין בשר היא תמשול תמיד בכל״

המלך הרוה מלא כף נחת מדברי, וכבדני במתנות יקרות, וינשק את פני תרח אבי לעיני, והודה לו על אשר השכיל להחליף אותי בילד אחר ולא נתן אותי לממיתים, גם נתן לי המלך בעצם היום ההוא שנים מעבדיו היקרים, אשר שם האחד עוני, ושם השני אליעזר. וגם שרי המלך הקטנים עם הגדולים, הרבו להביא אלי מתנות יקרות והמון כלי כסף וזהב, ורבים צירו את תמונתי, בתבנית, איש אלהים יושב שלשה ימים ושלשה

צו אַ שְׁטִיק עֶרְד וְויא אִיךְ בִּין, אויךְ זָאלְט אִיהר מֶעהר זִיךְ נִישְׁט בִּיקֶען צוּ דִיא הָאלְצֶענֶע אונ שְׁטֵיינֶערְנֶע זִילְבֶּערְנֶע אונ גָאלְדֶענֶע אָבְּגֶאטֶער, נוּר אִיהר זָאלְט גֶעבֶּען אַ גֶאטְלִיכֶע עֶהרֶע צוּ דֶעם הֶערר פוּן דִיא גַאנְצֶע וֶועלְט, וָואס מִיט זַיין ווילֶען הָאט עֶר אַלֶעם בֶּעשַׁאפֶען, אונ זַיינֶע שְׁטַארְקֶע הַאנְד וָואס זיא אִיז פֶערְ־הוילֶען פוּן דֶעם מֶענְשְׁלִיכֶען אויג, זיא רֶעגִיעֶרְט אִימְמֶער אויף אַלֶעם״.

דֶער קֵייזֶער הָאט זִיךְ אֶנְגֶעזֶעטֶעט מִיט פִיעל צוּפְרִידֶענְהֵייט אונ הָאט מִיךְ בֶּעעֶהרְט מִיט טְהֵייעֶרֶע פְּרֶעזֶענְטֶער, אונ הָאט פָאר מַיינֶע אויגֶען גֶעקוּשְׁט דָאס גֶעזִיכְט פוּן מַיין פָאטֶער תֶּרַח, אוּנ הָאט אִיהם גֶעדַאנְקְט ווייל עֶר הָאט גֶעקְלוּגְט אויסְצוּטוישֶׁען מִיךְ מִיט אַ אַנְדֶער קִינְד, אונ הָאט מִיךְ נִישְׁט גֶעגֶעבֶּען צוּ דִיא טֵייטֶערְס. אויךְ הָאט עֶר מִיר דֶעם זֶעלְבֶּען טָאג גֶעגֶעבֶּען צְווייא פוּן זַיינֶע קְנֶאכְט, אֵיינֶער הֵייסְט „עוֹנִי״ אונ דֶער צְווייטֶער „אֱלִיעֶזֶר״. אויךְ דֶעם קֵייזֶערְס גְרויסֶע אונ קְלֵיינֶע הֶערְרֶען הָאבֶּען מִיר גֶעבְּרֶענְגְט פִיעל טְהֵייעֶרֶע פְּרֶעזֶענְטֶער אונ פִיעל זִילְבֶּערְנֶע אונ גָאלְדֶענֶע אַנְטִיקֶען, אונ פִיעל הָאבֶּען מַיין גֶעזִיכְט גֶעמָאהְלְט אִין

לילות בתוך כבשן האש ויוצא משם בשלום בלי כויה אחת, וביום המחרת שבתי לבית אבי עם שלש מאות איש אשר דבקו בי וסרו למשמעתי, ובהיכל אבי הגדול נאספו יום יום אלפי בני אדם, והוכחתי להם אמונת אלהי השמים ויקרת תפארתו, עדי עזבו את עצביהם וסרו מאליליהם, ויעבדו אתי יחד את אלהי האמת והצדק, אבי היש וההוה".

כל הדברים האלה דבר אברהם באזני משה איש האלהים, וישבע עונג גדול בשמעו אותם יוצאים כפנינים מפי ראש המאמינים, בשבתו על כסא רם ונשא בעדן הנשמות, וכראותו כי

א געשטאלט פון א געטליכען מאן וואס זיצט דריי טאג און דריי נאכט אין דעם פייערדיגען קאלכאויפען און ער געהט פון איהם ארויס בשלום אהן איין בראנד, און צו מארגענס בין איך צוריק אין מיין פאטערס הויז מיט דרייהונדערט מאן וואס האבען זיך אין מיר בעהעפט און זענען מיר געוועזען געהארכזאם. און אין מייגעם פאטערס גרויסען פאלאס האבען זיך טאגליך פערזאמעלט טויזענדער מענשען, און איך האב זייא ערקלעהרט דעם גלויבען אין דעם גאט פון דיא הימלען און זיין טהייער שוינהייט, ביז זייא האבען פערלאסט זייערע בילדער און זענען אוועק פון זייערע אבגאטטער, און האבען מיט מיר צוזאממען געדיענט דעם ריכטיגען און וואהרען גאט, דער פאטער פון יעדע זאך וואס געפונט זיך".

דיא אלע ווארטער האט אברהם געשפראכען אין דיא אויערען פון משה דער געטליכער מאן, און ער האט זיך אנגעזעטיגט מיט גרוים פערגעניגען העוענדיג וויא זייא געהען ארוים וויא פערלען פון דעם מויל פון דעם עלסטען פון דיא גלויבערס ווען ער איז זיך געזיטצען אויף א הויכע בעעהרטע שטוהל אין גן עדן פון דיא נשמות, און וויא ער האט געזעהען זיינע לעפצען פון מויל פערשלאסען, האט ער איהם ווידער געבעטען דאס ער

סגר דלתי פיו, הפציר בו עד מאד כי יוסיף לספר לו יתר תולדתו, והוא נאות לבקשתו ויאמר:

„ובהיותי בן שתים וחמשים שנה, שנתים אחר קדשתי את שם אלהים באש הכבשן, נפלה תרדמה עזה על המלך נמרוד בשבתו בהיכלו אשר בבבל הבירה, ויחלום והנה הוא עומד עם חילו הרב והעצום נגד הכבשן ערוכים בכל כלי קרב, ואיש כתמונתי וצלמי יוצא ברעם ורעש מתוך הכבשן, ויתיצב לפני המלך בחרב שלופה, עדי נבעת המלך מפני פניו, הטעורים כלפידים, וינס חיש מהר על נפשו, ובמרוצתו השליך האיש ההוא ביצה אחת גדולה על ראש המלך ונהפכה בהבקעה לנהר גדול רחב ידים, וכל חילו עם מרכבותיהם וכלי מלחמתם טבעו

זאלל איהם ווייטער ערצעהלען זיינע ביאגראפיע, אונ ער איז איינגעווילליגט געווארען צו זיינע ביטטע אונ האט געזאגט:

„אונ וויא איך בין אלט געווארען צווייאונפופציג יאהר, צוויא יאהר נאכדעם וויא איך האב נאמם נאהמען געהייליגט דורך דעם פייער פון קאלכאויפען, איז א שטארקער שלאף געפאללען אויף דעם קייזער נמרוד ווען ער איז געזעסען אין זיין פאלאס וואס איז אין זיין הויפטשטאדט בבל, אונ עס האט איהם געטרוימט דאס ער שטעהט מיט זיין פיעל אונ שטארק מיליטער געגען דעם קאלכ־אויפען געלאדענט מיט דעם גאנצען געוועהר, אונ איין מענש אין מיין געשטאלט אונ מיינע פיזיגנאמי געהט ארויס פון קאלכאויפען מיט שטארם אונ ראשונג, אונ ער האט זיך געגען קייזער געשטעלט מיט א אויסגעצויגענע שווערד, ביז דער קייזער איז דערשראקקען געווארען פאר זיין געזיכט וואס האט געפלאקערט וויא שטאל־קאטצען, אונ ער איז זעהר שנעלל אטלאפען מיט זיין לעבען, אונ אין זיין לויפען האט דער מענש געווארפען א גרויס איי אויף דעם קייזערס קאפף, אונ וויא דאס איי האט זיך צושפאלטען, איז עס פערקערט געווארען צו א גרויסען ברייטען טייך, אונ זיין גאנץ

כאבן במימיו העמוקים, ורק המלך עם שלשה אנשיו נמלטו בחפזון נמרץ, ובמנוסתו נתן המלך את עיניו על פני האנשים האלה אשר אתו, וירא והנה המה לבושים כלם מכלול ובגדי מלכות כמהו, וכאשר הביט המלך אחור, ראה והנה הביצה תמימה ושלמה כבראשונה וכל שבר אין בה, ואפרוח קטן יגיח מתוכה, וממהר לעוף ולהתיצב על ראש המלך, וינקר בחרטומו את עיניו ויכהו בעורון.

המלך הקיץ משנתו בחרון אף, ואימתו גדולה עד מאד, ובמצותו הובאו כל חכמיו לפניו, ויספר להם את חלומו בזרם דמעות ועצבון גדול. ויען אחד מחכמיו ואנוקי שמו, ויאמר:

מיליטער מיט זייערע רייטפערד און זייערע קריגסוואגען זענען אין זיינע טיפע וואסערן איינגעזונקען געווארען וויא א שטיין, נור דער קייזער מיט זיינע דרייא מענשען זענען זעהר שנעלל אטלאפען געווארען, און אין זיין אנטלויפען האט דער קייזער געבליקט מיט זיינע אויגען אויף דעם געזיכט פון דיא מענשען וואס זענען מיט איהם, האט ער געזעהען דאס זייא געהען אללע געקליידעט אין רייכע קייזערליכע קליידער וויא ער, און וויא דער קייזער האט אונטערזיך געקוקט, האט ער געזעהען אז דאס איי איז גאנץ גראדע וויא פריהער, און עס איז נישט אין איהם דעם מינדעסטין בראך, און א קליין פייגעלע קריכט פון איהר ארויס, און עס הייבט זיך צו פליהען און צו שטעללען זיך אויף דעם קייזערס קאפף, און מיט איהר שנאבעל האט זיא אויסגעשטאכען זיינע אויגען און האט איהם בלינד געמאכט.

דער קייזער האט זיך אויפגעכאפט פון זיין שלאף מיט צארן, און זיין שרעק איז זעהר גרויס געוועזען, און מיט זיין בעפעהל זענען אללע זיינע חכמים געברענגט געווארען פאר איהם, און ער האט פאר זייא ערצעהלט זיין חלום מיט א שטראם טרערין און גרויס טרויערקייט. און איינער פון זיינע חכמים וואס זיין נאהמען

„החלום הנורא הזה יגלה עתידות אברם בן תרח שר צבאך, מלכותך האדירה תפול באחרית הימים ביד יוצאי חלציו, וכל צבאותיך יטבעו בנחלי דם אשר ישפוך באין מציל, ואתה תכרות ברית עם שלשה מלכי ארץ להלחם נגדו ולהחליש גבורתו הנפלאה, ואז יגיח אפרוח אחד מזרעו, וינקר את עיניך, ויחשיך את עולמך עד עולם, והנה זה כחמשים ושתים שנה מעת אשר השכילו חכמיך להזהירך מפני תגרת יד אברם זה בעודנו ילד קטן, אך תרח בחירך מָעַל בך אז מַעַל גדול אשר לא יכופר לעולם, ועצתי עתה, כי תמהר לבקש תחבולות לספות נפש אברם בעוד יש לאל ידך, ותעזוב את חמלתך היתרה בעת

איז „אַנוּקי" האָט געענטפערט אונ געזאָגט: „דער שרעקליכער חלום וועט ענטדעקען דיא צוקונפטען פון אַברם דער זוהן פון דיין מאַרשאַל תרח, דיין שטאַרק קאָניגרייך וועט ענדע טאג אַריין פאַללען אין דיא האַנד פון זיינע קינדער, אונ דיין גאַנץ מיליטער וועללען איינזינקען אין דיא טיפען בלוט וואס ער וועט פערגיססען אהן רעטטונג, אונ דוא וועסט שליססען אַ פערבינדונג מיט דרייא קאָניגע פון דיא וועלט צו שטרייטען געגען איהם אונ צו פער־שוואַכען זיין וואונדערליכען מאַכט, דאַמאַלס וועט אַרויס קריכען אַ קליין פייגעלע פון זיינע קינדער, אונ ער וועט אויסשטאַכען דיינע אויגען, אונ וועט דיין וועלט פינסטער מאַכען אויף עוויג. אונ עס איז שוין צוויאונפופציג יאהר פון דיא צייט וואס דיינע קלוגע האָבען פערשטאַנען צוא וואָרנען דיך פאַר דיא שרעק פון דעם זעלבען אַברם'ס האַנד ווען ער איז נאָך אַ קליין קינד געוועזען, נור דיין אויסערוויילטער תרח האט דאַמאָלס אין דיר געפעלשט אַגרויס פעלשונג וואס עס וועט אימער נישט פערגעבען ווערין. אונ מיין יעצטיגער ראַטה איז דאס דוא זאָלסט זיך היילען צוא זוכען מיטלען צו טייטען דעם אַברם קוים דוא האָסט נאָך קרעפטען, אונ זאָלסט פערלאַססען דיין איבריג מיטלייד אין דיא צייט וואס

בזאת, אשר אתה וכל צבאותיך צפוים אלי הרג ואבדון, כי המלך המראה חמלתו בעת אשר נחוץ הוא להראות כעסו, הוא יותר אכזרי לעמו מהמלך אשר יתאכזר בעת אשר נחוץ הוא להראות חמלתו, ואתה מלכי יקירי! תפרוש כנפי חמלתך על אברם זה, אשר נולד על ברכי השטן להכחיד חלילה את שמך ושם מלכותך עם שם אזרחיך מן העולם, רמוס ברגליך ביצת צפעוני בטרם תחסמנה השמש ויצא ממנה שרף מעופף".

כל השרים והעבדים וכל החכמים אשר עמדו אז לפני המלך, ושמעו את הפתרון הנורא והמבהיל הזה, אחזתם רעדה גדולה, וקול בוכים התפרץ מלבם הכואב, עדי נפל המלך ארצה באין אונים ויתעלף, וכאשר הקימוהו הרופאים על רגליו וישב

דוא מיט דיין גאנץ מיליטער זענגען פֿאַרבּרייט צום טויט און פֿערלידונג, ווייל דער קייזער וואס ציינגט זיין ערבּאַרמקייט אין דיא צייט וואס ער ברויכט צייגען זיין צאָרן, איז מעהר אַכזר צו זיין פֿאָלק פון דעם קייזער וואס איז אַ אַכזר אין דיא צייט וואס ער ברויכט צייגען זיין ערבּאַרמקייט. און דוא טהייערער קייזער! דוא טוהסט פֿערשפּרייטען דיינע ערבּאַרמדיגע פֿליגעל אויף דעם אַבְרָם, וואס ער איז אויף דעם טייפֿעלס שויס געבוירען אוים צו מעקען, חלילה דיין נאהמען און דעם נאהמען פון דיין קאָניגרייך מיט דעם נאהמען פון דיינע בורגערס פון דיא וועלט. טרעט מיט דיינע פיס דאס שלאַנגען איי אייהדער דיא זונן טוהט עס אויסבריהען און עס געהט פון איהם אַרויס אַ פֿליהענדער שלאַנג".

אַללע הערען און קנאַכט אויך אַללע קלוגע וואס זענגען דאמאָלס געשטאַנגען פאר דעם קייזער, און האָבען געהערט דעם שרעקליכען און פֿאַרכטליכען פּתרון, האט זייא אָנגעכאַפּט אַגרויס ציטערניס, און פון זייער בעשמערצט האַרץ איז אַרויס אַ קלאָגענדיגע שטימע, ביז דער קייזער איז אויף דיא ערד געפאַללען אָהן קראַפטין און איז פֿערחלשט געוואָרען. און וויא דיא אַרצטע האָבען

לאיתנו, צוה את עבדיו לתפוש אותי חי ולהעמידני לפניו למען יראה בעיניו את מיתתי, כי ירא פן יונוהו עבדיו ויחליפוני פעם שנית באיש אחר. אולם אליעזר עבדי הנאמן אשר המלך נתן אותו לי במתנה, הוא שמע אז את המשפט המר אשר חרץ עלי המלך, וימהר להודיעני זאת בטרם באו עבדי המלך לתפשני, וברחתי אני ואליעזר אל בית נח, שמה מצאנו לנו מקום נאמן להסתר מעיני המרגלים אשר חפשו אותי ימים רבים, ותרח אבי בא יום יום אלי בלאט לראות את שלומי, כי מעט ראה בעיניו את הרוח וההצלה אשר העמיד לי אלהי מרום בהיותי ערום בתוך הכבשן הבוער, האמין בכל לבו ונפשו באלהי הצבאות,

---

איהם אויף זיינע פיס געשטעלט אונ איז צוריק צו זיינע קראפטען, האט ער בעפוילען זיינע קנעכט נוא האפען מיך לעבענדיג אונ שטעללען מיך פאר איהם דאס ער זאלל זעהען מיין טויט מיט זיינע אויגען, ווייל ער האט געשראקען דאס זיינע קנעכט זאללען איהם ניכט אבנארען אויסצוטוישען מיך דאס צווייטע מאהל מיט א צווייטען מענש, נור מיין עהרליכער קנעכט אליעזר וואס דער קייזער האט איהם מיר אוועק געגעבען אלס פרעזענט, ער האט גראדע דאמאלס געהערט דעם ביטערן פסק וואס דער קייזער האט אויף מיר ארויס געגעבען, אונ ער האט מיר דאס שנעלל בענאכ־ריכטעט איידער דעם קייזערס קנעכט זעננען געקוממען מיך הער־טירען, אונ איך מיט אליעזר זעננען אנטלאפען אין נח'ס וואהנונג אריין, דארט האבען מיר געפונגען פאר אונז א זיכער ארט צו בעהאלטען זיך פון דיא געהיים פאליציים אויגען וואס זייא האבען מיך פיעל טאג געזוכט, אונ מיין פאטער תרח איז צו מיר טעג־טאגליך געקוממען אין געהיים זעהען מיין בעשטאנד, ווייל פון דיא צייט וואס ער האט מיט זיינע אויגען געזעהען דעם רעטונג אונ בעשערמונג וואס דער הויכער גאט האט מיר צו געשטעלט ווען איך בין געוועזען נאקעט אין דעם ברענענדיגען קאלכאויפען, האט ער

והאלילים היו שנואים בעיניו אשר היו מעוננות זמן רב בעגני הבל ורעות רוח, ויעצתי לו אז לאמר:

„שמעני אבי וטוב לנו, הלא ידעת כי המלך וכל אנשיו מבקשים להרגני לעיני השמש, למה נתמהמה עוד בארץ הזאת בין פראים אלה, אשר עוד טחו עיניהם מראות גדולת אלהי העולם? תאמין לי כי לרגלי כבודך בבית המלכות תמות בלא עתך, ואחריתך תהיה מרה כלענה, יען שרים רבים ורוזנים עריצים מביטים עליך בעיני נחשים, וקנאתם עליך בוערת בקרבם כאש הכבשן, לכן שמעני נא אבי יקירי, הטה אזניך לעצתי הנכונה, ויחד נמהר ונלך בעוד מועד ארצה כנען, ארץ אשר יד

מִיט זַיין הַארְץ אוּנ גַייסְט גֶעגְלֵייבְּט אִין דֶעם גָאט פוּן אַלֶּע הֶערְ־שַׁאפְטֶען, אוּנ דִיא אָבְּגָאטטֶער זֶענֶען פֶערְפַיינְד גֶעוָועזֶען אִין זַיינֶע אוֹיגֶען וָואס זֶענֶען אַ לַאנְגֶע צַייט פֶערְוָואלְקֶענְט גֶעוָועזֶען מִיט דִיא נַארִישֶׁע אוּנ פּוּסְטֶע וָואלְקֶענְס, אוּנ אִיךְ הַאבּ אִיהם דַאמָאלְס מַיין רַאטה גֶעגֶעבֶּען אוּנ הָאבּ גֶעזָאגְט:

„הֶער מִיךְ צוּ פָאטֶער וֶועט אוּנְז גוּט זַיין, דוּא וֵוייסְט דָאךְ דָאס דֶער קֵייזֶער מִיט אַלֶע זַיינֶע מֶענְשֶׁען ווילֶען מִיךְ טֵייטֶען גֶעגֶען דִיא זוּנְן, צוּ וָואס זָאלֶען מִיר זִיךְ נָאךְ פֶערְזוֹימֶען אִין דֶעם לַאנְד צְווִישֶׁען דִיא ווִילְדֶע מֶענְשֶׁען, וָואס זֵייעֶרֶע אוֹיגֶען זֶענֶען נָאךְ פֶערְ־שְׁמִיעֶרְט נִיכְט צוּא זֶעהֶען דִיא גְרוֹיסְהֵייט פוּן דֶעם גָאט פוּן דִיא וֶועלְט? זָאלְסְט מִיר גְלֵייבֶּען דָאס דוּרְךְ דַיין עֶהרֶע אִין קֵייזֶערְלִיכֶען הוֹיף וֶועסְט דוּא פַאר דַיין צַייט שְׁטַארְבֶּען, אוּנ דַיין עֶנְדֶע וֶועט זַיין בִּיטטֶער ווִיא וֶוערְמוּט, ווַייל פִיעל גְרַאפִין אוּנ הֶעלְדִישֶׁע בַּארָאנֶען קוּקֶען אוֹיף דִיר מִיט שְׁלַאנְגֶען אוֹיגֶען אוּנ זֵייעֶר קִנְאָה אוֹיף דִיר בְּרֶענְט אִין זֵייא ווִיא דֶער פַייעֶר פוּן קַאלְכְאוֹיפֶען, דַארוּרְךְ זָאלְסְט דוּא מִיךְ טְהֵייעֶרֶער פָאטֶער צוּא הֶערִין, נֵייג דַיין אוֹיעֶר צוּ מַיין רִיכְטִיגֶען רַאטְה, אוּנ מִיר צוּזַאמֶען וֶועלֶען זִיךְ הַיילֶען אוּנ גֶעהְן קוֹים מִיר הָאבֶּען נָאךְ צַייט נָאךְ דֶעם לַאנְד כְּנַעַן, אַ לַאנְד וָואס

נמרוד החזקה והמגואלה בדם נקי לא תשלוט שמה, ואלהי השמים אשר הצילני מלהבות אש, הוא יסך עלי ועליך באברת חמלתו, וישליך הם על כל שטן לבל יגע בנו לרעה".

עצתי זאת הכתה לאט לאט שורש עמוק בלב אבי, והלכנו יחד ארצה כנען, ואת רעיונינו ומחשבותינו טהרנו מטומאת האלילים, ופנינו מקום לרעיונות קדושים ונעלים, להתבונן בפלאי היצירה ולהתחקות על שרשי עץ הדעת, והקטרתי את כל חלבי ודמי על מזבח אהבתי לאל קונה שמים וארץ, כמות שנאתי את הכבוד הכוזב, עד מאד געלה נפשי בתענוגי הבשר, סגולות מלכים ושרים היו כאין ואפס בעיני, וכל מגמתי היה להציל

נמרוד'ס שטארקע האנד וואס זיא איז בעשמוצט מיט אונשולדיג בלוט געוועלטיגט נישט דארט, אונ דער גאט פון הימעל וואס האט מיך גערעטעט פון דיא פלאממען פייער, ער וועט אויף מיר אונ אויף דיר שיטצען מיט זיינעם ערבארמדיגען פליגעל, אונ ער וועט ווארפען א שוויינעגים אויף יעדען טייפעל דאס ער זאלל אונז נישט אנרירען צום שלעכטען".

דער ראטה האט לאנגזאם אריין געשלאגען א ווארצעל טיף אין מיין פאטערס הארץ, אונ מיר ביידע זיינען געגאנגען נאך דעם לאנד כנען, אונ מיר האבען אונזערע געדאנקען גערייניגט פון דיא אבגעטטערס אונווירדיגקייט, אונ מיר האבען געמאכט א ארט פאר היילינע אונ הויכע געדאנקען, אריין צו קלערען אין דיא וואונדער פון דיא נאטור, אונ צו טיפען זיך אויף דיא ווארצלען פון דעם וויסענשאפטליכען בוים, אונ איך האב געאפפערט מיין גאנץ שמאלץ אונ בלוט אויף דעם מזבח פון מיין ליעבשאפט צוא דעם גאט וואס האט געקויפט הימעל אונ ערד, דיא פאלשע עהרע האב איך פיינד געהאט וויא דעם טויט, מיין גייסט האט זעהר פערמאוסט דיא קערפערליכע פערגעניגענס, דיא מהייעדקייטען פון דיא מאנארכען אונ גראפין זיינען אין מיינע אויגען געוועזען וויא

את העורים מחשכת האלילים, ולהטותם אל האמונה הישרה, אמונת שדי, הרודה בכל היצורים ברב חמלה וחנינה, וממרום ישקיף להחיות גם נפשות התולעים הנרמסים תחת רגלי בני אדם. וגם שרה אשתי הלכה בדרך הישר זה, ושנינו חפשנו ומצאנו תחבולות ועצות שונות, להטות אלפי עובדי אלילים לאמונת אלהים, וגם ראו בעיניהם הרבה פעמים את הישועות הרבות אשר הפליא עשות לנו, עדי שמו כתר מלכות בראשי והקדישו את שמי בכל הארץ, ואני לא נתתי להגאוה הארורה להתגנב באחד מחדרי לבבי, והייתי נכון בכל עת למות על קדושת שם אלהי, והייתי איתן בכל הנסיונות אשר נסה אלהים אותי, עדי

גארנישט, אונ מיין גאנץ שטרעבען איז געוועזען צו רעטטען דיא בלינדע פון דעם פינסטערניס פון דיא אבגאטטער · אונ זייא צוא ברענגען צו דעם ריכטיגען גלויבען, דאס גלויבען פון אלמעכטיגען גאט , וואס רעגיערט אויף אללע בעשעפעניססען מיט פיעל ערבארמקייט אונ גנאדע; אונ ער קוקט פון הימעל צו ערנעהרען אויך דעם לעבהאפט פון דיא ווארם וואס זייא ווערין צו טרעטען אונטער דיא מענשענס פים, אונ אויך מיינע פרויא שרה איז אין דעם ריכטיגען וועג געגאנגען, אונ מיר ביידע האבען געזוכט אויך געפונען מיטלען אונ פערשידענע עצות, צו נייגען טויזענדער געטצענדיגערס צום דעם גאטליכען גלויבען, אונ זייא האבען אויך פיעל מאהל געזעהען מיט זייערע אויגען דיא פיעל הילפע וואס ער האט געטוהען וואונדערליך צוא אונז, ביז מען האט א קייזערליכע קרוין ארויף געלייגט אויף מיין קאפף. אונ זייא האבען מיין נאהמען פערהייליגט אויף דיא גאנצע וועלט, אונ איך האב דעם פער־פלוכטען שטאלץ נישט געלאסט ער זאלל זיך פערגנבענען אין איינעם פון מיין הארצענס קאממערין, אונ איך בין צו יעדע צייט פארברייט געוועזען געמייט צו ווערין פאר דעם הייליגקייט פון מיין גאטס נאהמען אונ איך בין פעסט געוועזען ביא אללע פרובען וואס גאט

בקשתי להקריב לפניו את יצחק בני יחידי לו לעולה, ואחרי מלאתי את משלחתי בארץ, לקחני אלהים לעולם הנשמות זה, להשיב לי את גמולי, ולשלם משכורתי.

ואתה משה בן עמרם, שורק נחמד מצאצאי, קח נא ממני את תודתי על אשר השכלת לעזוב את היכל המלך פרעה, אשר בקש להוריש לך את כסא מלכותו ולתת את כתר ממשלתו על ראשך, ואת חלציך אזרת בעוז וחיל, לכבם נפשות צאצאי מכתמי טומאות מצרים, ולהורישם תורה יקרה ומאד נעלה, אשר היא כנחל נובע חכמה ודעת עליון, תבונה ויראת שדי, לבעבור יעצרו כח ויעלו על ידה מעלה מעלה על סלם העליון, ולהיות

האט מיך פרובירט, ביז איך האב פאר איהם געוואלט אפפערן מיין איינציגען זוהן אלס אפפער, אונ נאכדעם וויא איך האב ערפילט דיא זאך וואס איך בין צו ליעב איהם אויף דיא וועלט געשיקט געווארען, האט מיך גאט גענוממען אויף דיא זעעליגע וועלט, צו געבען מיר מיין לוין אונ בעצאהלען מיין שכר.

אונ דוא משה עמרם'ס זוהן, גליקליגע צווייג פון מיינע קינדער, נעם גוטיגסט פון מיר מיין דאנק ווייל דוא האסט פער־שטאנען צו פערלאססען דעם פאלאס פון דעם קייזער פרעה, וואס ער האט דיר געוואלט מאכען ארבען זיינע קייזערליכע שטוהל אונ אויף דיין קאפף געבען דיא קרוין פון זיין רעגירונג, אונ דוא האסט אונטערגעגארטעלט דיינע גלידער מיט מוטה אונ שטארקיים, אוים צו וואשען דיא זעעלעם פון מיינע קינדער פון דיא עגיפטישע אונ־ווירדיגע פלעקען, אונ זייא מאכען ארבען א טהייערע אונ זעהר א געהויבענע תורה, וואס זיא איז וויא א טייך וואס פליסט קלוגהייט אונ א גאטליך פערשטאנד, ערפארשטונגען אונ דיא פארכט פאר דעם אלמעכטיגען גאט, דאס זייא זאללען בעזיטצען קראפטען אונ זאללען דורך איהר אויפגעהן העכער העכער אויף דיא גאטליכע לייטער, אונ צו זיין צווישען דיא ווילדע פעלקער וואס דיענען דיא

בין העמים הפראים עובדי האלילים כיונה יפה ונאיה בין עורבים שחורים ואכזרים, ולהוליד על ברכיו נביאים וחוזים צדיקים וישרים, האוחזים בידיהם מפתחות שערי היצירה, חזק ואמץ משה אהובי! כי ה' עמך.

כאשר כלה אברהם לדבר את הדברים האלה, ירד ענן והבדיל בינו ובין משה, והמלאך מהר ואחז בימינו ויביאהו אל היכל אחר, אשר כל לשון וכל שפה תיעף לתאר את יפיו והדרו, וכאשר יגיע המועד ונשמתך דניאל איש חמודות תבא שמה ותראה את יפי ההיכל הזה, אז תודה כי כל היכלי המלכים האדירים וארמנות הנסיכים הם כארות סוסים נגדו. בו יושב יוסף בן יעקב על כסא זהב המשובץ בכל אבני חן, ופניו מאירים

אבגאטמער, וויא א שיינע הערליכע טויב צווישען שווארצע בייזע קרוהען. אונ געבירען אויף זיינע שויס נביאים אונ גייסטליכע צדיקים אונ פראמע, וואס זייא האלטען אין זייערע האנד דיא שליסלען פון דיא נאטורוואונדערליכע טויערן. שטארק אונ פעסטיג דיך ליעבער משה! דען גאט איז מיט דיר.

וויא אברהם האט געענדיגט צו ריידען זיינע ווארטער, איז ארונטער א וואלקען אונ האט געמאכט א צווישענשייד צווישען איהם אונ צווישען משה'ן, אונ דער מלאך האט זיך געהיילט אונ האט אנגעהאפט זיינע רעכטע האנד אונ האט איהם געבראכט אין א אנדערן פאלאס אריין, וואס יעדע צונג אונ יעדע לעפץ ווערט פערמידעט ווערין אבצושילדערן זיין שוינהייט אונ הערליכקייט, אונ ווען עס ווערט קוממען דיא צייט אונ דיינע זעעלע, גלוסטיגער דניאל! ווערט אהין קוממען, אונ זיא ווערט זעהען דאס שוינהייט פון דעם פאלאס, ווערסט דוא דאמאלס מודה זיין דאס אללע פאלאסען פון דיא שטארקסטע קעניגע אונ דיא פאלאסען פון דיא מאנארכען זענגען געגען איהם וויא דיא שטאללען פון דיא פערד. אין איהם זיצט יוסף יעקב'ס זוהן אויף איינע גאלדענע שטוהל בעזעצט מיט

כהילל בן שחר, ומשה השתומם על יפיו עד מאד וישאלהו אם יתן לו רשיון לשאול מפיו שאלות אחדות, ואחרי נתן לו רשיוז, פער משה את פיו ברב כבוד ויאמר:

„מדוע שנאת את אחיך בני אביך הישר באדם, ובקשת תמיד להבאיש את ריחם בעלילות שונות בעיני אביהם?"

ויען יוסף ויאמר: „לא משנאתי אותם ספרתי באזני אבי עלילות אחי, רק מאהבתי אותם אהבה עזה, אהבה זכה ומהורה, ודמיתי כי אבי הגדול בענקים יהיה רופא נאמן לרפוא את מחלות נפשם, פעמים רבות חפצתי עד מאד לסגור את דלתי פי, מבלי הגד לאבי שמץ דבר מתהלוכותיהם אשר לא ישרו

אַלֶע מְהֵייעֶרֶע שְׁטֵייגֶער, אוּנ זַיין גֶעזִיכְט לַייכְט וְויא דֶער לִיכְטִיגֶער מָארְגֶענְשְׁטֶערְן. אוּנ משֶׁה הָאט זִיךְ זֶעהר פֶערְוואוּנְדֶערְט אויף זַיין שׁוינְהֵייט אוּנ הָאט אִיהם גֶעפְרֶעגְט אויב עֶר גִיבְּט אִיהם אַ עֶרְלויבְּנִיס צוּ פְרֶעגֶען אֵייניגֶע פְרַאגֶען פוּן זַיין מויל, אוּנ וְויא עֶר הָאט אִיהם עֶרְלויבְּט, הָאט משֶׁה זַיין מוּנְד גֶעעֶפִינְט מִיט פִיעל עֶהרֶע אוּנ גֶעזָאגְט:

„פַאר וָואס הָאסְט דוּא פַיינְד גֶעהַאט דַיינֶע בְּרִידֶער דִיא קִינְדֶער פוּן דַיין עֶהרְלִיכֶען פָאטֶער, אוּנ דוּא הָאסְט אִימֶער גֶעזוּכְט צוּ פֶערְנִיכְטֶען זֵייעֶר גֶעשְׁמַאק מִיט פֶערְשִׁידֶענֶע בִּלְבּוּלִים אִין זֵייעֶר פָאטֶערְס אויגֶען?"

יוסף הָאט גֶעעֶנְטְפֶערְט אוּנ גֶעזָאגְט: „נִישְׁט פוּן מַיין פַיינְדְ־שַׁאפְט צוּ זֵייא הָאבּ אִיךְ עֶרְצֶעהלְט אִין מַיין פָאטֶערְס אויעֶרֶן מַיינֶע בְּרִידֶערְס מַעֲשִׂים, נוּר דוּרְךְ מַיין לִיעבְּשַׁאפְט צוּ זֵייא, אַ שְׁטַארְקֶע לִיעבֶּע, אַ רֵיינֶע אוּנ קְלָאהרֶע לִיעבֶּע, אוּנ אִיךְ הָאבּ גֶערֶעכֶענְט דָאס מַיין פָאטֶער וָואס עֶר אִיז גְרוֹיס צְווִישֶׁען דִיא הֶעלְדֶען, עֶר וֶועט זַיין אַ עֶהרְלִיכֶער אֶרְצְט צוּ הֵיילֶען דִיא קְרַאנְקְהֵייטֶען פוּן זֵייעֶר גֵייסְט. פִיעל מָאהל הָאבּ אִיךְ זֶעהר גֶערְן גֶעוָואלְט פֶערְשְׁלִיסֶען דִיא לֶעפְּצֶען פוּן מַיין מויל, דָאס אִיךְ זָאלל נִישְׁט זָאגֶען מַיין פָאטֶער דָאס מִינְדֶעסְטֶע וָוארְט פוּן זֵייעֶרֶע גַאנְגֶע וָואס זֶענֶען נִישְׁט גֶעפֶעלֶען אִין מַיינֶע

בעיני. אך כמו יד מן השמים פתחה בחזקה את שפתי, ונאלצתי לגלות אוזן אבי מכל הנעשה עמהם, גם הצליח אבי להרחיקם פעמים רבות מנתיבות עקלקלות, ולהטותם על ידי אל הדרך הישר אשר ראו בו ברכה רבה".

ויוסף משה וישאל: „למה שמת כל מעינך לפאר את גויתך בבגדי חמודות וליפות את פניך ומקלעות שערותיך, הלא בגלל זאת נפלת כמעט קט בתוך הרשת הרעה אשר פורה אשת פוטיפר לרגליך, והמות עמד נגד פניך להאבידך ולהורידך דומה ברב דופי וכלמה?"

ויען יוסף ויאמר: „מה מאד יגדל הרון אף המלך, אם יראה את תבניתו העומדת בראש הוצות והיא מטונפה ומלוכלכה,

---

אויגען, נור וויא א האנד פון הימעל האט מיט געוואלד געעפינט מיינע לעפצען, אונ איך בין געצווינגען געוועזען צו ענטדעקקען מיין פאטערס אויער אללעס וואס עס איז מיט זייא געשעהען. אויך האט מיין פאטער געגליקט צו פערוויינערן זייא פיעל מאהל פון קרומען וועג, אונ בייגען זייא צו דעם ריכטיגען וועג וואס זייא האבען אין איהם א וויכטיגע ברכה געזעהען".

אונ משה האט נאך מעהר געפרעגט: „צו וואס האסט דוא אריין געטוהען דיין גאנצען געדאנק צו בעשיינען דיין קערפער מיט גלוסטיגע קליידער אונ צוא פערפוטצען דיין געזיכט אונ דיינע געפלאכטענע האאר, דוא ביסט דאך בענויא געפאללען צו ליעב דעם אין דיא שלעכטע נעטץ וואס פוטיפר'ס פרויא האט פאר דיינע פים פערשפרייט, אונ דער טויט איז געשטאנדען געגען דיין געזיכט צו פערלירען דיך אונ ברענגען דיך אין גראבען מיט פיעל שמוטץ אונ שאנדע?"

אונ יוסף האט געענטפערט אונ געזאגט: „וויא פערגרעסערט וועט דעם קייזערס צארן ווערין, ווען ער וועט זעהען דאס זיין בילד וואס שטעהט אויף דיא הויפטגאססען איז בעשמוצט אונ פער-

כן מה מאד יקצוף אדון היצירה בראותו כי האנשים הנבראים בצלמו משחיתים הודו במלבושים מגואלים וישחירו יפיו, ובגלל זאת תשמח הנפש בהדרת הגויה ותתעצב אם היא מגואלה, וגם אשת פוטיפר לא נתגה עיניה על בגדי החמודות, כי יתר העבדים אשר סרו למשמעתה היו לבושים הוד והדר כמוני, אך יפי תארי והוד תבניתי הקדיחו אש מתלקחת בקרבה, וגם היא היתה אשה חכמה ומלומדת עד מאד, ובעלה היה נבער מדעת ודע מעללים, לכן בחלה נפשה בו ובתהלוכותיו הרעות, ותבחר בי, ופעם אחת אמרה לי בשבועה, כי ראתה בחכמת מערכת הכוכבים כי תלד בן ממני, וגודל אמונתה במערכת המזלות הוליכתה שולל ותט מן הדרך הישר״.

אוּנֶרייניגְט? אַזוֹיא אוֹיךְ וִויא וֶועט צֶערְנֶען דֶער הֶערר פוּן דִיא בַּאשׁוּר וֶוען עֶר וֶועט זֶעהֶען דָאס דִיא מֶענְשֶׁען וָואס זַייא זֶענְגֶען בֶּעשַׁאפֶען גֶעוָוארֶען אִין זַיין פָארְם פֶערְדֶערְבֶּען זַיין שׁוֹינְהַייט מִיט בֶּעשְׁמוּצְטֶע קְלֵיידֶער אוּנ פֶערְשְׁוַוארְצֶען זַיין הֶערְלִיכְקַייט, אוּנ דוּרְךְ דֶעם פְרֵייד זִיךְ דִיא זֶעלֶע מִיט אִיהר קֶערְפֶּערְס שׁוֹינְהַייט אוּנ זִיא טְרוֹיעֶרְט וֶוען עֶר אִיז בֶּעשְׁמוּצְט. אוּנ אוֹיךְ פוֹטִיפַר'ס פְרוֹיא הָאט נִישְׁט גֶעגֶעבֶּען אִיהרֶע אוֹיגֶען אוֹיף מַיינֶע גְלוּסְטִיגֶע קְלֵיידֶער, וַוייל דִיא אַנְדֶערֶע קְנֶעכְט וָואס הָאבֶּען צוּא אִיהר גֶעהֶערְט זֶענֶען גֶעוֶועזֶען שֵׁיין אוּנ הֶערְלִיךְ גֶעקְלֵיידֶעט וִויא אִיךְ, נוּר מַיין שֵׁיין גֶעשְׁטַאלְט אוּנ מַיינֶע הֶערְלִיכֶע פִיזִיגְנָאמִי הָאבֶּען אִין אִיהר אָנְגֶעצִינְדֶען אַ פְלַאם פַייעֶר, אוּנ זִיא אִיז אוֹיךְ גֶעוֶועזֶען זֶעהר אַ קְלוּגֶע אוּנ גֶעלֶערְנְטֶע פְרוֹיא, אוּנ אִיהר מַאן אִיז גֶעוֶועזֶען לֶעהר פוּן בִּילְדוּנְג אוּנ אַ שְׁלֶעכְטֶער כַאַרַאקְטֶער, דַאדוּרְךְ הָאט אִיהר גֶייסְט אִיהם פֶערְאוּנְווִירְדִיגְט מִיט זַיינֶע פִירוּנְגֶען, אוּנ זִיא הָאט מִיךְ אוֹיסֶערְוֶועהְלְט. אוּנ זִיא הָאט מִיר אַיינְמָאהל גֶעזָאגְט אוּנ גֶעשְׁוָואהרֶען. דָאס זִיא הָאט גֶעזֶעהֶען דוּרְךְ דִיא אַסְטְרָאנָאמִישֶׁע קוּנְסְט דָאס זִיא וֶועט פוּן מִיר הָאבֶּען אַ זוּהְן, אוּנ אִיהר גְרוֹיס גְלוֹיבֶּען אִין דִיא קָאמֶעטֶין הָאט זִיא שְׁלֶעכְט פֶּעקְ

וישאלהו משה עוד ויאמר: „מדוע לא נכמרו רחמיך על אביך הזקן אשר כהו עיניו מבכי עליך, ושנים רבות לא הודעת אותו כי הנך בחיים, ויצאת מבית האסורים למלוך, וההצלחה עומדת כסוכנת לימינך?"

ויצטדק יוסף בשפתו הנאוה והנעימה כנופת, ויאמר: „אם אמנם כי העצב הוא תמיד כרקב בעצמות המתעצב, ורבים חללים מפיל היגון בכל דור ודור, אולם הכעס הוא חרב יותר מרוטה ויותר חדה ושנונה ממנו. העצב הכה באלפיו והכעס ברבבותיו, לכן יראתי וזחלתי פן בהודע לאבי החלש ורפה אונים הנבלה הגדולה והשערוריה האכזריה אשר זדו אחי לעשות עמדי, וכי דקרו בערמה את כתנתי וטבלוה בדם בהמה, להונות אותו,

---

פיערט, אונ זיא איז אַוועק פון ריכטיגען וועג".

אונ משה האָט איהם נאָך געפרעגט אונ געזאָגט: „פאַר וואָס האָט זיך דיין ערבאַרמקייט נישט דערוואַרעמט אויף דיין אַלטען פאָטער וואָס זיינע אויגען זענען דונקעל געוואָרען דורך זיין וויינען אויף דיר, אונ דוא האָסט איהם פיעל יאָהרען נישט בענאַכריכטעט דאָס דוא לעבסט, אונ דוא ביסט אַרויס פון קערקער קיניגען, אונ דאָס גליק שטעהט וויא אַ קעגבספרויא צו דיינע רעכטע האַנד?"

אונ יוסף האָט זיך פערטיידיגט מיט זיין צונג דיא שיינע אונ זיסע וויא האָניג, אונ האָט געזאָגט: „אויבוואָהל דאָס טרויערקייט איז אימער וויא אַ וואָרם אין דעם טרויעריגענס ביינער, אונ פיעל דערשלאָגענע מאַכט דער טרויער פאַללען אין יעדען דור, אָבער דער צאָרן איז נאָך מעהר אַ שאַרפע אונ געשליפענע שווערד פאַר איהם, דער טרויער האָט געשלאָגען אין דיא טויזענדער אונ דער צאָרן אין דיא צעהנטויזענדער, דאדורך האָב איך געאַנגסט אונ געשראָקען פיליכט ווען מיין שוואַכער אונ ליידענדער פאָטער וועט געוואָהר ווערין פון דיא גרויסע שאַנדע אונ דער בייזער פערברעך וואָס מיינע ברידער האָבען מיט מיר פלייסיג געטוהען. דאָס זייא האָבען מיט

כי חיה שובבה אכלתני, אז התעורר בקרבו כעס נמרץ וחמה עזה גדולה ונוראה עליהם והיא שמה קץ לחייו, פעמים רבות נדדה שנתי מעיני, ועל משכבי בלילות חפשתי ובקשתי מאין הפוגות עצות ותחבולות שונות, להאיר עיני אבי בבשורה יקרה משיבת נפש, כי עודני חי, וכי מלכות מצרים מסורה בידי. פעם אחת לא יכולתי להתאפק, וערכתי עד מהרה אגרת לאבי, אך מה יכולתי עשות כי כמו יד נעלמה הציתה אש והשרוף את האגרת לאפר, אז האמנתי כי רצון שדי הוא, להעלים זאת מאבי מסוד הכמוס עמדו. בכל יום ויום הודיעוני פקידי משלומו וממעמדו; פעמים בשבוע פזר פקידי שקלי כסף וזהב בסתר בתוך

פֿאַלשקייט מיין העמד צו שטאַבען אונ האָבען עם איינגעטונקען אין בהמה'ש בלוט, אָב צו נאַרען איהם דאָס אַ ווילדע טהיער האָט מיך אויפגעפרעססען, דאַמאָלס וואָלט זיך אין איהם דערוועקט אַ אומ־נאַטירליכער צאָרן אונ אַגרויסער שרעקליכער כּעס אויף זייא, וואָס דאָס וואָלט מיט זיין לעבען אַ ענדע געמאַכט. פיעל מאהל איז מיין שלאָף אַוועק פון מיינע אויגען, אונ ביי נאַכט אויף מיין געלעגער האָב איך געזוכט אונ געגראָבען אָהן אויפהער עצות אונ פערשידענע מיטלען צו בעלייכטען מיין פאָטערס אויגען מיט אַ טהייערע בשורה וואָס וועט זיין גייסט דערקוויקען, דאָס איך לעב נאָך, אונ דאָס עגיפּטישע קאָניגרייך איז איבערגעגעבען אין מיינע האַנד, איך האָב מיך איינמאָהל נישט געקאָנט איינהאַלטען, אונ האָב שנעלל פאַר־בּרייט אַ בּריעף צו מיין פאָטער, נור וואָס האָב איך דען געקאָנט מאַכען ווען אַזויא ווייא אַ פערהוילטע האַנד האָט אָנגעצינדען אַ פייער אונ האָט דעם בּריעף פערברענט וויא אַש, דאַמאָלס האָב איך געגלייבט דאָס דער ווילען פון אַלמעכטיגען גאָט איז, צו פערהוילען דאָס פון מיין פאָטער, דורך דיא אורזאַכע וואָס איז בייא איהם פערשלאָססען. יעדען טאָג האָבען מיינע בעאַמטע מיר בענאַכריכט פון זיין פריידענהייט אונ זיין בעשטאַנד. צווייא מאָהל וואָכענטליך

החור אשר בדלת ביתו, ולא ידע מי הוא המפזר. פעם אחת שלחתי צַיָר מהולל ויצייר מרחוק את תמונת אבי, להרגיע בה את רוחי הסוער בקרבי וכוסף לראותו. ואחרי כל זאת לא ידעתי מנוחה, וקמתי בחצי הלילה ממשכבי לערוך אליו אגרת אחרת, ואז נראתה אלי תמונת רחל אמי, ותאמר: „אנכי שלוחה אליך ממרום בני מחמדי! להזהירך ולהודיעך, כי רצון אל אמת הוא לכסות הדבר ולהעלימו, עדי יגלה לך על ידי מלאכו לשמח את בעלי בבשורה זו". ובשמעי זאת אחזתני פלצות ומאד יראתי לעבור את מצות אלהי".

המלאך אחז בזרועות משה ונשא אותו אל גן אחד אשר

האט מיין עלטסטער געשיט זילבערגעלד דורך דעם לאך וואס איז אין דיא טיער פון זיין שטוב, אונ ער האט נישט געוואוסט ווער איז דער שיטטער. איינמאהל האב איך א בערוהמטען מאהלער געשיקט אונ פון ווייטענס האט ער געמאהלט מיין פאטערס בילד צוא בערוהיגען מיט איהם מיין גייסט וואס האט געשטארמט אין מיר אונ געגלוסט צו זעהען איהם. אונ נאכדעם אללעם האב איך פון קיינע רוהע געוואוסט, אונ בין האלבע נאכט אויפגעשטאנען פון מיין געלעגער צו שרייבען א צווייטען בריעף צו מיין פאטער, אונ דאמאלס האט זיך צו מיר בעוויזען מיינע מוטער רחל'ס געשטאלט, אונ זיא האט געזאגט: „איך בין צו דיר גלוסטיגער זוהן געשיקט געווארען צו ווארנען דיך אונ געבען דיר צו וויסען, דאס דער פערלאנג פון דעם וואהרען גאט איז צו פערהוילען דיא זאך אונ צו פערבארגען זיא, ביז ער וועט דיר ענטדעקין דורך זיין מלאך דאס דוא זאלסט מיין מאן דערפרייען מיט דיא בשורה". אונ וויא איך האב דאס געהערט האט מיך אנגעהאפט א ציטערניס אונ האב זעהר געשראקען אבצוטרעטין פון מיין גאטס פערלאנג".

דער מלאך האט אנגענומען משה'ס אָרעמעס אונ האט איהם געטראגען אין א גארטען וואס אויף דיא קערפערליכע וועלט גיבט

אין על עולם־הגויות משלו, ריח הכרמל והשרון הוא כאין נגד ריחו הנעים, וכל פה ייעף ולא יעצור כח לתאר הדרו ויפיו, ועל כסא זהב משובץ כלו באבני ספיר וברקת הרבה אין מספר, יושב עמרם אבי משה וקרני אור נוצצות מפניו הנאוים. משה השתחוה ויקוד לפניו בכבוד גדול, ואחרי כן פער עמרם את פיו ויאמר: „ידעתי בני מחמדי ידעתי כי באת הנה לקחת התורה בעד אחיך הנבערים מדעת קדושים, אשר היו רתומים כסוסים ברכבי פרעה, ואלמדך מעט בינה במה תצליח את דרכיך ותאשר דרכי עמך.

דע כי החכמה הטהורה היא עצם החמלה, ועצם החמלה הוא עצם אלוה, ולכן כל חכם ונבון אשר נמצא בקרבו שמץ

נישט זיין גליכען, דער געשמאק פון דעם כרמל און שרון איז וויא גארנישט געגען זיין זיסען געשמאק, און יעדעס מויל וועט פערמידעט ווערין און עס וועט נישט האבען קראפטין אב צו שילדערן זיין הערליכקייט און זיין שוינהייט. און אויף א גאלדענע שטוהל בעזעצט מיט רובינען און סאפירען אהן א צאהל, זיצט זיך משה'ס פאטער עמרם, און ליכטיגע שטראהלען בלאשטשען פון זיין הערליך געזיכט. משה האט זיך פאר איהם געבוקט און געקניעט מיט גרויס עהרע, און נאכדעם האט עמרם זיין מויל געעפינט און געזאגט: „איך ווייס מיין גליסטיגער זוהן איך ווייס דאס דוא ביסט דא אהער געקומען געממען דיא תורה פאר דיינע ברידער וואס זענען לעהר פון דיא היילינעם פערשטאנד, וואס זייא זעננען געשפאנט געוועזען אין פרעה'ס רייטוועגען, און איך וועל דיך לערנען א ביסעל פערשטאנד מיט וואס דוא וועסט בעגליקקען דיינע וועגען און דוא וועסט גליקליך מאכען דיא וועגען פון דיין פאלק.

דוא זאלסט וויססען דאס דיא ריינע חכמה איז דאס ערבארמקייט אליין, און דאס ערבארמקייט אליין איז דאס גאטהייט אליין. דאדורך יעדער חכם און פערשטאנדליכער מאן וואס עס געפונט זיך אין איהם א ביססעל צארן און בייזהייט, איז א ריכטיגער

בעס וחמה, הוא אות נאמן כי חכמתו איננה עוד מזוקקה וצרופה מכל סיגי הבערות ובדילי הסכלות, והחכם אשר הכעס הוא רחוק ממנו ואליו לא יגיע, הוא חכם אמת אשר רוח אלוה נכון לפעמו, ועיניו טהורות ובלתי מעוננות, ויש בו יכולת לראות עתידות ולדעת נעלמות. ולכן שמעני בני מחמדי והטה אזניך להפצרת אביך המשתוקק לראות הצלחתך, אם תראה בעיניך אנשים רעים וחטאים הממרים את פיך ואת ערפם יקשיחו נגדך, תדע להביט עליהם בעיני חמלה וחנינה, כאשר יביט הרופא הישר על החולה במחלת הגו ומבקש רפאות ומזור למענו. כי הכועס והמתאכזר על הרשעים והחטאים ומתמלא עליהם זעם ועברה, הוא כרופא

צייכֶען דאס זַיינֶע חָכְמָה אִיז נָאךְ נִישְׁט אויסְגֶעלַייטֶערְט אוּנ אויסְגֶערֵיינִיגְט פוּן אַלֶע אוּנְרֵיינִקֵייטֶען פוּן דוּמְהֵייט אוּנ נַארִישֶׁען שְׁמוּטְץ. אוּנ דֶער חָכָם וָואס דֶער כַּעַס אִיז פוּן אִיהם וַוייט אוּנ עֶר קוּמְט נִישְׁט צוּ אִיהם, דֶער אִיז ווִירְקְלִיךְ אַ רִיכְטִיגֶער חָכָם וָואס דֶער גָאטְלִיכֶער גֵייסְט אִיז פָארְבְּרֵייט צוּ קְלַאפֶּען אִין אִיהם, אוּנ זַיינֶע אויגֶען זֶענֶען רֵיין אוּנ נִישְׁט פֶערְדוּנְקֶעלְט, אוּנ עֶר פֶערְמָאגְט קְרֶאפְטִין צוּא זֶעהֶען וָואס עֶס וֶועט קוּמֶען, אוּנ צוּא וִויסֶען פֶערְבָּארְגֶענֶע זַאכֶען. דַארוּרְךְ הָארְךְ מִיר צוּ גְלוּסְטִיגֶער זוּהְן אוּנ נֵייג דַיין אויעֶר צוּ דֶעם גֶעבֶּעט פוּן דַיין פָאטֶער וָואס גְלוּסְט צוּ זֶעהֶען דַיין גְלִיק. וֶוען דוּא וֶועסְט זֶעהֶען מִיט דַיינֶע אויגֶען שְׁלֶעכְטֶע אוּנ זִינְדִיגֶע מֶענְשֶׁען וָואס זֶענֶען נִישְׁט גֶעהָארְכְזַאם צוּ דִיר אוּנ מַאכֶען הַארְט זֵייעֶר נַאקֶען גֶעגֶען דִיר, זָאלְסְט דוּא פֶערְשְׁטֶעהְן צוּ קוּקֶען אויף זֵייא מִיט עֶרְבַּארְמְדִיגֶע אוּנ לֵייטְזֶעלִיגֶע אויגֶען, גְלַייךְ וִויא דֶער עֶהְרְלִיכֶער דָאקְטָאר קוּקְט אויף דֶעם וָואס אִיז קְרַאנְק אויף אַ קֶערְפֶּערְלִיכֶע קְרַאנְקְהֵייט אוּנ זוּכְט פַאר אִיהם אַ הֵיילוּנְג אוּנ אַ מֶעדִיצִין. וַוייל דֶער וָואס צָערְנְט אוּנ אִיז אַ אַכְזָר אויף רְשָׁעִים אוּנ זִינְדִיגֶע אוּנ עֶר וֶוערְט אויף זֵייא פוּהל מִיט צָארְן אוּנ בֵּייזְהֵייט, דֶער אִיז וִויא אַ גֶאטְצִין־אַרְצְט וָואס

אליל הבועס על ההולה העוזב מעדני מלך ואוכל לחם יבש ופת מגואל ומלוכלך ברפש וטיט, יען קבתו נשחתה ואבדה הכשרון הראוי, כן נפש החטאים נשחתה ובעיניה המעוננות בעונני התאות הרעות, היא רואה את החוחים כשושנים והפרחים כקמשונים, הסלונים והקוצים כהדסים והחבצלות כמו ברקנים. ואם תשמע לעצתי ואת אז תמצא חן גדול בעיני אחיך, וכצאן אחר רועה נאמן ילכו בעקבותיך, וחיתה נפשי פה בגללך"

עמרם כלה דבריו אלה אשר הכו שורש בלב משה בנו. ויען כי פקידי המלך הולכים אליך, דניאל יקירי נאלץ אנכי לעזבך, ולא אוכל לספר לך עתה את הכבוד אשר עשו הצדיקים

צערנט אויף דעם קראנקען וואס ער פערלאסט קייזערליכע שפייזען און עסט ליעבער טרוקען ברויט און אזויא אעסען וואס עס איז בעשמוצט און פערראונרייניגט מיט מיסט און ליים, ווייל זיין מאגען איז פערדארבען און האט פערלוירען זיין ריכטיג פעהיגקייט. אזויא אויך דיא זעעלע פון דיא רשעים איז פערדארבען, און מיט איהרע אויגען וואס זייא זעהנען פער־וואלקענט מיט דיא וואלקענס פון דיא שלעכטע תאוות, זעהט זיא דיא דערנער וויא רויזען און דיא בלומען וויא דערנער, דיא געמיינע שפראצונגען וויא רויזען און דיא רויזען וויא געמיינע שפראצונגען. און ווען דוא וועסט הארכען מיין ראטה וועסט דוא דאמאלס געפונען אגרויסען חן אין דיינע ברידערס אויגען און זייא וועלען געהן אויף דיינע טריט וויא דיא שאף נאך א עהרליכען פאסטוך, און מיינע זעלע וועט דא לעבען צוא ליעב דיר".

עמרם האט געשלאססען זיינע ווארטער וואס האבען געשלאגען א ווארצעל אין זיין זוהן משה'ס הארץ. און ווייל דעם קייזערס פאליציייא געהען צו דיר דניאל גלוסטיגער מאן, בין איך געצוואונגען צוא פערלאססען דיך, און איך קאן דיר

האחרים למשה בעולם הנשמות, ואת הענינים הגדולים אשר נדברו בינם ובינו, חיה בשלום איש חמודות, אל תירא מאומה, כי שדי ישקיף ממרום וישמרך מכל רע, דניאל חיה בטוב! כי הפקידים באים".

תם

יֶעצְט גִישְׁט עֶרְצֶעהלֶען דִיא עֶהרֶע וָואס דִיא אִיבְּרִיגֶע צַדִיקִים הָאבֶּען מֹשֶׁה'ן גֶעגֶעבֶּען אוֹיף דִיא גֵייסְטְלִיכֶע וֶועלְט, אוּנ דִיא גְרוֹיסֶע זַאכֶען וָואס זֶענֶען גֶעשְׁפְּרָאכֶען גֶעוָוארֶען צְוִוישֶׁען זַייא אוּנ אִיהם. לֶעבּ מִיט שָׁלוֹם גְלִיקְטִיגֶער מַאן, זָאלְסְט גָארְנִישְׁט שְׁרֶעקְקִין, וַוייל דֶער אַלְמֶעכְטִיגֶער גָאט קוּקְט פוּן הִימֶעל אוּנ וֶועט דִיךְ אָבְּהִיטֶען פוּן אַלֶעס בֵּייז. דָנִיֵאל לֶעבּ וָואהל! דֶען דִיא פָּאלִיצִייא קוּמְט שׁוֹין אָן".

ענדא

בטח בד' ועשה טוב שכן ארץ ורעה אמונה
תהלים לז פסוק ג

רש"י בטח בד', ואל תאמר אם לא אגזול ואגנוב או אתן לעני צדקה, במה אתפרנס: ועשה טוב, ואז תשכון ארץ לאורך ימים: ורעה אמונה, תאכל ותתפרנס משכר האמונה שהאמנת בהקב"ה לסמוך עליו ולעשות טוב.

חובת הלבבות, שער הבטחון פרק ג':

וכן כשירגיש האדם שלא יועילנו ולא יזיקנו אחד מהנבראים אלא ברשות הבורא יתברך, ישוב לבו מיראתם ותקותם ויבטח על הבורא לבדו, כמו שכתוב (תהלים קמ"ז) אל תבטחו בנדיבים בבן אדם שאין לו תשועה.

„ארבעה כללים"

א׳. כלל זה יהיה בידיך, אם תרצה לגנות שום אדם, תגנה את עצמך במדותיך הרעות.

ב׳. ואם תרצה לעשות מחלוקת עם שום אדם תעשה מחלוקת עם יצר הרע שלך המתגבר עליך בכל יום בפתויו הרעים.

ג׳. ואם תרצה לכעוס על שום אדם, תתיישב לכעוס על נפש הבהמיות שלך שנאמר עליה וכל יצר מחשבות לבו רק רע כל היום.

ד׳. ואם תרצה לשבח שום אדם, תשבח את הבורא ברוך הוא, מלך מלכי המלכים הקדוש ברוך הוא, אשר מחיה אותך, ומטיב עמך בכל עת ורגע, ואם תזכור לקיים ד׳ דברים אלו, תהיה נשמר משום חטא ועון.

(סידור ישועות ישראל דף ק״א עמוד ב)